

12-та Станція СБУВ в Ошаві. На світлині — частина членів Станції і делегатів з Торонта, що взяли участь у дефіляді 1-го липня ц. р.

Зліва направо побратими: М. Годованяк — комендант Станції, Д. Мельничук, Д. Сачківський, І. Липовецький, І. Куць, А. Іванів, Д. Берхута, П. Федоренко, П. Гавриш, І. Янішевський, С. Задорожний і Б. Дуляк.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Адміністрація "Дороговказу" повідомляє, що в часі від 1 липня до 10 вересня 1964 року на пресовий фонд пожертви склали:

Канада:

І. Семенів і В. Іванів — по 3 дол.; В. Носарук, Е. Венгринович, І. Голубець і В. Буряник — по 1 дол.

США:

М. Петруняк — 5 дол.; М. Отрешко-Арсський, І. Журжа, Й. Гелета і А. Даниленко — по 3 дол.; С. Сідлярчук, А. Кожухар (1.25), П. Смородський, І. Нецадименко, Т. Маль-Малюта, А. Гнатюк, М. Гейниш, М. Шумський і Г. Савин — по 1 дол.

Аргентина:

Е. Котович — 4,10 дол.

Австралія:

Передплату вплатили:

Вікторія: Г. Брозницький і М. Сувчинський — до кінця 1963 року. **Нова Півд. Валія:** Г. Базалицький — до кінця 1964 року. С. Яськевич — до кінця 1965 року. І. Люб-

чик, Д. Денисенко, М. Густавський — до кінця 1963 року. **Квінсленд:** Г. Скубій — до кінця 1964 року. **Західня Австралія:** М. Первухин — до кінця 1963 року.

Нова Півд. Валія: С. Яськевич — 11 дол. і на прес. фонд — 0.80 дол. **Південна Австралія:** Т. Стефаниця, М. Пановик, С. Трусь і С. Залеський — по 2 дол.

Усім жертводавцям складаємо сердечну подяку.

В часі від 1 липня до 10 вересня 1964 року передплату внесли:

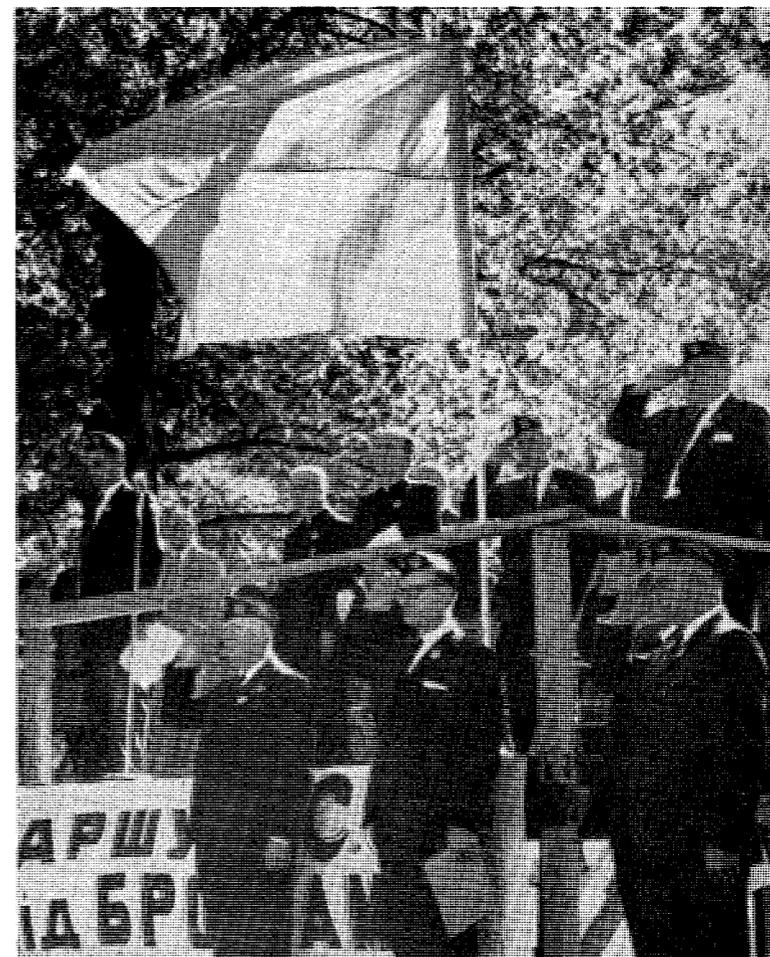
Канада:

С. Семенюк і Й. Липка — по 6 дол.; Г. Мирончук, І. Копач, В. Буряник, Н. Сорочинський і пані К. Скубій — по 5 дол.; Ф. Степанчук, М. Лубик і С. Костиця — по 4 дол.; М. Боровський — 3 дол.; К. Савицький, В. Носарук, Г. Мігович, І. Савчук, А. Білозерський, І. Семенів, І. Герасимчук, Е. Венгринович, Д. Антоневич, І. Голубець, В. Іванів, А. Степанюк, М. Заяць, М. Петришин, І. Ткач і О. Шпак — по 2 дол.

Продовження звітів в черговому числі.

ДОРОГОВКАЗ

ОРГАН ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ І ЧИНОУ

“ДОРОГОВКАЗ”

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження “Бюлетеня СБУВ у Канаді”.

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,

ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

“Dorohowkaz” — “Guide”

— illustrated bi-monthly of the Ukrainian War Veterans' life (formerly “Bulletin”). Published by General Headquarters of the Ukrainian War Veteran's League in Canada.

Адреса для листувань і грошових переказів:

J. Lypoweskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

ПРЕДСТАВНИЦТВА:

США:

A. Kushchynskyj
2100 W. Chicago Ave.,
Chicago, 60632, Ill.
O. Matuch
166 Keystone Ave.
Buffalo, 14211, N. Y.

Англія:

P. Bazylewskyj
95 Finborough Rd.
London, S. W. 10

Франція:

A. Grychine
18, rue de la Monthe
Dombasle S/M (M. et M.)

Австралія:

J. Zakrewskyj
23 Palmerston Rd.
North Unley, S. A.

ЗМІСТ:

— “Нехай буде відомо!..”

I. Липовецький — “Три ювілеї”.

“ ” — “Поклін Українській Жінці-Героїні”.

B. Левицький — “Знаємо за що воюємо: За Україну!”.

A. Куциньський — “Карпатські січовички”.

Харитина Пенарчун — “Моя служба Україні, як вояка”.

M. Феценко-Чопівський — “Маруся Соколовська”.

Із життя комбатантських організацій

— “Вияснення в справі Військового Музею в Торонті”.

— “Український прапор на Канадійсько-Американському кордоні”.

— “Свято української зброї в Чикаго”.

— Із життя: СУВ у Вел. Британії, Легіону Симона Петлюри в Англії, Союзу Укр. Комбатантів Півд. Австралії та ін.

Ювіляти. Посмертні згадки. Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Чолову віньету — “Дороговказ” виконав Любомир Рихтицький, ппор. артилерії I УД УНА від початку її заснування, член Головної Управи Братства к. Вояків I УД УНА. За труд і прихильність Побр. Л. Рихтицькому складаємо сердечну подяку.

На світлині: фрагмент зі “Свята Зброї в Чикаго” (див. статтю пполк. А. Куциньського в цьому числі). Оркестра СУМА грає гимн. Коло трибуни, перед фронтом комбатантів, Ген. Штабу ген.-полк. П. Шандрюк. Біля нього — ппор. Л. Рихтицький (з текою в руці). На трибуні (крайній праворуч) полк. М. Ліщинський.

Колишній прем'єр Канади Високостойний Джан Діфенбейкер, що в 1961-ому році відслонив пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вінніпегу, промовляє під цим пам'ятником до десятитисячних мас українців, зібраних 6-го вересня ц. р. на урочистій та імпозантній Шевченківській Маніфестації.

Українці Канади в поклоні Шевченкові

...“На вітрі шуміли прапори вільної Національної України. Вітер мчав через океан, на схід, туди, де в неволі столичний Київ, але куди нині чи завтра — прийде благословення Шевченком Свобода”...

“Свобода”, II. 9. 64.

Українці Канади на чолі із своєю Централєю, якою є Комітет Українців Канади, 5-7 вересня ц. р. гідно відзначили 150-ліття з дня народження Пророка України, Тараса Шевченка.

Дні 5-7 вересня ц. р. урочистим актом посадника міста Вінніпегу Степана Дзюби були проголошені Шевченковими Днями

Вінніпегу, головні вулиці міста були прикрашені канадійськими і українськими прапорами, і під шелест цих прапорів проходила широка та урочиста програма цього річних Святкувань: чергова, вже 7-ма, Конференція ПАУК, присвячена справі Світового Конгресу Вільних Українців, відкриття Фондації ім. Т. Шевченка, Передконгресова Нарада КУК, у міжчасі — Бенкет і величний Концерт, а найголовніше — маніфестаційний похід до пам'ятника Шевченкові, в якому взяло участь понад 10000 осіб, щоб у стіп цього пам'ятника скласти море вінків і квітів, а одночасно із цим схилити голови перед великим маєстатом Пророка України та дати приречення сповнити його заповіт.

НЕХАЙ БУДЕ ВІДОМО

Тому, що в грамоті, яку вмуровано в підставу пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, є згадка тільки про "самостійну від нікого незалежну народнооправну соборну Українську Народню Республіку, що не зважаючи на комуно-московську окупацію і сьогодні живе в серцях українського народу", не відмічено її Президента, я є змушений зробити наступну заввагу:

Нехай стане відомим усім іще живучим борцям Республіки, що творці пам'ятника і грамоти допустилися свідомо чи не свідомо великої політичної помилки, коли згадуючи в тій грамоті так президента ЗДА, як і достойників наших Церков і інституцій, призабули в ній написати на першому місці таке речення:

"КОЛИ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ЕКЗИЛІ БУВ д-р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ".
Олекса Яворський

Солідаризуючись з поданою тут заввагою д-ра Олекси Яворського, кладемо під нею свій підпис з тим, що

НЕХАЙ ЦЕ СТАНЕ ВІДОМИМ НЕ ТІЛЬКИ ЖИВУЧИМ БОРЦЯМ РЕСПУБЛІКИ, АЛЕ І ВСІМ ПРИЙДЕШНІМ ПОКОЛІННЯМ!

За Союз Бувших Українських Вояків у Канаді:

Майор І. Липовецький — Комендант СБУВ, Сотник Д. Сачківський — Генеральний Секретар.

За Союз Українських Канадійських Ветеранів:

Б. Панчук — Генеральний Секретар СУКБ.

За Союз Українських Ветеранів в США:

Полк. інж. В. Филонович — Голова Головної Управи.

Сот. інж. В. Романовський — Секретар.

За Т-во був. Вояків Армії УНР у Франції:

Полк. П. Вержбицький — Голова Управи. М. Ковальський — Секретар.

За Т-во Бувших Українських Вояків у Бельгії:

Сот. Т. Бидловський — Голова Управи. Рошко — вик. об. Секретаря.

За Союз Українців Воєнних Інвалідів (Німеччина):

Полк. М. Стечишин — Голова Головної Управи.

І. Керестіль — в заст. Секретаря.

За Військову Управу Крайової Організації Легіону Симона Петлюри в Англії:

П. Коломієць — Голова Управи.

В. Кравченко — Кер. Орган. Відділу.

За Легіон Симона Петлюри в Аргентині:

Пор. М. Кашка — Голова.

Я. Лавриченко — за Секретаря.

За Союз Українських Ветеранів у Великій Британії:

Полк. П. Базилевський — Голова Головної Управи.

Пор. Е. Попівський — за Секретаря.

За Союз Українських Комбатантів Австралії:

Пполк. С. Яськевич — Голова Крайової Управи.

Пор. Г. Базалицький — Секретар.

За Генеральну Управу Українського Вільного Козацтва:

Проф. Цапко — Військовий Отаман УВК. В. Шостак — Начальник Генеральної Канцелярії.

За Братство Карпатських Січовиків у Вільному Світі:

Д-р Степан Росоха — Голова Центрального Проводу.

Василь Тимко — Генеральний Секретар.

За Фронт Симона Петлюри (Великобританія):

Майор М. Кошук — Голова Фронту Симона Петлюри.

Інж. пор. Т. Кагукало — секретар.

За Головну Управу Союзу Українських Ветеранів (Німеччина):

Ген. Штабу полк. В. Татарський — Голова СУВ.

Сот. П. Кізімів — секретар.

І. Липовецький
майор Армії УНР

ТРИ ЮВІЛЕЇ

50 років тому, 10 вересня 1914 року, на фронт вирушила перша сотня Українських Січових Стрільців. 27-28 вересня того ж року в Карпатах відбувся її перший бій. На скромних хрестах на могилах поляглих борців віднілись написи, що говорили — "Впали за волю України". Карпати, Маківка, Золота Липа, Семиківці, Куропатники, Конохи, Листопадовий Зрив, а далі — широкі простори України, — це кров'ю писаний шлях, який пройти судила їм доля в боротьбі за краще майбутнє України...

Сьогодні мало що можна додати до тієї повені імпрез, статей і слів признання, якими українське суспільство і преса у Новому Світі зустріли 50-ліття вимаршу в поле Українських Січових Стрільців, "остання сотня" яких у цьому році віддала Українській Нації свій символічний салют. Нам залишається цій символічній "останній сотні" скласти наш щирий побратимський привіт від тих "останніх сотень", яким доля

судила три роки пізніше в могутньому і величому Всенародньому Зриві, скинувши московські кайдани, гордо підняти український національний прапор і на широких просторах Великої України кров'ю писати дальшу історію українського збройного чину — від легендарних Крут, через Трикутник смерті і Зимовий Похід, до безсмертного Базару.

Велику і непосильну жертву складено на вістар визволення України в липні 1944 року в завзятих боях з московським окупантом на підблідських ланах. Кров'ю багатьох тисяч поляглих борців в історію Визвольної Боротьби вписано — Броди, як пересторогу, а водночас і доказ, що Українська Нація на поклик бойової сурми завжди і кожної хвилини може поставити легіони борців в боротьбі за її волю. Тяжкий і вкритий тернами шлях довелось пройти і 1-ій Українській Дивізії Української Національ-

ної Армії, а її відданість ідеалам нації, жертву крові і вояцький труд, у 20-ту річницю Бродів, також належно відзначило та вшанувало українське суспільство у Новому Світі.

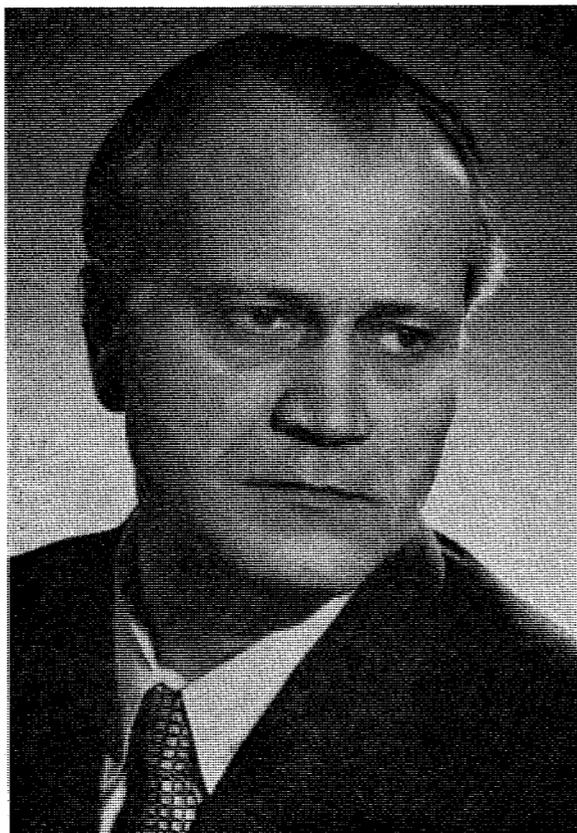
Але тихо, без академій і панахид, без навіть скромних присвят у пресі, проминула у цьому році ще одна визначна дата — 45-ліття взяття Києва об'єднаними арміями УНР і УГА, що сталося 30-го серпня 1919 року. Ще донедавна цей фрагмент української Визвольної Боротьби часто згадувався і належно відзначався, відзначався як символічна подія, як доказ того, що “В єднанні — сила”, що лише спільним зусиллям нації можна досягнути мету.

Сьогодні, в 45-ліття “30-го серпня 1919 року”, ця історична дата призабута, неначе відходить вона в забуття, неначе вже немає потреби відзначенням цієї дати пригадати українському суспільству, що “В єднанні — сила”, що “перед російським прапором парадувати не будемо”, як висловився в той день св. пам. ген. В. Сальський.

30-те серпня 1919 року мало свої світла і тіні. Світлом була перемога об'єднаної української зброї і прагнень, а тінню — сумний здобутий досвід, який підкреслив у своїй статті — “30 серпня 1919 року” (“Бюлетень СБУВ”, ч. 1) полк. В. Филонович, коли писав:

“В обличчі майбутніх великих можливостей, у час, коли “сурми заграють”, ми мусимо раз і назавжди забути про “Збруч”, стати дійсними соборниками і не дозволяти собі на люксус мати декілька урядів, армій, командувань, подвійної дипломатії, розділення на ліпших і гірших патріотів. Лише й лише в правдивій соборності, яка просякла б наші душі, є запорука успіху. До цього кличе нас здоровий глузд, до цього кличе нас наша многострадална Мати-Україна”.

В 45-ту річницю маршу на Київ об'єднаних Армій УНР і УГА ці світла і тіні “30-го серпня 1919 року” пригадуємо, бо і з одних, і з других просвічує нам наш історичний дороговказ...

МИКОЛА ЛВИЦЬКИЙ
Голова Виконавчого Органу Української
Національної Ради.

Кожний день його перебування в Новому Світі облічений на години, заповнений промовами, зустрічами з українським громадянством, конференціями, побаченнями, розмовами з тими, що стоять у проводі різних організацій і творять українське життя. І після зустрічі з ним яснішими стають дороговкази на шляху боротьби, серця і душі наповнюються новою енергією та бажанням творчого чину, скерованого на продовження боротьби та наближення її перемоги.

Символічна постать української жінки —
учасниці Збройної Боротьби.

ПОКЛІН УКРАЇНСЬКІЙ ЖІНЦІ-ГЕРОЇНІ

У свій час, уміщуючи на сторінках “Бюлетеня СБУВ” теплом серця писані статті — пані Ніни Павловської — “Мати” і пполк. Н. Горбача — “День Матері” — ми вже склали поклін Українській Матері, що тернистий шлях української Визвольної Боротьби зросила своїми сльозами, віддаючи на в'втар визволення України свої найдорожчі скарби — своїх дітей.

Видання “Дороговказу” ми починаємо глибоким поклоном Українській Жінці — учасниці української Визвольної Боротьби, героїчну постать якої ми бачимо вже в перших збройних формаціях Українських Січових Стрільців, як Олена Степанів-Дашкевич,

Софія Галечко та інші, і в перших боях при большевицькому повстанні у Києві, як Христина Макаренко та її подруги, і далі через цілий період української Визвольної Боротьби.

Вона не тільки, як Христина Пекарчук, організує санітарні потяги, медичні пункти, не тільки несе медичну поміч своїм пораним братам на полі бою, але дуже часто, коли цього вимагають обставини, бере зброю до рук і приймає участь у боях, як звичайний вояк.

Вона, як Софія Богаєвська, Віра Бабенко, Ганя Пономаренко, Надя Ковальчук і багато-багато інших, добровільно зголошується до найбільш відповідальних і небезпечних обов'язків, як розвідка в запіллі ворога, як зв'язок з урядовими чинниками, що перебували на чужині.

Вона, як Маруся Крива, Василина Шевчук-Куштинська та інші, творила й очолювала жіночі відділи в Українській Армії і з ними брала участь у боях.

Вона, як Маруся Соколовська, керувала повстанськими загонами, залишивши по собі легенди, що передаються з уст до уст і від покоління до покоління.

Вона, як Ольга Басараб, Олена Теліга і великі сотки інших, серед тортур і мук гордо вмирала в московсько-большевицьких, німецьких, мадярських та польських казематах і тюрмах, умирала гордо і з почуттям виконаного обов'язку перед Україною...

Вона була героїнею!..

І цій Українській Жінці-Героїні, яка в своїй масі залишається українським Незнаним Вояком, вільний Український Нарід збудує в серці України — Києві величний пам'ятник пошани і вдячності, а ми нині, в пошані до її героїських подвигів і спільного важкого вояцького труду, — перед нею низько хилимо наші чола...

І. Липовецький

Володимир Левицький
Хорунжий

ЗНАЄМО ЗА ЩО ВОЮЄМО: ЗА УКРАЇНУ!

(Дівоча чота в Дієвій Армії УНР)

Писати про це доводиться з пам'яті, і по 45-ти роках різних переживань не все докладно пригадується. Однак про участь нашого жіноцтва в українській Визвольній Боротьбі писати треба і то зараз же, поки ще живі її учасники, бо в написаних до цього часу спогадах мало місця присвячено українській жінці — учасниці збройної боротьби за Волю України.

Після перших успіхів Чортківської офензиви в червні 1919 року Українська Галицька Армія відступала до Збруча перед переважаючими польськими свіжими полками, які Франція узброїла в модерну зброю. Наш маленький відділ при відвороті з-під Львова попав на Підкарпаття, в терен між польські і румунські війська. Румуни, як відомо, позрадницьки напали з Буковини на зади нашої Армії. Пробиваючись до своєї Армії в сторону Дністра, ми по дорозі "паціфікували" новопосталі польські поліційні станиці в Надвірнянщині, румунські — в Коломийщині.

Десь у половині липня ми продерлися до Дністра і наш добрий господар Василь Фірварків, підкупивши за цукор румунську сторожу, уночі на вузенькому човнику перевіз нас біля с. Репужинці під Городенкою на другий берег ріки. Та нашої Армії ми вже не застали, бо вона скупчилася до переходу через Збруч.

Не гаючи часу наш відділ, в силі чоти з 26 осіб, пройшов понад Дністром через не зайнятий Борців і під Скалою перейшов Збруч, прямуючи на Кам'янець Подільський. По дорозі пристав до нас один поручник і поінформував нас, що в Кам'янці перебуває новосформований Окремий Залізний Загін УНР, в якому є чимало галичан.

Нам хотілося служити саме в такій оборонній частині і ми зголосилися до команди Загону от. О. Бистрина. Залізний Загін займав тоді касарні на Польських Фільварках на передмістю Кам'янця. Мені приді-

лили гарну квартиру в домі Шиповалових, які прийняли мене дуже гостинно. На другий день при ранньому звіті Загін прийняв нас радо у свій склад. Яке ж було наше здивування, коли на правому крилі куреня я побачив окремо стоячу чоту дівчат-козачок. Було їх мабуть біля шістнадцять, походили переважно зі Станіславова та околиць. Їхньою коменданткою була Маруся Крива.

Як сьогодні стоїть переді мною висока, грубенька, ділова, мила й енергійна дівчина-старшина, що не знала переливок у військовій службі. Голос її команди був ділово військовий, майже нічого жіночого в ньому не відчувалось. Коли хорунжа Крива провадила свою чоту до касарні, я приглянувся докладніш до цієї милої "жіночої армії". Нас молоденьких старшин цей відділ зі зрозумілих причин міцно зацікавив. Дівчата-козачки слухали в повній дисципліні свою хорунжу, я бачив сам, що з нею не має жартів, коли вона командує відділом. Військовий однострій з відзнаками хорунжого додавав Марусі якогось містичного чару — приваби. Дивилися ми на неї, коли вона провадила свою чоту, рівненько, під один крок, голови тримаючи догори, і як виконувала з нею різні військові рухи, — і нам заімпувала оця "жіноча армія" — наші бойки-козачки. Ми раділи, що і вони, нам такі близькі, ділитимуть разом невідомі переживання боротьби на широких степах і полях України. А йшла ця дальша боротьба під новим бойовим кличем: "Через Київ на Львів".

Пізніше при частіших зустрічах я пізнав усіх козачок і знав їх поіменно, але нині вже призабулися їхні наймення. Крім Марусі не випала з пам'яті ще одна дуже симпатична козачка Стефця Дзига. Ця 16-річна дівчина була така мила і дитинна, що стала загальною улюбленицею Загону. Хто зі старшин міг був відмовити Стефці її прохання. А попри свою наївність, дитячу поведінку — була Стефця діловою козачкою, і в служ-

бі не було з нею жодних жартів. Як виявила пізніша розмова з нею, ми обоє були сусідами по місці походження і весь час довелось нам разом маршувати в повстанські райони.

Також інші козачки були гарними вояками, дисципліновані, високо-моральні, що свідчило про їхнє добре домашнє виховання. Це не був відділ якихось дівчат-пригодиниць, що шукали любосних пригод у тодішньому розбурханому воєнно-революційному часі. Це були дівчата — ідейниці, які покинули батьківський дім і на поклик нашого уряду пішли добровольцями в армію — боронити свою ближчу батьківщину перед наступом польського наїздника. Коли ж армії довелось покидати Галичину, вони перейшли Збруч і пішли на Велику Україну, щоб воювати за соборну державу. Напевно тоді більшості тих козачок і не снилося про страшні переживання, що їх доведеться зустрінути і що не всім доведеться повернутися назад у свої галицькі міста і села... І згадати б тут слова безсмертного сина Західньо-Українських Земель — Івана Франка: "І пішли вони у безвість віків, повні туги і жаху, — простувати в ході духові шлях і змирати на шляху"... Так, оці дівчата-козачки сповнили своє національне завдання вповні!

На початку серпня 1919 року наш Загін вирушив у повстанські райони Тульчина, Гайсина, Ставища, П'ятигорів, Тараші, а потім назад до Володарки. Увесь час наших маршів козачки трималися добре і не було нарікань на довгі перемарші. Зрештою, підводи були до їхньої розпорядимости, бо наш командир от. Бистрин дбав про козачок, якими хвалився і часто їхню взірцеву поведінку хвалив перед Загоном.

Пригадується мені чимале здивування жидівського населення по містах і містечках, яке вітало нас сердечно за охорону його перед різними нападами грабіжницьких банд, що в тому районі, де не було регулярної армії, творилися і зникали. У Гайсині, тоді гарному і чистенькому місті, мені довелось підшукувати квартири для Загону. Із цим завданням нас кілька поїхали наперед. Жиди, почувши від мене німецьку мову, показали

квартири для Загону і старшин. Порадившись із своїм рабином, вони запитали мене, чи можна привітати полк "україніше естеррайхер" делегацією і музикою. Я погодився на це, але командирові сказав щойно перед самим містом, щоб зробити йому несподіванку. Коли Загін під коандою от. Бистрина пройшов взірцевим маршем через місто, а поперед його чота козачок під коандою хор. Кривої, — то треба було бачити зацікавлення і здивування жидів, що казали: "...оті австріяки всеньке зі собою мають, навіть свої жінки"...

У часі наших сутичок з бандами козачки-добровольці ішли в першій лаві. Вони, як усі інші козаки, виконували точно свою службу. Так ото наш Загін дійшов до Тараші, з якої довелось скоро відступати, бо з районів Одеси проривалася червона 14-та армія Якора. Опинившись між денікінськими військами, що наступали лівим берегом Дніпра, і нашими відділами, а передусім нашим наперед висуненим Загоном, ця советська армія сіла на пограбовані коні та диким імпетом гнала проривом, щоб біля Києва вирватися з оточення. Наш Загін відступав через річку Рось та зайняв бойову лінію по ріці, замкнувши міцними заставами міст. Проте, вночі в районі повстанської сотні, що прилучилася була до нас, большевики тихцем підсунулися, вирізали заставу і міцно вдарили на Загін, що мусів прийняти нічний бій.

Нерівний бій з переважаючими силами червоної кінноти тривав до півдня наступного дня, тобто, 12 вересня 1919 року. Перед опівднем большевицька кіннота вдарила новими відділами на останні оборонні позиції Загону та шаблями вирубала чимало козаків і старшин. Отаман Бистрин попав у полон незарубаний, а з ним й більшість козачок з хорунжою Кривою і Стефцею Дзигою. Дівоча чота спаслася дивним випадком, точніше — волею червоного старшини, кіннотчика. У розгарі рубання шаблями козаків Загону, той старшина, мабуть українсько-комуніст, або ними мобілізований, побачивши дівчат у військовому однострої і завзя-тій обороні—на життя і смерть—здивував-

ся, спинив своїх кіннотчиків і забрав козачок до неволі.

Наші козачки в бою були відважні, а оточені червоною кіннотою, на кпини кіннотчиків відповідали: “ми, українські козачки-добровольці, знаємо за що воюємо: за Україну!” Ці слова імпонували чернотим кіннотчикам, серед яких напевно було чимало українців, що помагали тоді “товаришам”.

Із Загону спаслося усього кільканадцять бойовиків, що не були зарубані і не попали в полон. Наших полонених козачок з хор. Марусею Кривою і Стефцею Дзигією, за

зійнятком, мабуть, двох, що впали в бою, — большевики забрали із собою та завезли аж до Москви, де вони перебували два роки. По Ризькому мирі козачки, що залишились при житті, були звільнені і через Швецію вернулися в Галичину. Не довелося мені опісля жодної з них стрінути...

Сьогодні, по 45 роках, згадую з пошаною отих наших козачок і на славу пам'яті їх пишу оцей щирий спомин. Чи ще жива котра з них? Чи живі ще Стефця і Маруся та інші наші дорогі козачки-добровольці? Слава їм!

Ант. Кущинський

КАРПАТСЬКІ СІЧОВИКИ

(Уривок зі спогадів про Карпатську Україну)

ВАСИЛИНА ШЕВЧУК-КУЩИНСЬКА

Чотова Гуцульського Коша Карпатської Січі

Коли згадую про своїх посестер у Карпатській Січі, то мимоволі бачу їх на тлі тієї чарівної природи, якою такі багаті наші Карпати. А ті січовички — наче квіти — “косички” серед тієї краси. Вродливі обличчя, завзяті характери, щирі й палкі натури та ідейні в своїй відданості у службі Рідному Краю... Такими вони були й такими залишились у моїй пам'яті...

Згадую Гуцульський Кіш Карпатської Січі в селі Кваси на Рахівщині... За організаційного періоду в 1938-му та в січні-лютому 1939-го року той кіш мав окремий жіночий відділ, що складався з двох чот гуцулок зі своїми чотівими й ройовими командантками. Січовички регулярно й дуже точно приходили на свої сходини, у програму яких входили культурно-освітні та українознавчі доповіді місцевих учителів, хорові спізи, руханкові вправи та військовий вишкіл. Готувались до урочистого відкриття пам'ятника з Ясіню на честь героїв Гуцульської Республіки, що була постала при кінці першої світової війни.

Дівчата-січовички брали жваву участь у пропагандній роботі при підготовці виборів до Карпатського Сойму. Вони безбоязко розвішували афіші на таких хатах, де мешкали мадяри або їхні прихильники, розносили по хатах летючки Української Національної Ради та Українського Національного Об'єднання, а також урядові відозви.

А в святочні дні, коли вся Гуцулія зліталась із гір, із своїх “осідків” униз до церкви, до “Просвіти” та до української кооперативної “гостинниці”, то січовички своїми жартівливими, але часом кусючими кпинами висміювали в вічі поодиноких неприхильників національного відродження, коли такі вешталися між громадою. А та громада

підхоплювала ті жарти голосним схваленням та ще й додавала своє не одне “кругленьке слово”. Завдяки січовичкам отим ренегатам, що часами траплялися, показуватись на село в свята не можна було через такі висміювання. Так творилась опінія на селі на їхню адресу за їхнє “русофільство”, “чехофільство” та “чекання на мадярів”. Вони ставали посміховиськом села і при виборах до сойму провалились, бо 98% виборців подали свої голоси за українську урядову листу. Такому успіхові раділо все селянство. Це була радість єдності, бо в тому пориві національного піднесення з'єдналися усі партії, на які перед тим була розбита громада. Тією радістю особливо переймалися січовички й січовики. На знак перемоги своїх прагнень вони палили на верхах гір величезні ватри і ті ватри ясно палали та давали вістку про радісну перемогу близьким і далеким околицям...

Прийшли славнозвісні березневі дні. Мадярські повстанці захопили всі довколешні села: Ясіня-Кевелево, Рахів-Устеріки, Богдан. Кваси опинилися в оточенню. Останній наказ, що ми одержали від окружної команди Карпатської Січі з Рахова, вимагав виставити польову сторожу в бік Ясіня, звідки сподівались нападу поляків. Але тепер довелось оточити такою сторожею свій район з усіх сторін, вірніше в межигірські вузини з півночі проти Ясіня і з півдня в напрямку на Рахів, бо із сходу нас хоронили височезні лісисті гори. В тих напрямках ми й виставили свої застави, зайнявши залізничні мости та тунелі. І ось у ті дні поготівля та збройної оборони наші січовички перебрали на себе службу зв'язку між заставами й кошовою командою та постачали харчування січовикам, що несли охоронну й оборонну бойову службу.

Коли ж Кваси було захоплено регулярними мадярськими військами і в село прийшли “пір'яники” (мадярські жандарми, що на своїх шоломах мали когутяче пір'я), то не одній січовичці довелось пережити прикрі моменти на допитах про свою участь у рядах Січі. Бож тепер “мали слово” донощики-мадярони й жиди, що старались за-

побігти ласки у нового пана. Але до честі квасівських селян і до стійкості січовичок треба сказати, що тут мадяри не мали багато успіхів у своїх допитах. Ніхто нікого не прозрадив і нічого конкретного про працю січовичок не розповідав. Вся кара полягала в тому, що підозрілі для мадярів дівчата, на яких вони мали доноси, повинні були зголошуватись щотижня на жандармській станиці, і не мали права без жандармського дозволу нікуди з села виходити.

Гірша доля спіткала січовичок у Хусті. Там при головній команді Карпатської Січі відбувались інструкторські курси для січовичок-провідниць. Туди була відряджена і одна наша чотова, яка й оповіла мені про те, що там сталося.

Після жорстоких боїв Хуст захопили мадяри і їхня велика військова частина стала залогою в тім місті. Не всі січовички інструкторського курсу мали можливість зразу ж повернутись до своїх сіл, та дехто й боявся повертатись, щоб місцеві мадярони чи москвофіли не прозрадили їхню приналежність до Січі. Тому частина тих січовичок залишилась у Хусті і, пристосовуючись до обставин, поведилась так, як ніби, настали добрі, мирні часи. У свята ходили до церкви, прохажувались у місті з товаришками та своїми знайомими. Мадярські старшини почали залицятись до наших красунь, а дівчата позірно тих залицянь не відкидали. Нав'язувались ближчі знайомства... А між тим дівчата мали свої героїські пляни. Вони леліяли думку про святу помсту за своїх 170 побратимів січовиків захисників Хусту, яких захопили мадяри в полон і розстріляли та дали поховати в братській могилі під хустською замковою горою коло лісу, на місці їхньої героїської смерті. Туди, на ту гору, зарослу лісом, і кликали вчорашні січовички, а сьогоднішні “мадярські старшинські приятельки” своїх кавалерів на “милі” побачення. А там на ті прогвільки вже чекали в засідках січовики, що пішли “в ліс”. Вони несподівано напали на мадярського “коханця” і карали його без жалю на смерть. Так пропало “без вісти” кілька мадярських старшин із хустської залози. Підозріння спостережливої жандарме-

рії впало на лицарських січовичок, що не могли вяснити, де поділись “кавалери”, з котрими їх хтось бачив, як вони виходили в напрямі гори. Згодом знайшли й трупи забитих старшин. Січовички попали в руки ворога. Виправдання не було і їх було покарано на смерть. Та смерть осяяла їхні імена авреолею невмирущої слави, а помста за їхні геройські душі вопіє до Бога...

Харитина Пекарчук

МОЯ СЛУЖБА УКРАЇНІ, ЯК ВОЯКА

ХАРИТИНА ПЕКАРЧУК

Пані Харитина Пекарчук народилася 14-го жовтня 1894 року в Симферополі у Криму в заможній родині, що мала велику земельну власність. В 1915-му році скінчила курс сестер милосердя. Своє молоде життя цілком пов'язала з Українською Визвольною Боротьбою. В Українській Армії перебувала під псевдонімом Тіна Книщенко. В 1919 році вийшла заміж за полковника Армії УНР св. пам. Івана Пекарчука. Нині тяжко хвора перебуває в домі для старших віком у Німеччині. На прохання Редакції надіслала наступний спогад про своє перебування в Українській Армії.

...“Ви просите, щоб я написала спогад про своє перебування в Армії УНР. На жаль, я зараз у такому стані, що не можу багато писати. У свій час я писала щоденник, але він пропав під час останньої еміграції, як також і фотографії. Зараз — хіба коротко про те, де була і що робила.

Розповідаючи про ту подію моя чотова, імени якої не називаю, бо вона невідомо де тепер знаходиться, назвала й кілька імен загиблих героїнь, що походили з ближчих до Хусту сіл. Тих імен у ті гарячі дні я не запам'ятав. Хай вони лишаться тим часом безіменними героїнями, хоробрими і безмежно відданими, вірними доньками своєї Батьківщини — карпатськими січовичками.

За героїню я себе не вважаю, а все що робила, то був молодечий запал і любов до українського народу.

Я з крові і кости полька. Мій дід Скальський був польським повстанцем, а я його внучка “гайдамачка”. Мене українізувала служба і сезонні робітники в маєтку мого батька, що були переважно з Полтавщини і Київщини. Ще будучи дитиною я страшенно любила, коли співали дівчата та хлопці українських пісень. Я забувала про все, навіть про їжу і цукорки.

У старших роках (1915—1916) я не пропускала жодної української вистави, хоча вчашання на вистави нам було в гімназії суворо заборонене. Я перебиралася і крадькома займала місце на “гальорці”.

В 1915-ому році я випадково зустріла в трамваї п. П. Б., що був присланий в Симферопіль з Полтавщини до Повітової Земської Управи. Він давав мені багато українських книжок, дав також Кобзаря. Це мене остаточно зукраїнізувало.

В 1917-ому році П. Б. зі своєю дружиною і ще нас кілька осіб заснували “Просвіту”. Почалася праця і то не легка, бо інтелігенція у нас, а особливо старшого віку, боялася виявити себе, щоб, не дай Боже, москалі не псвикідали їх з праці.

Не дивлячись на всі перешкоди нам удалося перепровадити українізацію 3-ох запасових полків, що стояли в Симферополі, ми організували хор, аматорський гурток, улаштовували літературні поранки, а навіть видавали газету до спілки з татарами.

Треба підкреслити, що співпраця з татарами була якнайкраща. Українці були запрошені до Кримського татарського Комітету (точної назви Комітету вже не пригадую), який очолював д-р права Абдул Сайдамет.

На початку 1918 року прийшли до Симферополя севастопільські портові робітники і зробили страшну різню. Я змушена була тікати, що мені щасливо вдалося. Блукаючи, я заїхала до Кременчука, де мене арештували большевики. Просиділа я під арештом десь біля пів місяця, аж прийшли німці і нас, політичних в'язнів, випустили.

Перебування в Ч. К. — це був кошмар. Щодночі викликали “на допрос” і вимагали видати всіх українців, яких я знала. Ставили мене під стінку в пивниці і стріляли. Але це було лише залакування, бо коли б хотіли розстріляти, то застрілили б одразу. На моє щастя тієї ночі, коли мене так ставили під стінку, прийшли німці і скінчилися мої тортури.

З Кременчука я переїхала до Єлисаветграду, де працювала в Комендантурі аж до гетьманського перевороту, коли почалася зміна комендантів і начальників. Комендантом до Єлисаветграду був призначений полк. Любімов, який зарядив, що всі службовці мусять прийняти присягу на вірність Гетьманові. Я відмовилась і по двох тижнях мусіла залишити працю. Але “світ не без добрих людей”, мене одразу прийняли на працю до Союзу Кооператив, де я працювала до моменту повстання проти Гетьмана.

З упадком Гетьманату в Єлисаветграді почав формуватися полк із Галичан, що були тут в австрійській частині. У формуванні цього полку приймала участь і я, а пізніше залишилась у ньому старшиною для доручень. Незабаром робітники заводу Ельворті, разом із жидами, зробили переворот. Я була арештована разом із командиром полку та іншими старшинами. Довго одна не сиділа, бо коли про арешт довідалися козаки, то розпочали заходи, щоб мене звільнили, що їм і вдалося. Використавши відповідний момент, я з бунчужним і ще кілько-

ма козаками роззброїли варту біля Кавалерійської Школи, де сиділи старшини і де була також зброя, і звільнили решту старшин. Знову влада перейшла в наші руки.

В Єлисаветграді довго ми не протримались, бо наступав Григорієв, і мусіли відступати на Ново-Українку. Помішну, Голту.

Тому, що було багато ранених і хворих на тиф, а не було санітарних потягів, я звернулася до Штабу Південно-Західного Фронту, що стояв на станції Бірзула, з проханням прийняти відповідні міри, а головню сформувати санітарний потяг. Мене викликав отаман Янів і запропонував узяти на себе справу формування цього потягу. Мої аргументи, що я є лише сестра військового часу і тому не можу взяти цього на себе, — не допомогли. Не було жодних лікарів. Я одержала всі потрібні папери і приступила до праці.

Доводилось воювати за кожний вагон. Відповідні і гарні вагони мали переважно штаби, а вони не хотіли їх віддавати. Та всеж таки я збрала відповідну кількість вагонів, які зараз же наповнилися хворими і раненими. Тяжка то була праця, — не було медикаментів, перев'язочного матеріалу, фахового персоналу. Я змушена була із Бірзули ночами їздити на фронт, забирати хворих і ранених, а повернувшись до Бірзули, знову братися за перев'язки і обхід хворих.

Не маючи ліків, я робила порошки із соди і даючи їх хворим казала, що вони можуть, а коли верталася, то мої хворі казали, що їм дійсно стало легше. Виглядає це як байка, але це щира правда. Так я попрацювала кілька місяців, аж доки не з'явився якийсь лікар родом з Миколаєва і не почав от. Яніва намовляти, щоб вивезти всіх хворих і ранених до Одеси, де ними заопікується Антанта. Потяг мав би повернутися назад до Бірзули. Так намовляв цей лікар, бо хотів сам дістатися до Миколаєва.

Отаман Янів, на жаль, не тільки погодився послати хворих і ранених, але і сам поїхав, узявши із собою декілька старшин. Потяг не повернувся, от. Яніва большевики розстріляли і тільки два старшини вирвалися звідтіля. Про долю тих нещасних хворих я так і не довідалася.

Отаман Запорозької Січі Божко, коли довідався, що я не поїхала з потягом, запропонував мені перейти на працю до Січі, на що я погодилася. В Січі я знову мала кілька вагонів із хворими і раненими. На станції Роздільна довелося приймати ранених і з інших частин, що не мали, мабуть, своїх сестер.

На станції Роздільна і я захворіла на тиф і мусіла працювати з підвищеною температурою. За Роздільню провадилися завзяті бої і вже велися переговори з Румунами про переїзд Армії через її територію. Почали витягати потяги із запасових торів, а про мій потяг, що складався з 25 вагонів, ніхто не дбав. Маючи горячку, мусіла сама дбати і про харчування людей, і про те, щоб нас не залишили. В той час отаманом тієї групи був Волох, і я фактично підлягала йому, бо Запорозька Січ була на фронті, а у мене були хворі з різних частин.

Довго чекала я, бо думала, що все таки про хворих згадають. Не дочекавшись, звернулася до Штабу, де мені приобіцяли, що потяг витягнуть на головну лінію. Даремні були мої надії і я вдруге пішла до Штабу, де заявила, що не в стані вже більше ходити і благати, бо в мене температура вже доходить до 40, а також, що коли вони нас залишать, то це буде ганьба, що впаде на них.

Отаман Волох негайно дав розпорядження одному зі своїх адютантів, щоб він пішов зі мною до начальника руху, узяв паротяг, витягнув мій ешелон на головну лінію і в першу чергу відправив у напрямку Кишинева. Як тільки потяг рушив я зараз же втратила притомність. Як довго я так лежала — не знаю. Прийшла до пам'яті, коли санітар увійшов до купе і сказав — "Христос Воскрес!". Тоді я довідалася, що наш потяг знаходився в 5-ти км від Кишинева.

Поправившись, я дігнала Запорозьку Січ, переїхала через Румунію і Заліщики. Наша частина дістала наказ зайняти позицію над Збручем. Перейшовши під обстрі-

Харитина Пекарчук

Вона була тоді і сестрою, і вояком...

лом Збруч убрид, ми з боєм посувалися весь час вперед, аж до станції Жмеринка. Не дійшовши 12 км до Вінниці, Січ мусіла відступити, бо Січові Стрільці відкрили нам лівий фланг.

В усіх боях я перебувала в першій лінії, була легко ранена в ліву ногу. Коли Запорозька Січ була розформована, мене приділили до Гуцульського полку Морської Піхоти, командиром якого був Ілля Сич. 19-го жовтня 1919 року в бою із Симферопільським полком (денікінці) під Тиманівкою я була ранена в живіт. По трьох тижнях з незагоєною раною повернулася до полку, бо ситуація була непевна, і я не могла залишитися поза полком. Перед вимаршем у Зимовий Похід було скорочення частин, і я перейшла в Кінний Мазепинський полк, з яким перебула цілий Похід. При кінці Зимового Походу під с. Вербка я була контужена. Мене було послано з донесенням до Штабу, большевицька артилерія почала бити по мені, вибух стрільна мене перекинув разом з конем, на обох ногах були порвані сухожилки, на лівій нозі тріснула чашечка.

Цим закінчилася моя служба Україні, як вояка. Мушу ще додати, що козаки мене любили і від них ніколи не мала я жодної прикрости"...

У "Вільному Слові" (8. 2. 1964) в статті — "Харитина Пекарчук (Спогад про жінку-героя) один із її побратимів по Запорозькій Січі, між іншим, пише:

"В Запорізькій Січі я був. Я подивляв відвагу пані Тіни. Вона була тоді і сестрою, і вояком. Коли йшли в атаку на ворога, то Тіна завжди йшла спереду з рушницею в руках, а коли відступали, то Тіна в останній лаві відстрілювалася, і одночасно забирала з поля бою на вози поранених вояків

та опікувалася ними, як сестра жалібниці, за що всі вояки її дуже любили..."

"Для мене особисто і для всіх тих побратимів, що знали тоді пані Харитину і бачили її на фронті, та разом з нею рука об руку йшли в бій на ворога, пані Харитина була, є і буде найбільшою героїнею, для котрої не маю слів, якими б її обдарувати і вславити"...

Під цими останніми словами підписується і Редакція "Дороговказу", засилаючи дорбгій Побратимці свої найкращі побажання і закликаючи Українське Вояцтво і Українську Громаду належно вшанувати і відзначити її 70-літній ювілей, що припадає на 14 жовтня ц. р.

М. Фещенко-Чопівський

МАРУСЯ СОКОЛОВСЬКА

Маруся Соколовська походила із села Горбулева Радомиського повіту на Київщині, яке в свій час було поважним осередком повстанського руху. Її три брати по черзі стояли на чолі місцевої повстанської акції і в ній загинули. Після смерті останнього із цих трьох братів, Маруся перейняла провід над повстанцями. Докладніші відомості про родину Соколовських і цей повстанський рух були подані в ч. 19 "Бюлетеня СБУВ". Тут подаємо додаткові відомості, що їх, на прохання Редакції, надіслав інж. М. Фещенко-Чопівський.

Я пізнав Марусю Соколовську 26-го березня 1919 року в селі Горбулеві, куди після бою з большевиками ми відступили з Радомишля. Тоді я був при 27-му кінному Чортомлицькому полку, командиром якого був полк. Галайда-Тимкевич. Пригадую, що власне от. Д. Соколовський дорікав Чортомлицькому полкові, що порівнюючи легко відступили від большевиків. Перед моїми очима й по сьогоднішній день стоїть постать стрункої, невеличкої ростом, дівчини, що була одягнута по-мужеськи. Їздила верхи, як найкращий козак. Добре володіла рушницею. Не пригадую точно, але не помилюсь, коли скажу, що вона була вчителькою, як і її брати, і вчителювала в одному із сусідніх сіл. Тому й приймала діяльну участь в Гор-

булівській гімназії. На жаль, дороги наші розійшлися. Марусю я згубив з очей. Знаю тільки, що весь час приймала участь у боях при боці своїх братів. Як і її брати, була відважного десятка, і серед повстанців користалась авторитетом. Не дивно, що після смерті своїх братів — вона перейняла провід над повстанням.

У свій час покійний проф. Андрієвський (член Директорії) коротко згадував про Марусю на сторінках "Батьківщини" і порівнював її до Жанни Д'Аарк та подавав, що знає кілька легенд про неї. Це порівняння, на мою думку, засильне, тобто не зовсім слушне. Жанна Д'Аарк стала на чолі армії і спасла свого короля. Маруся була отаманом, хоч і патріоткою, але отаманом.

Цілком слушно, що серед селян Маруся була легендарною особою, бо то була — Соколовська, а крім того дуже часто вона рятувала селян від большевицьких продналогів.

Проф. Андрієвський приписав Марусі те, що ніби вона була здобула Київ і пару днів ним володіла. Це не відповідає дійсності. Ця версія постала правдоподібно тому, що оточивши Київ повстанці не допускали до нього жодних продуктів, і, може, цим вони володіли Києвом.

Одне є певним, а саме, що зі своїм загоном Маруся гуляла по Київщині, наводячи страх на большевиків, яким ім'я Соколовського (якого звали переважно "Соколом") не давало спокою.

На мою думку ці повстанські маневри були одночасно і помилкою Марусі. Як я вже згадав у своєму звіті (див. "Бюлетень" ч. 19), Соколовський по селах Радомиського повіту зорганізував сотні. Зброя була похована, кулемети густо наоливлені переховувалися у криницях, гармати в річці Тетереви у Кам'яннім Броді. Селяни займалися своєю працею і на поклик свого отамана протягом кількох годин творили армію. Маруся, навпаки, гуляла всюди і тим відривалась від свого гнізда. І хоч ім'я її було відомим усюди, то одначе не завжди вона заходила ту підтримку, яку могла б мати в своїх околицях.

В наступних числах "Дороговказу" буде подана дальша низка спогадів про вояцький чин української жінки — учасниці української Визвольної Боротьби, а серед них:

Полк. В. Задоянний — "Жінки-Героїні Української Визвольної Боротьби",

Тамара Петрів — "Оля Батурова",

Вагізара Побережнюк — "Мій партизанський шлях»,

І. Липовецький — "Віра Бабенко".

В спогадах інших авторів вдячну згадку знайдуть — Єлисавета Прокопович, Олена Степанівна, Софія Галечко, Олеся Бондаренко, Йосипина Лисогорова, Олександра Сперанська-Рибачук, Надя Ковальчук, Ольга Битинська, Настя Гудимович, Марія Тарасенко та ін.

Лист і пожертва Побратима І. Складенка:

"Хвальну Редакцію прошу прийняти мою датку на розбудову нашого "Дороговказу". Долучаю 5 доларів. Закликаю все Вояцтво допомогти в розбудові цього нашого журналу.

З побратимським привітом І. Складенко, 8. 8. 64".

Зрозуміла річ, що Маруся большевикам давалась сильно в знаки, тому й належить приписати її смерть большевицькій руці. Оскільки мене пам'ять не милить, Марусю вбив її ж власний ад'ютант.

Також зрозуміла річ, що роля Марусі не буденна. Правдоподібно, то була одна з жінок, що на Україні в часах визвольної боротьби була отаманом, та ще й овіяна авреолею імен своїх братів, і що власною відвагою та глибоким патріотизмом здобула собі ім'я визначної жінки-українки.

Безумовно краще було б, коли б Маруся зі своїм загоном була приєдналась до регулярної Армії. Але то не її вина. То вина молодости, а може й тих бурхливих часів, коли нашому Урядові взагалі було тяжко всі сили з'єднати в одне ціле.

ЛИСТОПАДОВА ЗБІРКА НА УКРАЇНСЬКИХ ВОЄННИХ ІНВАЛІДІВ

"Нехай цьогорічна збірка на Українських Воєнних Інвалідів наблизить нас ще більше до колишніх українських вояків, що жертвою своєї крові засвідчили вірність Ідеалам Української Нації!"

Суспільна Служба Українців Канади
Централа

"Суспільна Служба Комбатантів сподівається, що доля і недоля наших інвалідів — кол. українських вояків й далі не перестане бути голосом совісти та найбільшою турботою нашого громадянства у вільному світі".

Суспільна Служба Комбатантів
в США.

Щедрий дар з Австралії:

Головна Управа Союзу Українських Комбатантів Південної Австралії, як ювілейний дар, на видавничий фонд "Дороговказу" склала 25 доларів.

Вияснення в справі Військового Музею в Торонті

Союз Бувших Українських Вояків у Канаді від початку свого заснування належно розумів потребу збирання і належного переховування матеріалів, в яких зафіксовані ті чи інші моменти як із життя самого Союзу, так і української Визвольної Боротьби. Доказом цього може служити окрема референтура при Генеральній Управі СБУВ монреальського періоду (1936—1952 роки), яка цими справами належно опікувалась.

Цей стан річей одначе змінився, коли в 1948—1952 роках до Канади почала прибувати нова українська еміграція, яка поповнила СБУВ новими силами, що створювало сприятливі умови для дальшого та успішного його розвитку. На 1-ому З'їзді членства СБУВ, який відбувся вкінці листопада 1952 року, осідок Генеральної Управи перенесено до Торонта і її очолив, прибулий у тих роках з Європи, ген. М. Садовський. Потреба в існуванні музейно-архівної референтури при Головній Управі СБУВ перестала бути актуальною, бо ген. М. Садовський привіз із собою рештки майна Військового Музею Українського Воєнно-Історичного Т-ва, яке перед 2-ою світовою війною існувало і активно працювало на терені колишньої Польщі.

Музей зробив декілька виставок експонатів як в Торонті, так і в деяких інших містах Канади, збагачуючи при тому стан посідання, бо людність цих міст, і передовсім вояцтво, радо жертвували Музеєві різні пам'ятки, бо це ж Музей Визвольної Бо-

ротьби! До того ж Український Воєнно-Історичний Інститут, що його в тих часах заснував ген. М. Садовський, на обкладинках своїх перших видань закликав: "Український Воєнно-Історичний Інститут звертається до всіх українців, особливо ж вояків, та просить надсилати йому всілякі пам'яткові матеріали і грошові пожертви". "До цього часу зібрано, — читаємо там же, — уже велику кількість дуже цінних речевих і архівних пам'яток, серед яких знаходяться й оригінальні військові реліквії (бойові стяги тощо) й документи. Усі ці надзвичайної вартости національні скарби, по звільненні Батьківщини від ворога, будуть перевезені до столиці України — Києва"...

У вояка, який віддавав останнє своє фото у військовій уніформі, або іншу пам'яткову річ, не було жодних сумнівів у тому, що він поступає як український патріот, збагачуючи чим може збірник історичних пам'яток — свідків і доказів минулої збройної боротьби.

Подібне ж ставлення до Музею було і у членства 5-ої Станиці в Торонті. Безпосередньо до Музею було передано нею багато цінних речей і документів. Згадати належить хоч би документи і відчітність з будови пам'ятника на могилі св. пам. полк. О. Петлюри і пполк. Т. Омельченка, фільм з посвячення того пам'ятника, що відбулося 21. 4. 1958 року та багато дечого іншого. Відомим є також, що один із членів 5-ої Станиці тестаментальним актом відписав свій десятикімнатний дім на приміщення для

Музею і канцелярії СБУВ. На Загальних Зборах членів Станиці 6 липня 1957 року ухвалено передати Музеєві дальший розпродаж виданої Станицею книги проф. В. Іваниса — “Симон Петлюра — президент України” з тим однак, що ця книжка буде в скороченій і відповідній редакції перевидана англійською мовою. З цією метою передано 1900 книг та 450 доларів готівкою, але заходів щодо перевидання книги англійською мовою, як донині, невидно.

Перша хмарка на ясному небосхилі добрих взаємовідношень і співпраці СБУВ з Музеєм заіснувала в березні 1959 року на 3-ому З'їзді членства СБУВ. Майже десятилітній період цієї співпраці показав, що особовий склад членства Музею не поширювався поза рамці п'ятиособової Дирекції, що організація не мала ні чарту, ні статуту, а згадані тут “оригінальні військові реліквії” і “надзвичайної вартости національні скарби” безперервно перебували в пивницях приватних мешкань директора Музею ген. М. Садовського.

Протокол 3-го З'їзду членства СБУВ говорить, що на цьому З'їзді “Сот. І. Янішевський звернувся з запитанням до ген. М. Садовського: “до кого належить Воєнно-Історичний Інститут і хто є його членами? Ген. М. Садовський пояснює, що в цій справі скоро буде виданий комунікат і в ньому буде докладна інформація про приналежність Воєнно-Історичного Інституту і його членство”...

Хоч такого Комунікату “з інформаціями про приналежність Інституту і його членство” не довелося нікому побачити і досьогодні, то все ж 5-та Станиця СБУВ і далі утримувала добрі взаємовідношення з Музеєм і на Загальних Зборах членства 26-го лютого 1961 року вибрала спеціальний Комітет для співпраці з ним. Цей Комітет поставив собі за завдання всебічну поміч Музеєві, а в першу чергу — переведення на терені Канади і США грошової збірки на купівлю домівки для нього.

Життя цього Комітету було однаке короткотривале: відбулося тільки одно спільне засідання з представниками Музею, на якому після двогодинних і нервових диску-

сій вирішили далі вести розмови лише шляхом кореспонденційним. Комітет ставив вимогу зачартерування Музею. Представники Музею вимагали контролю діяльності Комітету і його підпорядкованості Дирекції Інституту. Ні одна, ні друга сторона не уступала зі своїх позицій. Розійшлися...

І від того часу справа Музею не сходить з порядку денного З'їздів членства СБУВ, на яких дебатовалася вона завжди в т. зв. “закритих сесіях”, фігурує вона завжди на Загальних Зборах членства 1-ої і 5-ої Станиць, фігурувала і на минулорічній Зустрічі Вояцтва у Гемилтоні. І завжди ставилось те саме питання, що було поставлене ще в березні 1959 року на 3-ому З'їзді СБУВ: до кого належить Музей і хто є його членами? І завжди також на це питання не було ясної і вичерпної відповіді.

19 травня 1962 року, на 4-ому З'їзді Членства СБУВ було виявлено спробу ліквідувати конфлікт поміж ген. М. Садовським і СБУВ шляхом створення спеціальної Воєнно-Історичної Комісії для опіки і охорони майна Музею. Визнаючи і високооцінюючи заслуги ген. М. Садовського по збірці музейних експонатів, просилося його бути до смертним головою цієї Комісії. Але спроба залишилася лише спробою.

Читаючи ці рядки треба мати на увазі, що членів СБУВ не цікавить Інститут, як такий, якому вони щиро бажають успіхів у праці і щасливого дальшого розвитку. Членів СБУВ непокоїть сучасний стан Музею і то навіть не цілого Музею, а тих “оригінальних військових реліквій” — прапорів, машинки до писання Головного Отамана Симона Петлюри і т. ін, які не можуть бути власністю ані приватних осіб, ані незачартованих організацій, бо вони є добром Української Нації.

В липні м-ці 1963 року Генеральна Управа СБУВ, виходячи з заложення, що справа нормалізації відносин і стану Військового Музею у Торонті не є справою лише вояцтва, що об'єднане в СБУВ, а українського вояцтва взагалі, а також і державних чинників УНР, — передала цю справу на вирішення Керівникові Ресорту Військових Справ, ген.-полк. А. Вовкові. Висловле-

ні ген. А. Вовком вказівки і побажання, в яких підкреслювалось, що майно Музею становить власність УНР, і в яких радилося оперти діяльність Інституту на статуті кол. УВІТ-ва та поширити його членську базу — не були взяті на увагу.

Також на протязі літа і осени 1963 року мала місце ціла низка спроб розв'язання конфлікту шляхом арбітражу, ініціатива яких виходила як від СБУВ, так і від Представництва В. О. УНРади. І ці спроби не дали жодних результатів, бо ані директор Музею ген. М. Садовський, ані його заступники на запрошення відбули спільні наради не приходили.

1-го березня 1964 року справа Музею опинилася знову на річних Загальних Зборах членства 5-ої Станиці СБУВ у Торонті. Як говорить протокол цих Зборів, командант Станиці майор З. Шкурупій поставив ген. М. Садовському такі запити: “1. Чий є Музей? 2. Куди перейде цей Музей по Вашій смерті? 3. Чому, Пане Генерале, добираєте до Дирекції деяких зовсім не військових людей?” На всі ці запити ген. М. Садовський не був ласкавий дати жодної відповіді... Цей факт, як також з'їгнорування ген. М. Садовським директив Керівника Ресорту Військових Справ В. О. УНРади, листи якого були зачитані, нервова атмосфера, що запанувала тоді на залі Зборів, — і були причиною тому, що ген. М. Садовському запропоновано було залишити лави СБУВ.

В цій ситуації залишалася ще одна надія, що Голова В. О. УНРади М. Лівіцький, перебувши до Нового Світу і до Торонта, яко речник Державного Центру УНР, випроводить справу Музею із цього неясного і неокресленого правного стану і зліквідує цей довготривалий конфлікт. Цим довгоочікуваним днем стало 16-те вересня, ц. р., коли на спільному засіданні представників

Центральних Органів СБУВ з Головою В. О. УНРади М. Лівіцьким йому був представлений сучасний стан Музею і тло, на якому базується конфлікт, з одночасним проханням узяти на себе труд арбітра для ліквідації цього конфлікту. Базою для “замирення” мали бути: зачартерування Музею, поширення членської бази і впровадження чинника контролю. В зустрічі представників СБУВ і Музею, яка мала відбутися в присутності Голови В. О. УНРади, мали взяти участь по три особи від кожної сторони. На наступному засіданні представників Центральних Органів СБУВ, яке відбулося 2-го жовтня ц. р., Голова В. О. УНРади поінформував про перебіг переговорів з ген. М. Садовським, як також про те, що ген. М. Садовський цієї бази і способу переговорів не прийняв. Пропозиція ж ген. М. Садовського, яка зводилася до того, що Дирекція Інституту в повному складі може прийняти і лише вислухати побажання 3-охчленної делегації противної сторони, — не була прийнята Генеральною Управою СБУВ, яка відчула в ній нещирий підхід до справи, побачила вже добре знану тактику зволікання, а також пониження своєї організації.

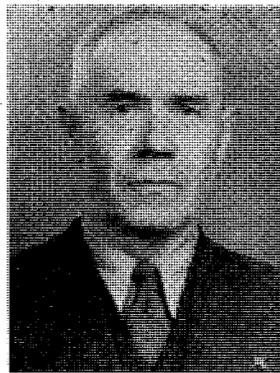
Так стоїть справа, як на сьогодні. Але “Бог не без милости, козак — не без щастя”. Ми віримо, що в найближчому часі чартер буде знайдеться і приміщення для Музею, пошириться база членства, але одночасно із цим ми боліємо душею, що до цього йдеться таким довгим і ненормальним шляхом, на перемарш якого було потрібно не довгих років, а лише коротких тижнів, ідеться шляхом взаємних зневаг і браку довір'я, що роз'єднує наші вояцькі лави і розпорошує рештки наших сил, які мусяли б бути зужиті на творчу національно-громадську роботу.

**Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді**

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ У КАНАДІ

— 16-го липня ц. р. відбулося поширене засідання Центральних Органів СБУВ, на якому було вшановано пам'ять св. пам. інж.

сот. Євгена Гловінського. Головною точкою порядку денного був звіт з перебігу Зустрічі представників ветеранських організацій, що відбулася в приміщенні Інституту св. Володимира і була скликана захо-

12 вересня ц. р. Ген. Штабу ген.-хор. О. Кузьмінському сповинлось 80 років життя. Нехай Всевишній збереже Його в наших вояцьких лавах МНОГАЯ ЛІТА!..

дами СУКВ. На цьому засіданні також затверджено персональний склад новопостаї Станиці СБУВ в Ошаві і надано їй чергове число — 12.

— 23-го липня ц. р. в церкві св. Миколая в Торонті відбулася панахида по поляглих під Бродами, яку було організовано заходами Управи Б-ва І УД УНА. В панахиді взяла участь делегація СБУВ з прапором 5-ої Станиці. У склад делегації увійшли побратими: І. Липовецький, Д. Сачківський, Мельничук і Е. Венгринович. Присутнім на панахиді був також голова Представництва В. О. УНРади інж. Е. Пастернак і представник Ресорту Військових Справ майор П. Федоренко.

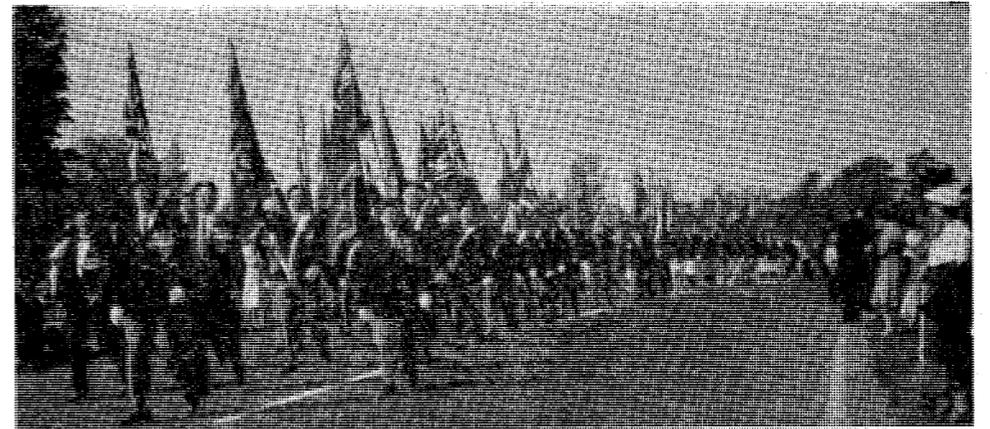
— На Крайовій Передконгресовій Конвенції Комітету Українців Канади, що разом із Шевченківськими обходами відбулася в днях 5-7 вересня ц. р. у Вінніпегу, — Генеральну Управу СБУВ репрезентував інж. О. Гудзяк.

— 7-го вересня ц. р. в Торонті відбулася конференція активу СБУВ в справі видання "Пропамятної книги СБУВ". На конференції був присутній також полк. С. Вальдштайн — комендант І-ої Станиці в Монреалі. Обговорено низку справ фінансово-адміністративного і редакційного характеру. До Фінансово-Адміністративного

Комітету входять: полк. С. Вальдштайн, сот. В. Мошинський, майор П. Федоренко, сот. І. Янішевський і ст. лейт. М. Деркач. Обрано також склад Редакційної Колегії. Редагування Пропамятної Книги доручено майорові І. Липовецькому.

— 16-го вересня ц. р. відбулася конференція представників центральних органів СБУВ з головою Викон. Органу УНРади Миколою Лівичим. На конференції обговорено низку актуальних справ із життя українського вояцтва, а також можливості поживлення співпраці СБУВ з ВО УНРади та зокрема з його Військовим Ресортом. Голову В. О. УНРади поінформовано про сучасний стан Військового Музею у Торонті з проханням полагодити конфлікт між СБУВ і Музеєм шляхом арбітражу і сконкретизовано базу для осягнення порозуміння.

— 2-го жовтня ц. р. відбулася ще одна конференція представників центральних органів СБУВ в присутності Голови В. О. УНРади Миколи Лівичого і Представника В. О. на Канаду інж. Е. Пастернака. Високодост. Гостеві було вручено меморандум центральних органів СБУВ до В. О. УНРади, в якому порушено актуальні вояцькі справи, а в тому і справу занадто повільного відзначення Вояцтва Воєнним Хрестом та Хрестом Симона Петлюри. На цьому засіданні Голова В. О. УНРади поінформував представників центральних органів СБУВ про його безрезультатні заходи до ліквідації конфлікту між СБУВ і ген. М. Садовським, на тлі Музею Українського Війська. Инж. сот. І. Янішевський, висловлюючи з цього приводу жаль, зложив від імени присутніх на зібранні подяку Голові В. О. за щирий вияв прагнення ліквідувати цей конфлікт і за положений в цій справі труд. Майор І. Липовецький, від імени Українського Вояцтва, що об'єднане в СБУВ, склав найвище признание і подяку за переведену Головою В. О. УНРади працю на терені Канади і США, за якою Українське Вояцтво уважно слідкує і з успіхів якої щиро радіє.

Похід до "Брами Миру" в цьому році очолив канадський комендант. За ним — прапори військових частин і організацій. Український прапор несе побр.-Яків Горбатюк.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР НА КАНАДСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОМУ КОРДОНІ

Починаючи від 1956 року Українська Стрілецька Громада — Відділ у Ванкувері — щороку в літні місяці разом із Канадськими Військовими Ветеранами бере участь у параді коло "Брами Миру" — "Інтернейшен Пліс Арч" на кордоні Канади і США.

"Брама Миру" збудована в 1921 році в кордонному районі Доугляс — Ванкувер (Канада) і Бляйне — Беленгайм (США). В цьому році цей величний Здвиг відбувся 24-го травня і в ньому взяло участь понад 10 тис. осіб — військових ветеранів, відділів жіночих військових організацій, шкільної молоді і т. ін.

І в цьому році на цю урочистість були запрошені українці з Ванкуверу — Українська Стрілецька Громада та шкільна молодь. На чолі Відділу УСГ був хор. М. Заяць. Шкільна ж молодь численно з'явилася під проводом пані Оксани Крипс — голови місцевого Відділу КУК. Пані О. Крипс прибула на цю кордонну парад не лише зі шкільною дітьорою, але і з групою ванкуверських танцюристів, що після паради біля трибуни, під звуки української музики, виконали низку українських танків.

Перед цими танками шкільна молодь Канади та Америки мала свою "точку", а саме: обмін маленькими національними прапорами. Канадці свій прапорець давали американцям, а американці канадійцям — свій. Українська шкільна молодь також брала участь у цій зворушливій імпрезі, лише обмінювала прапорець канадський. Натомість Українська Стрілецька Громада відбула цю параду під своїм жовтоблакитним прапором, який гордо повівав під час походу.

Як бачимо з уміщених тут фотокарток, Відділ УСГ постарався "дорівнати кроку" канадським і американським ветеранам, і то не тільки своєю "муштрою", але й своїм зовнішнім виглядом: одягом військового комбатанта та своїми військовими відзначеннями Армії УНР і УГА.

Вичерпна інформація про цю будь-що-будь не буденну імпрезу під наголовком — "Жовтоблакитний прапор під Аркою Миру" була уміщена на сторінках багатьох українських часописів у Новому Світі. Там, між іншим, читаємо:

"Величний Здвиг з понад 10.000 учас-

Члени УСГ в Ванкувері, що першими прибули на кордон, щоб узяти участь в цьогорічній параді.

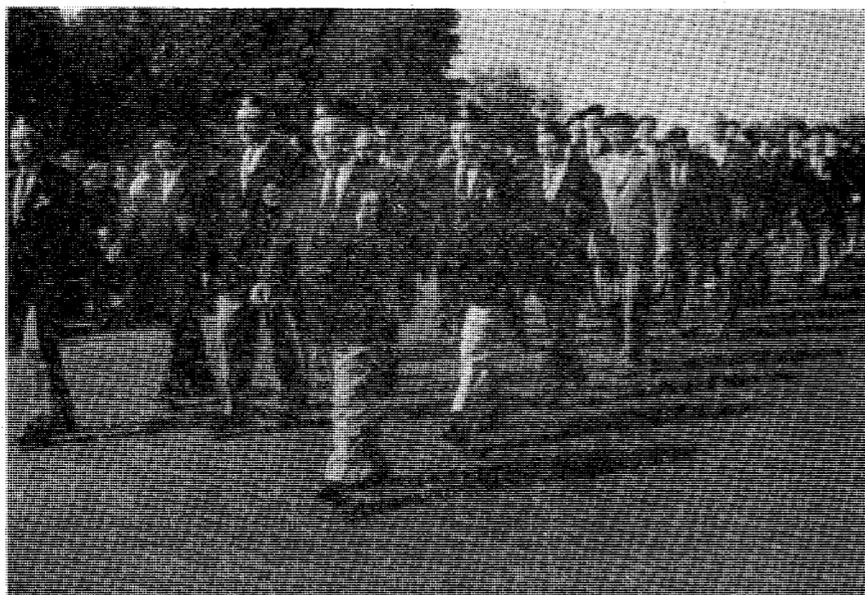
Побратими: І. Шпак, А. Ільницький, М. Заяць, В. Коваль, Ю. Діба, О. Курляк, А. Данилів, В. Ткачук, Ф. Кравець і Я. Горбатюк.

ників з Канади і США милувався окремою українською колоною, красою народньої ноші, динамікою українського танку. Це британсько-американська Україна під проводом Відділу КУК гордо внесла жовтоблакитний прапор у склепіння Арки Миру. Ініціатива провінціального Відділу УСГ стала дійсністю".

Про самий Відділ УСГ звітодавець пише:

"Провінціальный відділ УСГ під командою голови хор. М. Заяця і містоголови пор. А. Ільницького замикав український контингент. Під рясні оплески глядачів перейшов він по Арку Миру, продефілював повз трибуну з духовною, світською і військовою знаттю, повз жовтоблакитний прапор, що стояв у відповіднім місці з іншими

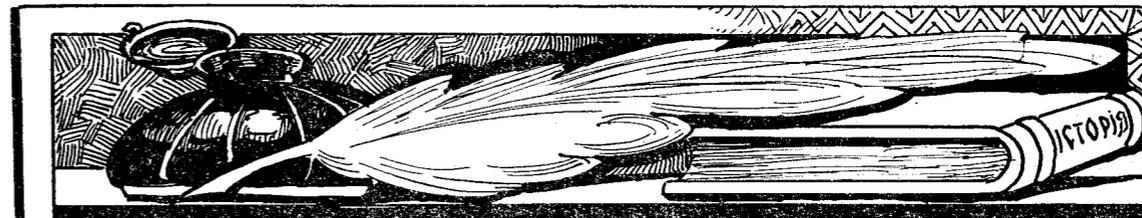
Відділ УСГ у поході. Відділ провадить хор. М. Заяць, як його голова. Посередні світліни — пор. А. Ільницький — заступник голови.

державними прапорами в оточенні комбатантських знамен Канади і Америки"...

Щира подяка належить організаторам і виконавцям української частини програми цієї небуденної імпрези, але в першу чергу щире признання належить Ванкуверському Відділові УСГ, що своєю ініціативою

уможливив Ванкуверській Українській Громаді високо тримати жовтоблакитний стяг на цьому полі братерства і справжнього миру, а також пані Оксані Крипс, що, як голова Відділу КУК у Ванкувері, — в цій імпрезі взяла дуже активну участь.

НА НОВОМУ ЕТАПІ

Видавши 19-те число "Бюлетеня СБУВ" ми замкнули 5-тилітній період його існування і перейшли на нову назву — "Дороговказ". Про осяги нашої праці говорить "Показчик змісту Бюлетеня СБУВ", який ми розсилаємо його передплатникам і читачам.

Пройшовши цей п'ятилітній шлях, ми складаємо нині нашу щирю подяку всім ВШ Побратимам, що разом із нами заповнили ці близько 600 сторінок працею свого мозку, як також і тим, що своєю передплатою та своїми щедрими пожертвами у видавничий фонд, — допомогли нам "в'язати кінці з кінцями" і на протязі п'яти літ не тільки тримати при житті наше видання, але і розбудувати його та поширити терен його збуту і впливу. З вдячністю згадуємо також допомогу 7-ої Станиці СБУВ, що при переході журналу на друк у друкарні покрила кошт видання 2-го числа "Бюлетеня".

Не менш щирю подяку висловлюємо Представництвам нашого журналу в різних країнах, як також друкарні "Київ" та клішарні "Аврора" за їхню фахову і мистецьку обслугу та ділову співпрацю.

Нашу працю ми прагнемо безперервно

виконувати далі. Уже останні роки показали, що рамці нашого журналу вузькі, щоб умістити весь той матеріал, що напливає до Редакції з різних кінців світу. На багато явищ нашого вояцького і громадського життя ми не реагуємо з тих же причин. Ми стоїмо перед потребою повільної, але систематичної дальшої розбудови "Дороговказу". Але це ми зможемо виконати лише спільними силами і спільним зусиллям.

І тому, вступаючи в 6-ий рік видання журналу, перебуваючи на новому етапі у зв'язку із зміною його назви, ми звертаємося до всіх наших Прихильників із закликом:

Допоможіть нам, щоб наш "ДОРОГОВКАЗ" був нашим спільним і справжнім вояцьким дороговказом на шляху до переможного завершення Української Визвольної Боротьби! Подавайте нам Ваші творчі думки! Інформуйте нас про Ваш творчий чин!..

А з другого боку, включайтеся також у "ювілейну акцію", що має на меті зміцнення фінансової бази "Дороговказу". Нехай цьогорічний жовтень — місяць української преси — не пройде без тої чи іншої Вашої помочі і для "Дороговказу"!

Братство Кол. Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії

А. Кущинський

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ В ЧІКАГО

Активна і рухлива Станиця Братства кол. Вояків 1-ої Укр. Дивізії УНА в Чикаго улаштувала 30-го серпня ц. р. урочисте Свято Української Зброї, яким відзначила 50-ліття УСС-ів і 20-ліття бою під Бродами. Свято відбулося на лоні природи серед дубового гаю. Гарна передосіння погода та взірцево виконана пропаганда сприяли широкій популярності свята, що набрало характеру маніфестації чикагської української громади на честь поляглим на полі слави та на пошану ветеранам "старої і нової війни". Перебіг свята очолював Командарм Української Національної Армії ген. штабу

генерал-полковник П. Шандрук і його присутність ще більше піднесла святочний настрій.

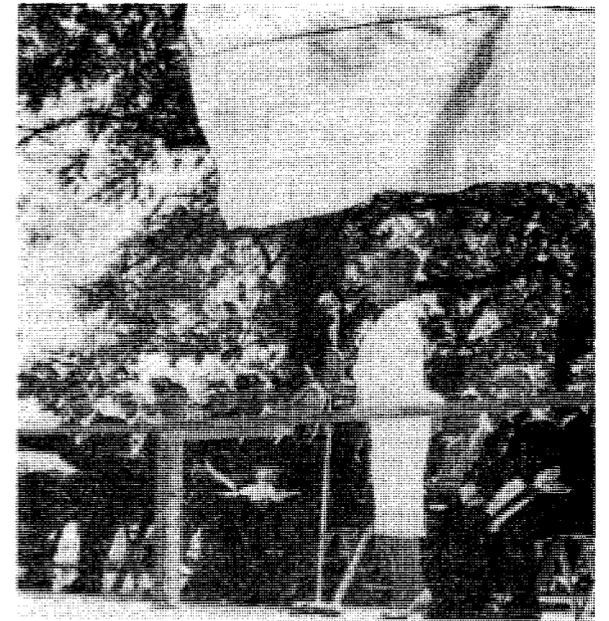
Виструнчені ряди дивізійників у своїх ветеранських шапках при прапорах, рій золотих ювілятів УСС-в, чота ОБВУА, делегації Укр. В. Козацтва, СУВА, Карпатської Січі, СУМА і Пласту та 16 інших делегацій від різних громадських т-в і маси суспільства — зустрічали генерала з його почтом і з цікавістю слухали його слова привіту. Параді пригравала оркестра СУМА осередку ім. М. Павлушкова... Відроджувались ті почування й переживання, що бувало охоп-

Члени Б-ва к. Вояків 1 УД УНА очікують на прибуття Ген. Штабу ген.-полк. Павла Шандрука.

лювали нас у добрі, минулі часи, коли доводилось брати участь у правдивих військових церемоніях... Відбулося польове Богослуження в наміренні українського вояцтва з панахидою за тих, що впали в боротьбі за волю України, яке відправив о. Із. Когут ЧСВВ. Гарно співав хор "Славути" під батугою В. Дзуля. Богослуження відбувалось на поляні перед символічною могилою Українського Вояка, яку вкривала зелень і червоно-криваві квіти. Над могилою — березовий хрест з терновим вінцем і вояцьким шоломом. Після Богослуження слідувала обідова перерва, під час якої пописалось славне "дивізійне інтендантство" — дружини дивізійників. А по обіді, напередодні змайстрована трибуна заповнилась почесними гістьми і делегатами. У перших рядах — генерал з почтом та УСС-и.

Вояцьким манером, відрубуючи чітку кожну думку, чеканячи кожне слово, промовляв генерал П. Шандрук. Спершу привітав він ювілятів УСС-ів, коротко згадав часи 1-ої світової війни та їхню історію і чин, а далі проаналізував обставини за 2-ої світової війни і постанови дивізії "Галичина", що потім перетворилася в 1-шу Українську дивізію Української Національної Армії. Він глибоко оцінив значення цієї формації, так подібної своїм утворенням до УСС-ів, та вшанував пам'ять поляглих під Бродами і в інших боях Дивізії. Прирівняв їх до римських вояків, для яких "умирати за Батьківщину було солодким і почесним завданням". Прекрасну характеристику дав генерал дивізійній братії, згадавши про її хоробрість, вірність і дисципліну, як у бойових обставинах, так і тоді, коли вони, виконуючи його накази, відходили з фронту при капітуляції Німеччини і марширували на захід на зустріч аліянтам, залишаючись і далі такими і в таборах полонених, і тепер у вільному світі. Під кінець своєї промови ген. Шандрук привітав представників усіх комбатантських об'єднань, що взяли участь у святі, та окремими словами визнання заслуг згадав представника Братства Карпатських Січовиків і представницю Українського Вільного Козацтва — генералову Фатиму Омелянович-Павленкову. Висловом

Пані Фатима Омелянович-Павленко промовляє до вояків і перекладає заповіт св. пам. ген. І. Омеляновича-Павленка.

повної віри, що кров пролита за визволення України не була жертвою марною і що вона наблизить час здійснення українських одвічних прагнень, — закінчив Командарм свою промову.

Чудову доповідь виголосив полк. М. Ліщинський — учасник бою під Бродами, де він стратив руку, але не загубив свого запалу душі. Піднесеним голосом, з мистецьким даром декламатора, прочитав він спершу вірш про прощання стрільця з матір'ю. Читав так надхненно, що коли перейшов до вшанування пам'яті поляглих і вислову співчуття їхнім родинам, то зворушив усіх до глибини душі. Пролетів своїми спогадами минулі 50 років. Запально говорив про подвиг дивізії "Галичина". Свою промову кінчив словами: "Наші завдання не скінчені. Свій приклад передаємо грядучим поколінням, щоб вони знайшли шляхи до звільнення України і відродження її держави"...

Дуже зворушливою була наступна точка програми свята — вручення пропам'ятних грамот 13-ти родинам поляглих у бо-

ях дивізійників. На виклик службового старшини підходили до Командарма батьки, матері, брати загиблих за Україну, а генерал, передаючи в їх руки ті пропам'ятні родинні реліквії, для кожного знайшов слово втіхи та визнання слави впавшому героєві...

Далі слідувало відчитання наказів Воєнного Міністра ген. А. Вовка та Камандира Української Національної Армії ген. П. Шандрука про уділення відзначень. Воєнний Хрест дістали 21 особа, у тому числі св. п. генерал-поручник Іван Омелянович-Павленко і св. пам. полковник Арс. Чернявський — член Військового Секретаріату Української Центральної Ради. Хрест генерала було доручено вдові по ньому — пані Фатимі Омелянович-Павленковій, що є сотником Українського Вільного Козацтва. Хрест полк. А. Чернявського доручено його синові інж. Яр. Чернявському. Далі Воєнні Хрести дістали: 1 УСС, 2 Карпатські Січовики і 16 дивізійників. Відзнаку "Броди" одержали 6 дивізійників-учасників того бою. Підвищення в старшинських рангах одержали 12, а в підстаршинському званні — 16 побратимів. Врученням тих відзначень та промовою пані генералової Фатими Омелянович-Павленкової, в якій вона переказала ген. П. Шандрукові козацький заповіт її мужа перебрати на себе провід над усіма організаціями кол. українського вояц-

тва, закінчилась офіційна частина свята. Але учасники його ще до самого вечера в дружніх розмовах насолоджувались побутом під крилатими коронами дубового гаю...

З нагоди того свята Братство дивізійників видало спеціальну одноднівку — 16 сторінок дуже цікавого змісту, з першоджерельними матеріалами та з повідомленням про встановлення з нагоди ювілею пропам'ятної медалі св. Архистратига Михаїла. Всіх же учасників свята декоровано пропам'ятними металевими значками, на яких на жовтому тлі подано синій малюнок вояків в атаці, а навкруги напис — "Броди. 1944—1964. Братство кол. Вояків 1 Української Дивізії УНА".

Треба з щирим признанням відмітити старання організаторів свята, які своєю наполегливою працею зробили все, щоб свято виконало задуману ціль як найкраще. Приїзд же Командарма ген. П. Шандрука, що відгукнувся на заклик відданості і любові до нього Дивізійного Побратимства, мало своє велике значення і для ширшого суспільства, і для молоді, що пишалось своїм, українським генералом. А його труд, дозволимо кваліфікувати, як його нагороду і оцінку праці чикагської Станиці Дивізійників та як увагу генерала до ширших кіл нашого суспільства, що належно шанує українських ветеранів — борців за волю України.

СУВ у Великій Британії

КОМУНІКАТ Союзу Українських Ветеранів у Великій Британії

Оцим подаємо до відома всіх Українських Комбатанських Організацій у вільному світі наступне:

1. Союз Українських Ветеранів у Великій Британії від 19 листопада 1961 року є самостійною організацією підпорядкованою кожночасно діючому Керманічеві Ресорту Військових Справ Виконавчого Органу Української Національної Ради (Постанова Головної Управи СУВ від 19 листопада 1961 року, Мюнхен, Німеччина).

2. Союз Українських Ветеранів у Великій Британії тісно співпрацює з Українськими Комбатанськими Організаціями, які визнають Атрибути Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі.

3. Союз Українських Ветеранів у Великій Британії готовий співпрацювати і з іншими Українськими Комбатанськими Організаціями, які стримуються від ворожих виступів проти Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі.

4. Союз Українських Ветеранів у Великій Британії боронив і буде боронити всіма доступними для нього засобами — Держ-

жавний Центр Української Народної Республіки в екзилі і йтиме по лінії ідеї і заповіту Голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки сл. пам'яті Симона Петлюри, — Виборення Самостійности і Соборности України.

Лондон, 20 травня 1964 року.
Полковник Павло Базилевський — Голова СУВ в Англії.
Сотник Петро Франчук — Секретар СУВ.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Цим повідомляємо всіх членів Союзу Українських Ветеранів у Великій Британії та побратимів у Вільному Світі, що — **1-ий Делегатський З'їзд Союзу Українських Ветеранів у Великій Британії** відбудеться в суботу 5 і в неділю 6 грудня 1964 року в Лондоні з одночасним відзначенням 45 річниці ЗИМОВОГО ПОХОДУ Армії Української Народної Республіки у запілля ворога 1919—1920 рр.

ПРОГРАМА

1. В суботу 5 грудня 1964 року о 2-ій годині дня початок З'їзду в залі Сербського Клубу під адресою:

29, Holland Park Avenue, London, W. 11

2. В неділю 6 грудня 1964 року:

а) О 10-ій годині рано відбудеться Служба Божа в українських Церквах в Лондоні, а після Служби Божої панахида за спокій душ сл. пам'яті Генерала Омеляновича-Павленка та полеглих у Зимовому Поході вояків.

б) О 3-ій годині дня зложення вінка на Гробі Незнаного Вояка в Лондоні Делегацією від Союзу Українських Ветеранів у Великій Британії.

3. В неділю 6-го грудня 1964 року о 4-ій годині по полудні в концертній залі під адресою:

WESTMINSTER CATHEDRAL HALL
Ambrosden Avenue, Westminster,
London, S. W. 1.

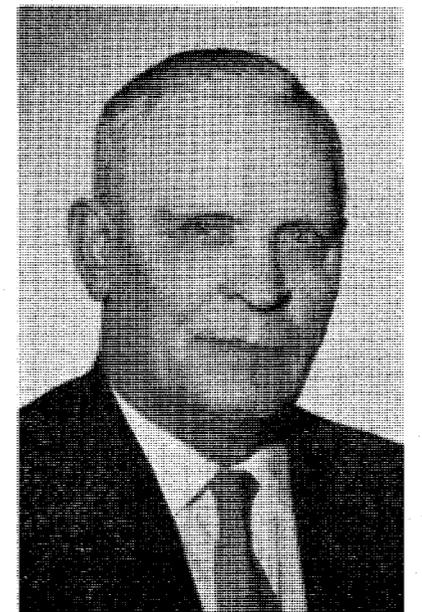
відбудеться відзначення ЗИМОВОГО ПОХОДУ з програмою:

а) Посвячення прапору Союзу Українських Ветеранів.

б) Відкриття Врочистих Зборів і вступне слово, в) Доповідь українською мовою, г) Доповідь англійською мовою, д) Декламації, е) Мистецька частина —

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ ПІСНІ І МУЗИКИ українських композиторів, присвячений 45-ій річниці ЗИМОВОГО ПОХОДУ АРМІЇ УНР в 1919—1920 роках.

ПРЕДСТАВНИЦТВО "ДОРОГОВКАЗУ" В АНГЛІЇ

ПАВЛО БАЗИЛЕВСЬКИЙ
— Полковник Армії УНР

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що з днем 1-го вересня ц. р. Представником "Дороговказу" в Англії є полк. Павло Базилевський, який є уповноважений до збірки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашому журналі.

Адреса Представництва:
Mr. P. Bazylevskyj,
95, Finborough Road,
London, S. W. 10, England.

Редакція і Адміністрація "Дороговказу"

Леґіон Симона Петлюри в Англії

7-ий З'їзд Леґіону Симона Петлюри в Англії

1-го серпня ц. р. в м. Олдгам відбувся черговий, уже 7-ий З'їзд Леґіону Симона Петлюри в Англії. Відкриття З'їзду попередив молебень який відправили Всеч. пан-отці — І. Бурма, М. Пишненко і В. Медвідь. З'їздом керувала президія в складі: К. Дмитренко — голова, М. Червоненко — секретар і М. Райський. На З'їзд напіло багато привітань, які були зачитані, а після цього присутні вислухали коротку, але змістовну доповідь уступаючого голови П. Дуба — "Політична ситуація в комуністичному світі та реакція на цю ситуацію Заходу". Після доповіді слідували звіти органів Військової Управи та Контрольної Комісії. Після коротких запитів і дискусій уступаючим керівним органам висловлено подяку за корисну працю, обрано нову Управу і схвалено резолюції.

З'їзд пройшов з повним успіхом, з великим національним та духовим підйомом і закінчився співом українського національного гімну. Після З'їзду відбулася спільна вечера делегатів і гостей.

РЕЗОЛЮЦІЇ

7-го З'їзду Леґіону Симона Петлюри в Англії

1. 7-й з'їзд Леґіону Симона Петлюри — Українського Антиккомуністичного Об'єднання колишніх військовиків советської армії — щиро і широко вітає український народ на Батьківщині і на еміґрації та бажає йому успіхів у боротьбі за волю, справедливість і самостійне життя у своїй незалежній державі.

З'їзд вітає Державний Центр УНР в екзилі, Президента д-ра Степана Витвицького, Президію і всіх членів УНРади, Виконавчий Орган та його Голову М. Лівницького і запевняє їх, що ЛСП й далі, стоячи на платформі державного Центру УНР, сприятиме всебічній моральній допомозі в його змаганнях за звільнення України від російсько-комуністичної окупації та відновлення української самостійної держави — Української Народньої Республіки.

2. З'їзд вітає всіх ієрархів Українських Церков та бажає їм наближення до єдності й релігійної толеранції всіх віровизнань серед українців.

3. Аналізуючи сьогоденній міжнародній стан, 7-й з'їзд ЛСП у Великобританії вважає, що з часу закінчення другої світової війни жодного миру в світі не настало і не може бути до того часу, поки існує московська колоніальна імперія, яка поневолює десятки свободолюбних народів, а серед них і український народ.

Тому 7-й з'їзд ЛСП у Великобританії закликає все своє членство бути завжди готовим до участі в боротьбі за визволення України з-під ярма московської неволі.

4. 7-й з'їзд ЛСП звертає увагу всього членства ЛСП на посилену самопідготовку себе політично й військово, маючи на увазі революційні процеси, що назривають в Україні та завогнення військових подій, що мають місце в багатьох частинах земної кулі, які провокують і підтримують московський червоний деспотизм; членство ЛСП мусять бути готове допомогти всіма можливими засобами українському народові в його революційній боротьбі, бо волю українському народові можна вибороти лише власними об'єднаними силами всього українського народу в Україні й на еміґрації, не відкидаючи й щирої допомоги інших народів, що прагнуть допомогти нам.

5. 7-й з'їзд ЛСП щиро вітає всіх вояків і офіцерів-українців у советській армії, як синів рідної матері-України та пригадує не забувати "хто вони, ким, за що закуті" у сіру советську шинелю і використати свій досвід та знання в майбутній визвольній революції українського народу та інших поневолених Москвою народів на допомогу визволитись з-під ярма московсько-комуністичної тиранії. Революція гряде! Будьмо до неї готові!

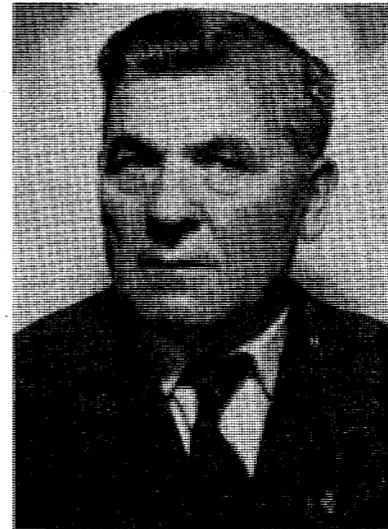
6. З'їзд вітає всі військові українські організації на еміґрації та бажає об'єднаної, скоординованої співпраці, підпорядкованої Військовому Ресортові ВО УНРади, як центрові, що координуватиме всі підготовчі військово-політичні заходи в праці військових організацій.

Гартуймо дух і єднаймо сили, то перемога нам буде забезпечена.

ПРЕЗИДІЯ 7-ГО З'ІЗДУ ЛСП

Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції

ПРЕДСТАВНИЦТВО "ДОРОГОВКАЗУ" У ФРАНЦІЇ

Артамон Гришин, поручник Армії УНР

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що з днем 1-го серпня ц. р. Представником "Дороговказу" на Францію є пор. Артамон Гришин, який є уповноважений до збірки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашому журналі.

Передплата "Дороговказу" у Франції вносить 10 нов. франків на рік.

Адреса Представництва:

Mr. A. Grychine

18, rue de la Mothe

Dombasle S/M (M. et M.), France.

Редакція і Адміністрація "Дороговказу"

Фрагменти з прийняття на честь ген. М. Вейгана, яке 26 травня ц. р. влаштувала Головна Управа Т-ва.

1. Зустріч ген. Вейгана. На світлині: М. Віньон, сот. В. Лисак, С. Татаруля, сот. П. Йосипишин, пор. А. Гришин, ген. М. Вейган, пані А. Коваль-

ська, М. Ковальський, пор. С. Бордюговський, сот. Вергилес.

2. Ген. М. Вейган промовляє. На світлині: Ф. Дзюба, полк. П. Вержбицький, пані Йосипишин, Ярослава Йосипишин, сот. С. Созонтів, ген. М. Вейган, А. Вирста, М. Ковальський.

3. Ген. Шт. полк. В. Солонар виголошує прощальне слово при відході ген. М. Вейгана.

Союз Українських Комбатантів П. А.

АВСТРАЛІЯ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СОЮЗУ

6-го вересня 1964 року в Аделаїді відбулися Загальні Збори Членства Союзу Українських Комбатантів П. А. До президії Зборів було обрано: адм. уряд. К. Закревського — на голову і сот. Г. Карпенка на секретаря. Зі звіту Секретаріату Управи та Організаційно-культурної референтури видно, що життя Союзу і в минулому році було досить активним: Управа Союзу відбула 11 засідань і винесла свої ухвали в 55 різних справах, секретаріат у тому часі вислав 497 листів, на протязі року було організовано дві академії, одну забаву, переведено коляду і три грошові збірки: на Українську недільну школу, на Шевченківський Комітет і на Бібліотеку ім. Симона Петлюри у Парижі. До нової Управи переобрано: полк. Я. Закревського на голову, інж. пор. Л. Зозулю на секретаря і ст. стр. Ф. Стефаницю на скарбника. Управі надано право, в разі потреби, поповнити свій склад кооптуванням інших членів.

Союз Українських Комбатантів П. А. на день цих Зборів налічував у своєму складі 46 побратимів. 13 побратимів у минулому році дістало Военний Хрест. Назавжди залишив ряди Союзу, відійшовши у вічність, д-р пор. М. Ваврик.

Союзіві бажаємо дальшого розросту, нообраній Управі — дальших і всебічних успіхів у праці. Щастя Боже!

РЕЗОЛЮЦІЇ

Загальних Зборів Союзу Українських Комбатантів П. А.

1. Загальні Збори Союзу Українських Комбатантів П. А. вітають: Державний Центр Української Народної Республіки на чолі з Високостойним Президентом Д-ром С. Витвицьким, Високопреосвященіших Владик і Всечесне Духовенство Українських Церков, Союз Українських Організацій Австралії та всі його складові організації, Крайову Управу Союзу Українських Комбатантів в Ав-

стралії і всі його складові організації, Управи і Членство всіх братніх комбатантських організацій у Вільному Світі.

2. Загальні Збори вітають думку про скликання Світового Конгресу Українців з повним переконанням, що такий Конгрес спричиниться до консолідації українських організацій і створить у Вільнім Світі єдину Всеукраїнську політичну репрезентацію державних постулатів Українського Народу.

3. В 47-мі роковини Відродження Українських Збройних Сил Збори хилять голови перед св. п. Головним Отаманом Симоном Петлюрою та всіма борцями, що полягли в боях за самостійну соборну Україну або померли на чужині, продовжуючи дальшу боротьбу на форумі всіх антибольшевицьких організацій.

З пієтизмом згадують всіх Побратимів, що в історичному 1917-м році розпочали творення українських частин, учасників військових З'їздів у Києві, героїв Арсеналу, Крут, Листопадового Зриву, Походу на Київ, Легендарного Зимового Походу, Замостя, Базару, Повстанських Загонів, 1-ої Української Дивізії і Легендарної Української Повстанської Армії, що вкрили немирущою славою українське вояцтво.

4. Збори із задоволенням констатують факт об'єднання Відділів Союзів Українських Комбатантів і Союзу Українських Ветеранів на терені Австралії з Крайовою Управою Союзу Українських Комбатантів Австралії на чолі і обіцюють їй свою повну підтримку.

Збори уважають за свій приймний обов'язок вітати Керівника Військового Ресорту ВО УНРаді ген.-полк. А. Вовка, дякують йому за його цінні поради та бажають сил і здоров'я для дальшої праці.

5. Заслухавши звіт уступаючої Управи, Загальні Збори констатують, що праця її провадилася із великою самопосвятою, в дусі тих ідей, речником яких був св. п. Головний Отаман Симон Петлюра та його вірні співробітники, доказом чого є рекордова сума річних прибутків у сумі 540 фунт. за один рік при наявності лише 46 членів.

ЮВІЛЯТИ, ПРИХИЛЬНИКИ, АКТИВ

ПОЛКОВНИК ПАВЛО БАЗИЛЕВСЬКИЙ

(В 70-ліття з дня народження)

22-го вересня ц. р. минуло 70 років життя полк. П. Базилевського — голови Представництва В. О. УНРаді у Великій Британії. Складаючи йому із цього приводу наші найкращі побажання, подаємо огляд пройденого ним життєвого шляху, що був заповнений національною роботою і дуже часто устелений тернами.

Полковник Павло Михайлович Базилевський народився 22-го вересня 1894 року на Полтавщині в родині нащадків козацької старшини. Його предки від 2-ої половини 17 століття і до середини 18 століття були сотниками Білоперківської сотні Миргородського полку і брали участь у Пилявецькій, Зборовській, Берестецькій, Батозькій та інших битвах з поляками в часі Хмельниччини в 1648—1654 роках.

Батьки полк. П. Базилевського відзначалися глибокою релігійністю, дбайливо зберігали українські звичаї і традиції, дітей виховували по-спартанськи, виходячи з засади "у здоровому тілі — здоровий дух". Батько полк. П. Базилевського, військовик російської армії, мав багато неприємностей та обмеження в старшинських авансах через своє "мазепинство".

Полк. П. Базилевський скінчив у Лубнях на Полтавщині середню школу, а в 1914 році на Харківщині — Чугуєвську Військову Школу. Від початку 1-ої світової війни і майже до її кінця перебував у російській армії — в Галичині, Румунії, Буковині, Волині та Поліссі. Російську армію залишив у ранзі капітана, маючи декілька старшинських бойових відзначень і будучи три рази ранений. Службу в українській армії розпочав він 15-го травня 1917 року. Як делегат від Лубенського гарнізону брав участь в 1-ому Військовому З'їзді у Києві, де разом із своїм братом Петром вступив до Першого Українського Козачого ім. гетьмана Богда-

на Хмельницького пішого полку, що був першою військовою формацією української армії. У складі цього полку приймав він участь в усіх походах і боях проти ворогів України до 15-го листопада 1919 року.

На початку лютого 1920 року, в часі окупації Кам'янець-Подільського поляками, полк. П. Базилевський був покликаний генералом Колодієм, тоді референтом Військових Справ УНР, на становище начальника Пересильної Команди, яка мала за завдання зібрати всіх українських вояків, що перебували в Кам'янець-Подільському повіті, а також ранених і тих, що повернулись із лікарень після хвороби тифу — та оточити їх належною опікою. З цими виснаженими вояками в кількості 280 осіб, коли розпочалась формуватися українська армія на терені окупованому поляками, полк. П. Базилевський увійшов у склад 3-ої Стр. Залізної дивізії і від 1-го квітня 1920 року був призначений на становище командира Окремого Куреня на празах командира полку. У складі цієї дивізії приймав він участь у всіх її пізніших походах і боях, а також перебував у таборі інтернованих у м. Каліші, де займав становище помішника Начальника Школи для молодших старшин, референта справ постачання та ін.

Звільнившись в 1923 році з табору інтернованих, полк. П. Базилевський на різних працях перебував у Польщі, утримуючи тісний контакт з українськими еміграційними установами, як також із громадсько-політичними діячами Галичини і Волині та при кожній нагоді несучи поміч українським воякам, життя яких у Польщі не було позаздрі і яке дуже часто цієї помочі потребувало.

Польсько-німецькою війною датується новий період життя полк. П. Базилевського, повний небезпек, терпіння і мандрівки по світі, але козацьке щастя не залишає україн-

ського вояка і допомагає йому не тільки боротись з небезпеками і зберегти своє власне життя, але і допомагати іншим, як також у кожному місці свого перебування прозадити громадсько-національну роботу.

З приходом большевиків до Польщі в 1939 році, тоді важко хворий на запалення легенів, полк. П. Базилевський був заарештований, просидів півтора роки у совітській в'язниці, де зазнав неймовірних тортур, і був засуджений на вісім років до концентраційного табору до Комі. У часі Советсько-Німецької війни він був амнестований, і в 1942 році йому вдалося з польською армією залишити Советський Союз. У березні того року він уже був в Ірані, а місяць пізніше — в Палестині, де й прожив, як старшина польської армії в резерві, до березня 1948 року.

В часі побуту в Палестині полк. П. Базилевський організував "Українську Громаду", головою якої був аж до свого виїзду із цієї країни, і життя якої заповнив корисною національно-громадською працею, улаштувавши Свята Державности, кутю, свячене, Водохрещі на річці Йордані і т. ін. Тоді було вмуровано дві пропам'ятні таблиці: одну в гроті народження Матері Божої, а другу на Оливній Горі в монастирі — ОТЧЕ НАШІ в українській мові. При російському монастирі Гетсманії, настоятелем якого був архимандрит Серафим — українець з Корця на Волині, — було організовано парафію з православних польських громадян.

Від часу організування в Англії "Союзу Українців у Великій Британії" полк. П. Базилевський був його уповноваженим на Середній Схід, а тому він часто об'їздив сусідні країни, як Ірак, Єгипет, Сирія, Ливан, де нав'язував контакт з українцями, яких злая доля закинула до тих країн та інтервеновав у місцевих влад у різних справах. В цьому часі він перебував у сталому контакті з Українським Конгресовим Комітетом у США. З допомогою УККА, в Іраку вдалося звільнити з табору відокремлення на пустині 67 українців, яким загрожувала загибля. Від УККА діставалося також різ-

ний англомовний друкований матеріал з інформаціями про Україну, який розповсюджувало серед установ, інституцій і видатних осіб Середнього Сходу.

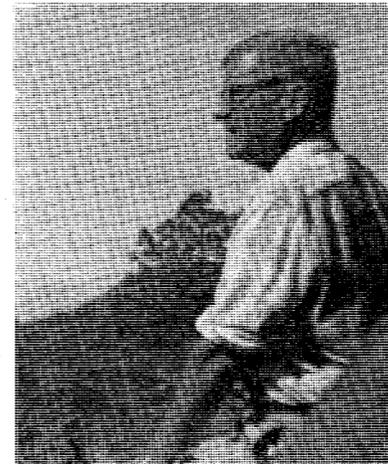
7-го січня 1948 року полк. П. Базилевський був арештований в Єрусалимі підпільною жидівською комуністичною організацією — "Штерна". Після тяжких тортур у підвалі, його зв'язаного і безпритомного везли вночі на страчення за місто. Але і цим разом мав він щастя: англійський жандармський патруль відбив авто, на якому його везли, і перевіз його до польського шпиталю в Єрусалимі.

В березні 1948 року полк. П. Базилевський переїздить до Ливану, де нав'язує контакт з УНРА та ІРО та вживає заходів, щоб уможливити виїзд українців—"нансенівців", що перебували в країнах Середнього Сходу, до інших країн, а також пошукує для них спонзорів у тих країнах. У наслідок цієї акції вдалося виїхати 82-ом особам. Незабаром біженецькі осередки були зліквідовані і в 1950 році Середній Схід залишив і сам полк. П. Базилевський, виїхавши на сталий поселення до Англії.

Лондон — новий етап у житті полк. П. Базилевського, новий терен його невсипущої діяльності. 30-го березня 1958 року на Установчих Зборах "Т-ва Сприяння УНРаді у Великій Британії" його вибирають на голову Т-ва, за чим слідував, належить думати, і тяжкий рік організаційної праці, наслідком якої і був скликаний рік пізніше в Лондоні вже Другий, і вже делегатський, З'їзд Т-ва.

Від квітня 1959 року полк. П. Базилевський перебуває на становищі голови Представництва Вик. Органу УНРади у Великій Британії, яке ще в більшій мірі вимагає праці і чину. Цієї праці не жалує він і тут та робить усе, щоб Представництво Вик. Органу УНРади на Велику Британію жило, розгортало свою діяльність і було належним репрезентантом Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі як перед українським громадянством, так і перед чужинцями.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПІДПОЛКОВНИК ЮРІЙ ТИССАРЕВСЬКИЙ

По кількालітній і тяжкій недузі 2-го вересня ц. р. відійшов у Вічність і назавжди залишив комбатантські ряди старої гвардії св. пам. пполк. Юрій Семенович Тиссаревський. Помер у шпиталі в Феніксі, Аризона. Похований на кладовищі в Бавнд Брукю.

Св. п. Микола Малицький

Св. пам. Юрій Тиссаревський народився 3-го листопада 1895 року в Решетилівці на Полтавщині. В 1914 році скінчив Полтавську Духовну Семінарію, а потім — Військову Школу в Одесі. Російську армію залишив в ранзі штабс-капітана, мав декілька старшинських бойових відзначень. В рядах Українського Чугуєвського полку 1-го жовтня 1917 року розпочав свою службу в Армії УНР. Скінчивши кінні курси та інструкторську старшинську школу в Києві, від березня 1918 року перебував у 1-му Запорізькому Кінному полку ім. Костя Гордієнка. Був учасником Зимового Походу, в якому, захворівши на тиф, дістався до большевицького полону, з якого щасливо вирвався, командував далі сотнею, а дещо пізніше став заступником командира полку. Зі своїм полком перебував і в Вадовицькому таборі інтернованих. Був членом Дивізійної Гонорової Ради. В Українській Армії нагороджений Хрестом Симона Петлюри і Залізним Хрестом. Военного Хреста, який тепер надає Уряд УНР, не дочекався.

Св. пам. пполк. Юрій Тиссаревський був одружений з Ольгою Красновою, яка з внімковою чуюлою опікою та жертвовною посвятою знаходилася при ньому до останньої хвилини його життя.

Вічна пам'ять Тобі, Дорогий Побратиме!
Леонід Бачинський

МИКОЛА МАЛИЦЬКИЙ

11-го липня 1964 року після тяжкої недуги на 63-му році життя в Едмонтоні відійшов у вічність св. пам. Микола Малицький — кол. учасник української Визвольної Боротьби.

Св. пам. М. Малицький народився 5-го грудня 1901 року в селянській родині в Борщівському повіті в Західній Україні. 18-літнім юнаком вступив до Української Галицької Армії, в рядах якої перебув увесь час її збройного чину. У пізніших роках належав до УВО, із запалом віддавав культурно-освітній і громадській праці в Борщівщині. Переслідований польською владою, був змушений в 1926 році залишити свій Рідний Край і переїхати до Канади.

Свою шляхетну індивідуальність Покійний виявив особливо в Едмонтонському періоді свого життя, коли, приїхавши до Едмонтону (1943-й рік), він одразу включився в місцеве українське життя; в окремих роках був секретарем Союзу Українських Самостійників, членом Управи Громади св. Івана, членом Дирекції Інституту св. Івана, членом Відділу Комітету Українців Канади, членом Комітету Сприяння УНРаді і т. ін.

Цим організаціям віддавав він не тільки весь свій, вільний від заробкової праці, час, але також підтримував їхню діяльність своїми щедрими дарами тяжко запрацьованого гроша.

Похорон св. пам. М. Малицького був величною жалібною урочистістю. У панахиді 16-го липня і в Богослуженні наступного дня взяло участь численне духовенство на чолі з Преосв. Владикою Андреем, численна українська Громада на чолі з багатьма визначними представниками місцевих українських організацій. Над його труною в часі панахид, над свіжою могилою на цвинтарі і на поминальному обіді було виголошено багато промов. Теплими словами признання і подяки прощали Покійного в останню дорогу Високопреосв.

Владика Андрій, Всеч. о. С. Симчич — ректор Інституту св. Івана, інж. К. Теличко від організації Союзу Українських Самостійників, Н. Боднар від Української Катедральної Громади, пані К. Засійбіда від Союзу Українок Канади і інші. В усіх промовах підкреслювано чесноти характеру Покійного: релігійність, жертвність і відданість українським національним справам.

Св. пам. М. Малицький належав також до прихильників Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді і перебував у сталому кореспонденційному контакті з ним. Тому Його передчасна смерть викликала щирий жаль і серед вояків, що об'єднані в СВУВ, в імені яких кидаємо і ми грудку землі на Його свіжу могилу, промовляючи:

Хай буде Тобі легкою земля гостинної і вільної Канади. 18-літнім юнаком Ти включився в наші вояцькі лави, пройшов тернистий шлях української збройної боротьби і життя своє присвятив всебічній праці, щоб наблизити час її остаточної перемоги. Вічна пам'ять по Тобі залишиться назавжди і в наших вояцьких серцях!.

І. Липовецький

ЦІННЕ БІБЛІОГРАФІЧНЕ ВИДАННЯ

Український Музей-Архів в Клівленді видав відбиткою з альманаху "Гомону України" за 1964 р. брошуру в 30 сторінок друку і 3 сторінки циклоstileвого доповнення **Леоніда Бачинського — "Нотні видання поезій Т. Шевченка у США і Канаді"**. Наклад і друкарня В-ва "Гомін України", Торонто 1964.

Великого труду й кропітливого старання завдав собі автор, щоб приготувати цю працю. В ній він прецизно й повно показав одну із сторінок культурного життя українців у новому світі, а саме культ Шевченкових поезій в музиці і пісні.

Ці бібліографічні матеріали поділено на два розділи укладені в хронологічному порядку: 1. Окремі нотні видання (61 назва) і 2. Збірки пісень, у яких уміщено поезії Т. Шевченка з нотами (17 назов); разом

77 назов, а в доповненню ще 8 назов, то є всього занотовано 85 нотних видань.

З енциклопедичним охопленням та зі статистичною точністю відповів на цілий ряд запитань, які може поставити читач, що інтересується цією фаховою темою. З книжечки довідуємось, що ноти, видані в США і Канаді від початку поселення українців у цих країнах, охопили 88 шевченківських поезій. Їх опрацювали 37 відомих композиторів і 10, яких авторство не устійнено. Ті ноти видало 25 видавців відомих і 2 невідомих; в тому числі 66 назов появилось в США, а 11 у Канаді.

При збиранню та упорядкованню тих матеріалів автор виявив свій організаторський і "музейницький", сказати б, хист. Він зумів прикликати до співпраці багато українських книгарень, видавництв та цілий ряд композиторів, диригентів і окремих осіб, помимо власної багатой збірки. Крім того, до своєї книжечки прецінної для історії нашої культури на чужині, ВШ Л. Бачинський подав цікавий історичний вступ, в якому, м ін., згадав заслуги Г. Е. Смолин-

ського, емігранта в США з 1900 року, спритного, далековидючого бизнесмена, музики й видавця українських нот, жида із східної України і пропагатора української пісні в Америці.

Ант. Кущинський

"СТОРІНКА ЛЕГІОНЕРА

Оглянувши і підсумувавши на 7-ому З'їзді в Олдгамі осяги своєї доцьогочасної

праці та повставивши дороговказ для неї на майбутнє, — Легіон Симона Петлюри в Англії в серпні ц. р. відкрив на сторінках Ново-Ульмівських "Українських Вістей" свою сторінку — "Сторінку Легіонера". У першому її числі читаємо, що вона є початком тієї широкої праці, яку ЛСП дали розрортає, і що її завданням є інформува-ти про цю працю український загальніше і докладніше..."

Щастя Боже!

ПРИКРЕ ПРООЧЕННЯ

В англійському виданні "Свободи", в т. зв. Вашингтонському її числі, що вийшло в день відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, уміщено список репрезентантів української збройної сили, що увійшли до Почесного Комітету Пам'ятника. Там уміщено імена таких українських генералів: О. Удовиченко, О. Загородський, А. Вовк, П.

Шандрук, М. Капустянський, М. Садовський, О. Вишнівський, М. Крат, А. Долуд, П. Дяченко, Р. Дашкевич, А. Валійський, П. Самутин, Й. Мадзенко і В. Герасименко. Крім того подано репрезентанта УСС Л. Лепкого і М. Гриковяна та Ю. Лопатинського від УПА.

Черга, за якою подано імена Українського Генералітету, говорить за те, що список цей уклала і Комітетові Пам'ятника подала обізнана і вправна рука, а тому і виникає питання — чому в спискові не подано імен ген. О. Кузьмінського і ген. М. Шраменка? Український Генералітет був би тоді на цій листі у повному складі.

Панам генералам, що залишилися за бортом Почесного Комітету, висловлюємо наше співчуття.

ДИПЛОМАТИЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

В Чикаго засновано перший Комітет Видання "Дипломатичної Історії України" Євгена Деслава. Розпочато заходи для створення Комітетів Видання в інших українських осередках ЗДА, Канади, Австралії і Південної Америки.

Комітет ставить своїм завданням видати цю працю українською мовою і підготувати її переклад мовами англійською та еспанською.

Інформації відносно Дипломатичної Історії України можна одержати:

Eugene DESLAW

20 bis Avenue Mont-Rabeau,

NICE, France.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Ойл Борнери та наприви.

J. KIRICHENKO

945 Dundas St. W. — Toronto, Ont.

Phone: EM 8-6602

Року 1963 урухомлено:

LEMKO FUEL OIL CO.

1 Cronin Dr., — Tel.: 239-4714, — Islington, Ont.

ДОСТАВЛЯЄ ОПАЛОВУ ОЛИВУ.

Чищення і обслуга печей безплатна.

24 ГОДИННА ОБСЛУГА.

"З ім'ям великого Отамана Симона Петлюри несемо правду у світ! Розповідаймо всьому світові хто ми і чого ми прийшли на Захід".

НАД СВИЖИМИ МОГИЛАМИ

На Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку в США виросла ще одна свіжа могила. 19-го грудня 1964 року в Белвю відійшов у вічність св. пам. іполк. **Никифор Горбач**. Над його могилою зі смутком хилимо і ми наші голови, бо в Його особі втратили ми не тільки бойового Побратима, але і щирого приятеля та прихильника нашої національно-громадської праці у Канаді.

2-го січня 1965 року у Торонті помер член 5-

ої Станиці СБУВ св. пам. **Павло Гавриш** — учасник Визвольної Боротьби, поет, редактор, активний громадський діяч. Схилилися в жалобі прапори СБУВ, ОДУМ і СУЖЕРО. Віддаючи всі належні Йому почесні, 5-го січня побратими поховали Його на цвинтарі "Прспект" у Торонті. Ширшу згадку про життєвий шлях Покійного подамо в черговому числі "Дороговказу".

Вічна пам'ять дорогим Побратимам!

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та наприви.

J. KIRICHENKO

945 Dundas St. W. — Toronto, Ont.

Phone: EM 8-6602

Року 1963 урухомлено:

LEMKO FUEL OIL CO.

EM 8-6602 Ont.

1 Cronin Dr., — Tel.: 239-4714, — Islington,

ДОСТАВЛЯЄ ОПАЛОВУ ОЛИВУ.

Чищення і обслуга печей безплатна.

24 ГОДИННА ОБСЛУГА.

До Представництва "Дороговказу" у Франції передплату надіслали:

По 2000 ст. фр.: Полк. П. Закусило і сот. Я. Возняк. 1500 ст. фр.: В. Кошоллап.

По 1000 ст. фр.: пані Юлія Івасенко, пані Лідія Клер, полк. Д. Юськевич, Ю. Циган, сот. А. Рибалко, сот. Л. Токайло, пор. П. Білинський, І. Адам, М. Лисенко, хор. І. Охмак, сот. П. Гринюк, М. Локоть, Й. Гроян, М. Біляш, пор. Д. Стахорський і А. Козенюк.

Пор. І. Гришин вплатив на пресовий фонд 2000 ст. фр. (перед тим — 5 дол.), а п. М. Грушецький — 2500 ст. фр. за продані числа "Дороговказу".

За прихильність до нашого вояцького журналу складаю найсердечнішу подяку.

Представник "Дороговказу" на Францію

А. Гришин

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! «Дороговказ» — це Ваш літопис, Ваша трибуна і Ваш контакт з Генеральною Управою СБУВ і зі світом. Користуйтеся ним і підтримуйте його!

ДОРОГОВКАЗ

ОРГАН ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ І ЧИНОУ

“ДОРОГОВКАЗ”

— ілюстрований двомісячник зояцької думки і чину. Продовження “Бюлетеня СБУВ у Канаді”.

Видав Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріяли.

Статті підписані прізвиськом чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypoweskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

ПРЕДСТАВНИЦТВА:

США:

A. Kushchynskyj
2100 W. Chicago Ave.,
Chicago, 60632, Ill.

O. Matuch
166 Keystone Ave.
Buffalo, 14211, N. Y.

N. Antonenko
65 Pearl Str.
Denver, Colo, 80203, USA

Англія:

P. Bazylewskyj
95 Finborough Rd.
London, S. W. 10

Франція:

A. Grychine
18, rue de la Mothe
Dombasle S/M (M. et M.)
(Конто для вплати передплати:
Nancy C. C. 1793—13)

Австралія:

J. Zakrewskyj
23 Palmerston Rd.
North Unley, S. A.

“Dorohowkaz” — “Guide”

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the “Bulletin”). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

ЗМІСТ:

— На шляху до Волі.

I. Липовецький — “Листопад”.

I. Островерщенко — “Бій під Мотовилівкою в 1919 році”.

A. Гришин — “Листопад... на думку приходить Щербак”.

— “Віра Бабенко”.

I. Липовецький — На маргінесі одного “Останнього салюту”.

— “Вояцький шлях хор. І. Чесно”.

Д. Денисенко — “На землі Південного Хреста”.

Із життя комбатантських організацій:

“Поєднання — факт доконаний”. “Головні Теми об'єднання”. “II-ге листопада у Ванкувері”. Із життя: СБУВ у Канаді, СУКВ, Союзу Українських Комбатантів Півд. Австралії, Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

“Листи від Побратимів”.

Актив. Посмертні згадки. Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Фрагмент із прийняття генерала М. Вейгана 26 травня 1964 року. Ген. М. Вейган вітається з пор. А. Гришином — представником “Дороговказу” в Франції. На світлині також: пані Йосипшина, інж. сот. С. Созонтів, панна Я. Йосипшина, д-р Мус'янович і М. Ковальський.

У змісті: віньєти “Європа” і “Австралія” виконав інж. Ю. Матушевський. Фото Спільної Юнацької Школи — власність хор. І. Чесно.

НА ШЛЯХУ ДО ВОЛІ

ПРИВІТ ВІД ПРЕМ'ЄРА КАНАДИ

29-го листопада 1964 року в Торонті відбувся величний камеральний концерт, яким місцевий Відділ Комітету Українців Канади закінчив Шевченківський рік. В цей день Прем'єр Канади, Дост. Лестер Б. Пірсон, вітав Українців телеграмою наступного змісту:

“Мій щирий привіт усім привним та тим, що відзначають недільним пам'ятковим концертом 150-ліття народження Тараса Шевченка, найславнішого поета України. Та його безсмертна поетична творчість стала надхненням покслінь далеко й поза межами України, яку він так любив. Його відданість і розуміння волі, висказані понад сто літ тому, залишилися і надаліше надією на остаточне визволення поневолених народів у цілому світі.

Від імени уряду Канади та від мене особисто пересилаю з нагоди цих святкувань усім канадійцям-українцям і їхнім демократично наставленим організаціям щирий привіт та найкращі побажання.

Лестер Б. Пірсон,
прем'єр Канади”.

УКРАЇНСЬКИЙ ГИМН ПЕРЕД ПАЛАЦОМ ОН

Представництво ВО УНРади в США подає наступний фрагмент з перебування в Америці Голови В. О. Миколи Лівичького:

“У Нью Йорку є осідок організації, що носить назву Асамблея Полонених Європейських Націй. До неї входять делегації екзильних національних центрів таких націй: Албанія, Болгарія, Чехо-Словаччина, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща і Румунія. Щороку, в день відкриття чергової Асамблеї Об'єднаних Націй, на будинку навпроти палацу ОН в Нью Йорку відбувається церемонія піднесення прапорів згаданих 9-ох націй з відігранням національного гімну кожної з них та з проголошенням назви.

Цього року, 1-го грудня, на урочистості піднесення прапорів та на відбутому без-

посередньо після цього засіданні Асамблеї Полонених Європейських Націй був присутній Голова Виконавчого Органу Української Національної Ради Микола Лівичький в супроводі пп. д-ра Бориса Ржепецького і проф. Віктора Приходька. Увазі й чемності господарів урочистості належить завдячувати, що цього разу після проголошення назов та піднесення прапорів і відіграння гимнів по черзі дев'ятох т. зв. сателітських і балтійських націй, речник церемонії проголосив “Україна”, а по тому відіграно “Ще не вмерла Україна”...

ВУЛИЦЯ “УКРАЇНА” В САН БЕРНАРДО В АРГЕНТИНІ

Як інформує “Дзвін” — орган Б-ва св. Покрови УАПЦ в Аргентині, великим днем Українців у Сан Бернардо був день 11 жовтня 1964 року. Понад 4000 осіб узяло участь у відзначенні 30-ліття “Просвіти” і пов'язаним з ним найменуванням одної з вулиць цього міста ім'ям “Україна”. Того ж дня відбувся величний похід до пам'ятника визволителя Аргентини Сан Мартіна, у стіп якого були складені вінки від українських організацій. В урочистості взяв участь губернатор провінції Чако і міські влади. На обіді, що відбувся після цієї урочистості, взяло участь до 1000 осіб. Губернаторові вручено Історію України в еспанській мові.

І. Липовецький
майор Армії УНР

ЛИСТОПАД

В український історичний календар останньої доби листопад уписався як місяць непривітний і суворий, як місяць, що ставив не раз українську націю перед тяжким іспитом, а її провідників перед проблемами, які треба було розв'язувати з найбільшою відповідальністю за життя великих тисяч вояцтва і за майбутнє цілої нації.

Листопад 1917-го року на Східній Україні — це 3-й Військовий З'їзд у Києві, 3-й Універсал Української Центральної Ради, що проголосував майже повну незалежність України і що освідчив Світові, що "Віднині Україна стає Українською Народною Республікою".

Листопад 1918-го року це — всенародній Листопадовий Зрив до вільного і незалежного життя Західної України, коли нагромадженою впродвж століттів національною енергією багатьох поколінь було здобуто Львів, а три тижні пізніше його залишено, бо "встоялись не було сили" перед переважаючим і підтримуваним Антантою ворогом.

На Східній Україні 14-го листопада 1918-го року гетьман Павло Скоропадський видав грамоту про федерацію України з Росією, якою намагався скасувати здобутки 4-го Універсалу, що в своїх наслідках привело до всенароднього повстання, до бою під Мотовилівкою, а місяць пізніше, 14-го грудня того ж року, до зайняття Києва Військами Директорії.

Листопад 1919 року чи не найтяжчий місяць в тогочасній українській визвольній боротьбі. Здешятована тифом та іншими хворобами, Українська Армія опинилася на маленькому клаптикові землі, оточена з усіх боків ворогом, у т. зв. "Трикутнику смерті". 6-го листопада того року Українська Галицька Армія перейшла під команду Денікіна, що було одною з найбільш трагіч-

них подій збройної боротьби. Після наради в Старокопачині (26. 11) виходом із "Трикутника Смерті", як також із цілої ситуації взагалі, — було обрано Зимовий Похід у запілля ворога.

Листопад 1920 року це — підписання миру Польщі з СРСР, це — нарада Вищого Військового Командного Складу в Ялушкові (7. 11), що прийняла рішення при всіх обставинах провадити далі боротьбу і... "Останній Бій" Армії УНР та перехід Збруча; це — зміна зброї в боротьбі з ворогом, коли, кинуті у Збруч, рушниці та шаблі замінили — вища школа, перо, трибуна міжнародніх з'їздів та конгресів і т. ін., що в перспективі минулого півстоліття цілком-то себе виправдало.

Листопад 1921 року це — остання спроба Листопадівим Рейдом в Україну, Другим Зимовим Походом, підняти українські маси на ще одне вненародне повстання, що закінчилась безсмертним Базаром...

Але коли ми перегорнемо ще одну сторінку нашого історичного календаря, то з пам'яті вириваються далекі і радісні дзвони св. Софії, гуркіт гарматних коліс, рівний крок маршуючих військових частин, звуки військових оркестр, людський гомін та гучне "Слава!". Це — наш радісний історичний січень з його 4-им Універсалом, освяченим кров'ю безсмертних Крут, з його Актом Злуки Українських Земель в одну вільну і соборну Українську Державу.

Холодний, непривітний і суворий наш історичний Листопад уже за нами. Гряде наш радісний Січень, щоб на всіх кордонах вільної і соборної України поставити Українського Вояка — вартового найцінніших здобутків Визвольної Боротьби — Актів 22-го січня 1918 і 1919 років...

Іван Островершенко
Сотник Армії УНР

БІЙ ПІД МОТОВИЛІВКОЮ В 1918 РОЦІ

Інж. І. Островершенко

Інж. сот. Іван Островершенко народився 12-го квітня 1896 року на Київщині. Освіта середня: реальна школа, вища: землемірна та лісова інженерія, військова: Чугуєвська Військова Школа та Орієнбаумська Старшинська Кулеметна Школа. Військова служба в Російській Армії: Кременчук, Курськ, Москва і Коломия, в Українській Армії: від травня 1917 року — І-ий Українській ім. Богдана Хмельницького полк, де був сотенним командиром, Корпус Січових Стрільців, Військово-полі-

...Коли селяни, залізничники і спеціальна розвідка донесли до Штабу військ Директорії, який знаходився вже на станції Мотовилівка, що великі сили елітарного гетьманського війська прибувають ешелонами з Києва і вивантажуються перед містечком Мотовилівкою, тоді і з нашого боку в районі станції почались поспішні оборонні приготування.

тичний департамент М-ва Військових Справ, делегація ген. В. Сальським в запілля до повстанського відділу атамана Волинця. На еміграції — асистент і викладач в Українській Господарській Академії в Подебрадах. Нині перебуває в США.

Свій військовий життєвий шлях інж. сот. І. Островершенко зафіксував в обширних спогадах — "З Визвольної Боротьби", що перебувають в редакційній течці "Дороговказу". В згаданих спогадах докладно і образно представлено історію І-го ім. Б. Хмельницького полку, загальну ситуацію на Україні в 1918 році, підготовку Українським Національним Союзом повстання проти Гетьманату зі спеціальним углядженням конспіративної праці Студентської Сотні, якої він був комендантом, бій під Мотовилівкою і т. ін. Окрему частину згаданої праці становлять спогади про перебування і працю в районі операцій от. Волинця і тогочасне життя під більшовиками в районі Вінниця — Брацлав. Фрагмент — "Бій під Мотовилівкою" в скороченні тут подаємо. Друк історії Богданівського полку розпочнемо вже в найближчих числах "Дороговказу".

Головною ударною частиною військ Директорії був Корпус Українських Січових Стрільців під командою св. пам. полковника Євгена Коновальця, що складався переважно з вояків і старшин Галицької Землі, хоч до нього увілялося і багато студентів, вояків та старшин з Наддніпрянщини. Дисципліна в Корпусі була суворою, але товариська. Корпус був озброєний не тільки

рушницями і кулеметами, але також гарматами і панцерним потягом. Особовий склад Корпусу мав понад 2000 осіб.

Іншими частинами військ Директорії були сотні й курені, що творилися головно з місцевих повстанців і масово приходили до Фастова та разом зі своїми старшинами віддавали себе в розпорядження Директорії. Вони були озброєні власною зброєю, рушницями і кулеметами, що принесли із собою з російсько-німецького фронту. Пригадую, що у Фастові я зустрівся тоді із сотником Балицьким, колишнім старшиною Богданівського полку, який привів із собою цілий озброєний курінь.

Під особистим доглядом полк. Є. Коновальця війська Директорії зайняли свої бойові позиції в районі станції Мотовилівка, що є на лівому боці залізничного шляху між Фастовом і Києвом. По лівому боці станції, у віддалі яких 50-100 метрів в напрямку на Київ, ріс молодий дубовий лісок, шириною 100-150, а довжиною 300-350 метрів. Перед ним у напрямку Києва лежало рівне широке та довге поле.

Розташовання військ Директорії можна поділити на три позиції:

1. На крайках згаданого ліска, фронтом у поле, зайняла бойову позицію кулеметна сотня Корпусу Сіхових Стрільців під командою відважного, і всім Корпусом улюбленого сотника, Федя Черника. Мені було доручено охороняти ліве крило цієї сотні.

2. Залізничною колією праворуч дубового ліска в напрямку на Київ, на віддалі 400-500 метрів від станції, було послано панцерний потяг, що був озброєний кулеметами та легкою гарматою.

3. Праворуч залізниці в напрямку на Київ був покритий лісом і невеличкими горбами терен. Туди було послано піші сотні з наказом залягти вздовж залізниці з тим, щоб їхнє ліве крило дотикалося до панцерного потягу, а праве — було на віддалі яких 1000 метрів від станції Мотовилівка.

Фронт піших сотень, а також і панцерного потягу, був спрямований на згадане перед тим широке, довге і рівне поле ліворуч від залізниці. Всі бойові одиниці були

зв'язані зі Штабом телефоном. Штаб знаходився у вагоні, що стояв у "тупику" 70-100 метрів праворуч станції Мотовилівка. Всі залягли і з великим напруженням чекали...

Десь біля 1-ої години пополудні на відтинку кулеметної сотні, у віддалі 1200-1500 метрів від станції, на відкритому рівному полі, фронтом на станцію Мотовилівка йшли піші колони війська. Вони прямували просто на кулеметну сотню сот. Черника. З далековида можна було розпізнати, як численні широкі і густі колони солдатів з рушницями наготові, з багнетами на рушницях, із шаблями та револьверами в руках, — перебігали швидким темпом уперед. Вони атакували так: перша передня колона біжить, падає і залягає, за нею теж робить друга колона, далі — третя, четверта... і так без кінця. Всі ці колони перебігали вперед без жодного пострілу, без жодного крику. З нашого боку не було також жодного пострілу, ані жодного руху. В тяжкому напруженні чекали, що буде далі.

Коли гетьманське військо добігло до лінії, де вже можливим було взяти його в перехрестний кулеметний і рушничний вогонь, зі Штабу усім бойовим одиницям телефонічно була подана команда: "Вогонь!" Зі всіх трьох позицій на колони гетьманського війська посипався сконцентрований рушничний і кулеметний вогонь: спереду — сотні сот. Черника, зліва — панцерного потягу та піших сотень. Він косив гетьманське військо немилосердно. У ворожих колонах настало замішання і було чути вигуки та команду: "Ура! Ура! Ура! Вперед! Вперед!"... Колони бігли вперед шаленим темпом. Але чим далі вони бігли, тим рідшали та й рідшали їхні ряди.

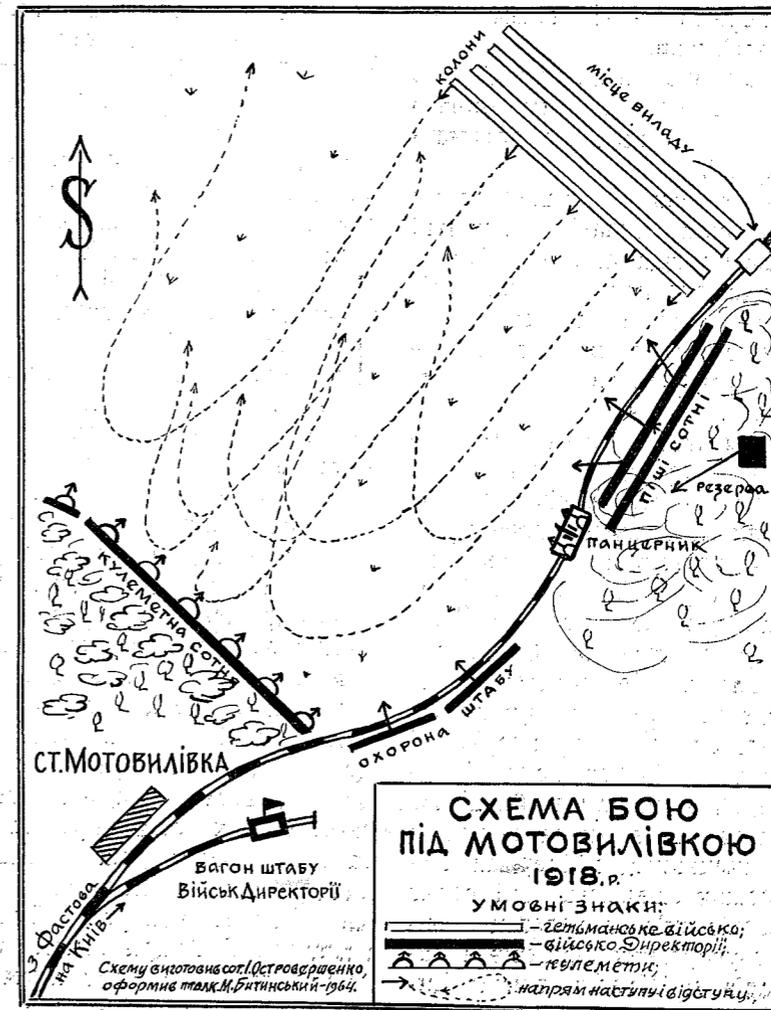
Кільком ворожим бійцям одної прорідлої колони все ж удалося прорватися через вогонь і добігти до позиції нашої кулеметної сотні та заатакувати багнетами кулеметчиків одного кулемета і забити їх. Резерва кулеметної сотні зараз же в багнетному бою відбила ворожу атаку. Щоб вогонь не переставав діяти, сотник Черник сам заліг за тим кулеметом, біля якого була забита

обслуга, та продовжував далі розстрілювати атакуючі ворожі лави.

Також із однієї колони прорвалися інші бійці і вдерлися до позицій кулеметної сотні та заатакували знову наш кулемет, що за ним заліг сотник Черник, який і загинув тут смертю героя. Ворожу атаку було знову відбито резервою кулеметної сотні, яка цим разом залягла при кулеметі і продовжувала далі вогонь.

Цей бій, як мені нині пригадується, тривав від 1-ої години пополудні до 5-ої, чи аж до 6-ої години вечора. Під кінець бою гетьманське військо не витримало вогню військ Директорії. Атаки гетьманців спо-

вільнювалися, зменшувалися, а потім і зовсім припинилися. Задні колони почали відступати назад зі зброєю в руках. Тоді піші сотні військ Директорії, що залягли вздовж залізниці, кинулися навперейми і перейшли в атаку на багнети. Гетьманці кидали зброю і просили помилування. Помилування просили також зовсім розбиті передні колони гетьманських військ, які кидали зброю, бігли вперед і підіймали руки вгору. Наслідком цього війська Директорії припинили вогонь. Стрільці забирали полонених і приводили їх до вагону, в якому містився Штаб. Полонені в російських царських уніформах, з

російськими прапорами та відзнаками, горіли лише по-російськи.

Бій під Мотовилівкою в листопаді 1918 року закінчився цілковитою перемогою військ Директорії і вирішив долю гетьманської влади в Україні.

На допомогу гетьманському війську під Мотовилівку ще були послані сердюцькі полки, але коли вони довідалися, що елітарне гетьманське військо розбите і панічно втікає та піддається військам Директорії, то воєки цих полків, відсторонивши своїх офіцерів-росіян, без бою піддалися також військам Директорії.

Після перемоги над гетьманським військом, на другий день уранці, війська Директорії завантажилися до ешелонів і, виставивши на паротягах та в деяких вагонах кулемети, обережно посувалися в напрямку на Київ. У Києві, як і в усій Україні, тоді перебували німецькі та австро-угорські війська, що підтримували гетьмана Скоропадського і його владу. Не відомо було, що думає і як виявить себе це чужинецьке військо в Києві супроти Директорії. У лісі, на півдорозі поміж Мотовилівкою і Києвом наші ешелони зупинилися. Спеціальна розвідка донесла, що з Києва назустріч нам іде потяг з німецькими офіцерами. Наблизившись до наших ешелонів, цей потяг зупинився. З вагонів вийшла делегація німецьких і австро-угорських офіцерів і зажадала переговорів зі Штабом військ Директорії.

Після двогодинних розмов у вагоні (як тоді говорилося) Штабу Директорії обидві

сторони домовилися, що німецькі та австро-угорські війська не будуть втручатися до дій військ Директорії і будуть зберігати нейтралітет, що вони також у найкоротшому часі залишать Київ і Україну і що Директорія не буде чинити їм у цьому перешкод. Після цього вже не було жодних перешкод до вступу військ Директорії до столиці України — Києва.

У Києві на Софійській площі відбулася величава військова парада з участю багатотисячних мас населення. У Києві знову замайли синьожовті прапори і він знову прибрав своє національне обличчя. Величним був і похорон св. пам. сотника Федя Черника та інших жертв, що полягли в бою під Мотовилівкою. Кілька десятків тисяч українців прийшли поклонитися своїм героям і відпровадити їх в останню дорогу. При жалібних мелодіях військових оркестр та співи здружених хорів, на завітчаних гарматних лафетах, поляглих везли всіма головними вулицями Києва, щоб і Вони, що найбільш на це заслужили, були душею й тілом у своїй столиці. Спереду лафет шло духовенство, за лафетами — військові та цивільні достойники, а за ними народ і військо. З обох боків лафет шла почесна варта, з обох боків усіх вулиць, якими проходила похоронна процесія, також шпалерами стояли маси народу. Люди кидали квіти і плакали. В Андріївському Соборі відбулася велична панахида, а після неї маси народу приходили, щоб вклонитися і в останнє глянути на героїв, що полягли за Київ і Україну...

Український Народ на Батьківщині і в розсіянні суший, Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі, Всесвятіших Ієрархів і Всечесне Духовенство Українських Церков, Комітет Українців Канади і його Складові Організації, Провід і Членство Союзу Українських Канадійських Ветеранів, Генералітет, Булавну Старшину і Вояцтво кол. Української Армії, Управи Станиць і Членство Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді та споріднених з ним Ветеранських Організацій — з нагоди Різдва Христового і Нового Року щиро вітає і найкращі побажання пересилає

Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді

Артамон Гришин
пор. Армії УНР

ЛИСТОПАД... НА ДУМКУ ПРИХОДИТЬ ЩЕРБАК

Листопад... на думку приходять Герої Базару, а серед них і дорогий мій побратим по 6-й Січ. Стр. дивізії і по повстанських загонах от. Зеленого та от. Куца — козак Степан Щербак та його безсмертне — “Ми знаємо, що нас чекає, але України не зрадімо... Стріляй, кате! Україна помститься за нас!..” І біль стискає душу на думку, що навіть рідна мати не має права сьогодні покласти хоч маленьку квіточку на їхню могилу, а ми, за яких вони своє життя віддали, — віддали їм належну пошану.

В 1919 році, в році найбільш завзятих боїв з московськими більшовиками, доля судила мені разом із Степаном Щербаком перебувати в загоні отамана Зеленого. Коли ж отамана Зеленого 30-го жовтня 1919 року в бою під Каневом було тяжко поранено, і він у дорозі до свого рідного Трипілля в с. Долинах біля Черняхова помер, — частина його козацтва відійшла до отамана Ангела за Дніпро на Чернігівщину, а ми зі Степаном Щербаком на Білоцерківщині в м. Лопатинщині приєдналися до от. Куца, який під багатьма оглядами не міг дорівняти отаманові Зеленому, хоч і боронив місцеве населення від большевицьких “закупів” та реквізичій худоби і харчів. В одній з таких сутичок з большевиками в с. Миронівці і от. Куца було забито.

Степан Щербак, оскільки нині пригадую, походив із Васильківського повіту на Київщині, де недалеко від Білої Церкви розташоване м-ко Узинь, а біля нього і його рідній хутір Михайлівка. Після смерті от. Куца, поблукавши трохи в околицях Білої Церкви, ми із ним вирішили переховуватися вдома та чекати ліпших часів. Але і життя вдома було “на заячих правах”: нічні відвідини червоних, проголошення “поза законом”, визначення 500.000 рублів нагороди

тому, хто тебе схопить — це все було не дуже потішлिवе. По короткому часі у Миронівці я знову зустрівся зі Степаном Щербаком. “Ну, як там?” — питаю. “Справи не веселі, — каже. Полюють з усіх боків”... Виймаю з кишені газету “Большевик” і кажу: — “Це вже не довго потриває... Читай!”

В газеті повідомлялося, що “С. Петлюра проголосив себе ясновельможним паном гетьманом України і підписав умову з Ю. Пілсудським, який дасть йому допомогу звільнити Україну від совітської влади та повернути знову польських поміщиків на Україні, а разом із ними — паньщину”... Під цим повідомленням було розміщено карикатуру: з одного боку у возі стоїть Петлюра, з другого Пілсудський, поміж ними — кремезний священник з хрестом у руці, за ними шибениця з петлею.

Підбадьоривши один одного, ми розійшлися. Не минуло і три тижні, як одного разу, вийшовши на місто, я побачив якийсь незвичайний рух на вулиці: бігали люди, і то переважно з порожніми мішками, на фірманках тікали червоноармійці, на пострах стріляючи угору. Заходжу до кооперативи і питаю — “Що сталося?” І довідаюся, що польське військо вже зайняло Васильків, що польські колони вже зближаються до Києва, що червона варта при магазинах із зареквірованим збіжжям утекла, а селяни відбирають заграбоване у них збіжжя. Надвечір прийшло польське військо. Одночасно появилися в містечку і повстанці з відділу от. Волинця з білими повязками на рукавах. Зібрали сходини і закликали приєднуватися до них. Успіху однак не мали, бо від людей дістали відповідь: “Немає вже комуністів, непотрібні нам і повстанські загопи. Як іти до війська, то вже до регулярної армії. Зачекаємо на мобілізацію”...

Люди деякий час ходили, як у тумані, не маючи ні газет, ні правдивих вісток. Аж нарешті одного дня один мій знайомий, що працював у Білоцерківському Союзбанку та приїхав до нашого містечка, на наше запитання — “Які новини?” — посміхаючись нам відповів: “Знаю, чим ви дихаєте і яких новин ви хочете!”. При цьому він витягнув з кишені пачку друків. То були відозви Головного Отамана Симона Петлюри і інформаційні листки Культурно-Освітнього Відділу Штабу 6-ої Січової Стрілецької дивізії, в яких з'ясувалося ситуацію та закликали вступати в ряди дивізії.

Ми заворушилися. Відозви і інформаційні листки одразу ж були розліплені по місті. Шлях був відкритий і ясний. До Києва! Хоч цю мою думку поділяли не всі, багато було таких, що воліли зачекати на примусову мобілізацію. До Києва ми вирушили 1-го червня 1920 року. В Києві на Демієвці зустріли багато повстанців з Канівщини, Звенигородщини і Трипілля. Всіх їх я і завів у Штаб 6-ої дивізії, де нас мило зустрів вартовий старшина, яким у той день був поручник Іван Липовецький. Від нього ж дізналися ми і наш приїзд до окремих частин дивізії. Мене і Славка Мусієнка було призначено до Штабової Сотні в Михайлівський монастир, решту — на Печерськ до 16-ої і 17-ої піших бригад. На Печерськ попав і Степан Щербак. Наші дороги на короткий час розійшлися.

Десять за тиждень ми залишили Київ, з боями прямуючи на Захід, “не залишаючи ворогові ні коня, ні воза”, як говорилося в наказі по Польській Армії, але залишаючи для історії славу Більської Волі, Перги, Замостя. В листопаді перейшли Збруч, перехід якого я тяжко переживав, особливо тоді, коли на другий день по переході відомим стало, що поручник гарматної бригади Сторожук покінчив життя самогубством і залишив по собі листа, в якому писав, що воліє вмерти, ніж в другий раз дістатися до польського полону, з яким він уже запізнався перед формуванням 6-ої дивізії.

Табір інтернованих в Олександрові Куявському, до якого ми незабаром прибули. Непевність завтрашнього дня, затьмарені

перспективи майбутнього, туга за залишеною Батьківщиною, а до того холод і напівголодне існування — робили своє, тисли душу, але лише душу, бо назовні українське вояцтво трималося, як і перед тим, розпочинаючи Божий день молитвою, чищенням черевиків і гудзиків на своєму, вже зношеному в походах, військовому мундурі. Ці мої душевні переживання поклали мене на короткий час до шпиталю, вийшовши з якого я вже знайшов собі місце в нашому таборовому духовому житті, яке втягало в себе, захоплювало, і яке яснішими робило обрії майбутності. Я наблизився до культурно-освітньої і зокрема видавничої праці у нашому таборі. Тут я ближче пізнав мого “хрещеного батька по зброї” пор. І. Липовецького, який у свій час вписав нас до дивізії. Тут я був свідком наполегливої праці при виданні газетки “Таборове Життя”, що виходила на шапірографі, а пізніше — “Нового Життя”, що вже друкувалася у власній друкарні Штабу 6-ої Стр. дивізії. Щербак, я, козак Гричаний дуже часто до пізнього вечора ганяли шари крокету, який на прохання пор. Головка, подарувала нам ІМСА. Дуже часто цій нашій грі приглядался полк. В. Змієнко, сот. Гудвіл, пані д-р Христина Сушко зі своєю гарненькою Світланою і маленькою Ромцею. Степан Щербак і я вступили до Школи гімнастики і спорту. І так минали дні за днями аж до якогось жовтня, коли відомим стало, що плянується набір таборян на добре платну працю на кордоні. В той час я вже був заступником діловода Інспекторського Відділу, і мені довелося укладати списки тих, що на цю працю мали виїхати. Незабаром відомим стало, що не “на добре платну працю” поїдуть вояки, а на повстання в Україні. На моє прохання дозволу внести і себе на листу тих, що мають відїхати, генерал М. Безручко відповів: “За чотири місяці ми всі туди поїдемо”. В тому, що вояцтво вирушає на організацію повстання вже не було жодного сумніву, коли одного дня до бараку прийшов отець П. Білон, щоб поблагословити тих, що відїзжають, та роздав їм образки Святої Покрови. Був зачитаний

ДОРОГОВКАЗ СОБОРНОСТИ І БОРОТЬБИ

Українська спільнота у цілому світі вкрити жалобою. 1-го листопада 1964 року відійшов у вічність

св. пам. полковник Андрій Мельник — співорганізатор Корпусу і Командир Групи Січових Стрільців, Начальник Штабу Дієвої Армії УНР, Голова Проводу Українських Націоналістів.

Над його могилою хилимо і ми наші голови, висловлюючи щире співчуття його Родині, Проводові Українських Націоналістів і всім, кого він вів за собою і що йшли за ним по тернистому шляху Визвольної Боротьби.

Генеральна Управа СБУВ у Канаді

“Вірте в краще майбутнє, яке неминуче прийде. І нехай Господь Бог кріпить ваші сили, вашу волю і певність у перемозі”..

Андрій Мельник.

(“Заповіт вождя”, “Наш Клич”, 12. II. 1964.)

також відповідний наказ Головного Отамана Симона Петлюри і Командира Дивізії.

По від'їзді вояцтва на кордон, до Штабу Групи почав приходити із Кракова часопис “Рідний Край”. Подавав він дуже потішливі звідомлення, а одного дня повідомив навіть, що повстанці вже зайняли Київ. Моїм обов'язком було подавати ці повідомлення до відома таборян, а найліпшим моментом і місцем для цього була роздача харчів у таборівій кухні.

Одного ранку, коли я із свіжою газетою в руках біг до таборової кухні, щоб оголосити газетні вістки, я довідався, що

вночі до табору прибув учасник повстання, козак 16-ої бригади Малигон, який оповів про трагедію Базару. Забіг до нього до бараку. Лежить неборак на нарах з відмороженими ногами. Почали балакати, плаче, розповідає про причини поразки, про Миньки, про Базар... “Мені не вірять, називають боягузом...” — промовляє крізь сльози. Дійсність була страшна, але правдива. Незабаром до табору почали повертатися й інші учасники повстання, що принесли із собою і постанову “трійки” з вироком смерті, і список розстріляних під Базаром...

Віра Бабенко

ВІРА БАБЕНКО

Віра Бабенко народилася в 1902 році в селі Ганнівка на Катеринославщині. Українська Національна Революція застала її на гімназійній лаві в Веселих Тернах недалеко Кривого Рогу. Золотий чар відродження України, що IV-им Універсалом порвала вікові кайдани неволі, полонив її, як і цілу тодішню гімназійну молодь. Державно-творче життя вимагало від усіх всебічної праці, а згодом і жертви крові. І Віра цілою своєю істотою поринає в це життя. Зранку в гімназії слухає науку своїх учителів-патріотів, а потім — провадить гострі дискусії з большевицькими агітаторами, беручи в оборону українську окремішність, мору та прагнення до вільного і незалежного державного життя; розліплює по місті лютючки, відозви; бере участь у пробах гімназійного хору, приготувавшись до величнього відзначення Шевченківських роковин, на якому виступає з доповіддю, якою всіх зачаровує; відпроваджує своїх гімназійних колег, що залишають Веселі Терни, щоб

узяти участь у збройній боротьбі та прощаючись із ними кидає їм у слід: "Будьте мужні!.. Ми ще побачимось!".

1921-ий рік... Українська Армія, перейшовши Збруч, опинилася в польських таборах інтернованих, а Уряд і центральні установи в Тарнові. В окупованій ворогом Україні, нарід спрагнений рідної влади і рідного війська, — готується до всенароднього повстання. У Києві постає Центральний Повстанський Комітет. Але між Урядом і Комітетом не має зв'язку, бо окуповані терени насичені червоним військом, органами ГПУ, шпигунами і своїми ж зрадниками, що бажали прислужитись советській владі. Післяланці, яких Комітет посилав для встановлення зв'язку з Урядом, подорожі гинули і назад не поверталися. Установити зв'язок з Урядом добровільно зголошується учениця 7-ої класи Весело-Тернівської гімназії — Віра Бабенко, що належала тоді до Повстанського Комітету Катеринославщини. Суворої зими і серед усіх тут згаданих небезпек проходить вона шлях: Катеринослав — Київ — Житомир — Львів — Сянік — Новий Санч — Криниця — Тарнів і в березні 1921-го року зголошується до Головного Отамана Симона Петлюри. Одержавши відповідні інструкції, вона щасливо повернулася назад, але не довго вже тишилась життям. Повстанська організація була зраджена. Серед 60 осіб заарештованих була і Віра Бабенко, яка у вересні того ж року серед жахливих тортур і мук була страчена. "Стріляйте, негідники, сюди, у саме серце!" — промовила в моменті розстрілу, зірвавши з себе блюзку...

В наст. числі: Полк. В. Задояний — "Жінки героїні Української Визвольної Боротьби".

Головний Отаман Симон Петлюра, члени Уряду і Вищого Командного Складу після наради в Ялтушківі 7-го листопада 1920 року.

У першому ряді: ген. І. Омелянович-Павленко, прем'єр А. Лівіцький, Головний Отаман Симон Петлюра, міністер Ол. Саліковський, ген. М. Омелянович-Павленко, ген Г. Базильський.

І. Липовецький
Майор Армії УНР

НА МАРГІНЕСІ ОДНОГО "ОСТАННЬОГО САЛЮТУ"

У "Вояцькій Думці" на старінках тортонського "Вільного Слова" було подано статтю сот. Фр. Запутовича "Останній салют Бригади УСС-ів", на початку якої автор пише:

"У цьому ювілейному році 50-річчя зформування відділу УСС-ів буде доцільним згадати дещо з останніх історичних подій, що в'яжуться безпосередньо або посередньо з історією колишньої бригади УСС-ів, яка була складовою частиною Української Галицької Армії в 1918—1920 роках. Маю на думці події після примусового переходу УГА на сторону тодішньої червоної армії — большевиків, у лютім 1920 року"...

Можна було б бути лише вдячним авторові цієї статті, що віддаючи свій останній салют, хоче бути "чесним із собою" і в цій сповіді своєї душі пригадує українському суспільству не тільки Маківку і Лисоню, але і "останній акт трагедії Української Галицької Армії", складовою частиною якої була його Бригада УСС-ів: — перехід до Денікіна 6-го листопада 1919 року і на сто-

рону большевиків у лютому 1920 року. Але в цій своїй сповіді автор узяв на себе тяжке і непосильне завдання — виправдати перед історією цей листопадовий і лютневий крок:

... "Вибирати насправді не було що! — пише він. — З одного боку — від півночі московські большевики, з другого — від заходу — Поляки, за Дністром Румуни, а посеред нас найстрашніший ворог: пошесть тифу, що невмолимо косив ряди нашої армії. Ні помочі, ні рятунку не було. Це був той жахливий "чотирикутник смерті"..."

... "До цього треба ще додати, що наша армія опинилася була тоді без політичного проводу. Д-р Євген Петрушевич ще в половині листопада 1919 року виїхав за кордон, до Відня. Незабаром і Головний Отаман Симон Петлюра подався у Польщу, до Варшави. Уряд УНР — значить міністри — роз'їхалися чи розбіглися, шукаючи для себе безпечних місць... Одним словом, дезерція провідників і державного апарату"...

І для остаточного заспокоєння свого сумління до цього всього автор додає: —

“Зимовий похід Дієвої Армії — нікому не поміг і армії не врятував”... “Серед такого безголов’я і безладдя утворилася в м. Вінниці при Начальній Команді УГА Колегія Старшин, що мала виконувати функцію політичного дорадника чи політичного проводу. Старшини цієї Колегії нав’язали контакт з комуністами, що крилися у той час у м. Вінниці, створили там т. зв. Ревком, що і довів вкінці до злуки УГА з більшовиками у лютому 1920 року”...

Чи принесе ця ціла сповідь авторові “Останнього салюту Бригади УСС” якесь заспокоєння сумління і чи подобається вона і його побратимам по цій Бригаді — належить сумніватися, бо, “сповідаючись” таким чином, він узяв на свою душу новий і тяжкий гріх: кинув цілу низку безпідставних обвинувачень на адресу тогочасного політичного і військового проводу, як також неправдиво насвітлив деякі події, про які вже давно історія видала свій безапеляційний вирок.

...“Наша армія опинилася була тоді без політичного проводу. Диктатор Євген Петрушевич ще в половині листопада 1919 року виїхав за кордон, до Відня”,... — читаємо в “Останньому салюті”. Так наче б д-р Євген Петрушевич винен у тому, що Бригада УСС перетворилась в лютому 1920 року в Бригаду ЧУСС-ів. А чому б не згадати тут того, що Команда УГА ще 25-го жовтня 1919 року потайки розпочала переговори з Денікіном і 6-го листопада того року в Зятківцях самовільно підписала договір про перехід УГА під команду Денікіна? Як також і про те, що в днях 3-4 листопада в Жмеринці відбулася нарада представників Уряду і Війська з участю С. Петлюри і Є. Петрушевича, щоб запобігти цій самочинній акції? Що на другий день після цієї наради д-р Є. Петрушевич видав наказ про звільнення чоловічого проводу УГА та про притягнення його до відповідальності?

“Незабаром і Головний Отаман Симон Петлюра подався у Польщу, до Варшави”... — говорить автор “Останнього салюту”, очевидно не знаючи того, що перед цією “зятківською подією”, в часі

“Між 1 та 6 листопада 1919 року між

урядом і командним складом Української Армії відбулися наради, на яких прийнято рішення:

1. Українська Армія продовжує свої бойові чини. Для того вона мусить прорвати ворожий фронт, вийти у запілля ворога та розпочати партизанську війну разом з повстанцями.

2. Уряд УНР на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою продовжує свою політичну роботу в Європі, для чого мусить виїхати до сусідньої держави — Польщі”. (Ген. О. Удовиченко — “Україна у війні за державність”. Стор. 122).

Перехід УГА на бік Денікіна ще більш погіршив ситуацію на фронті але не давало то підстав до зневіри. Три тижні пізніше, на нараді представників уряду, політичних партій і військових частин, що відбулася 26 листопада 1919 року в Староконстантинові, Симон Петлюра закликав: — “Коли ми тут дамо собі присягу, що й далі непохитно будемо боротися, — то ми переможемо”... А І. Мазепа, висловлюючи думки уряду, говорив: — “Наше завдання в цей момент за всяку ціну удержатися мілітарно і політично на поверхні життя”... На нараді Уряду і Вишого Командного Складу в Новій Чарторії, що під проводом Симона Петлюри відбулася 4-го грудня 1919 року, представникам війська було запропоновано розпочати Зимовий Похід у запілля ворога. “Всі командуючі групами заявили свою згоду на цей одчайдушний похід. Один полк. Є. Коновалець від імени Січових Стрільців заявив, що вони демобілізуються, бо вони не вважають доцільним продовжувати збройну боротьбу в партизанських формах”... (В. Іванис — “Симон Петлюра Президент України”).

5-го грудня 1919 року Симон Петлюра виїхав до Польщі. 6-го грудня Армія УНР розпочала Зимовий Похід. До кожної дивізії уряд делегував політичних референтів для зв’язку. Прем’єр І. Мазепа, очевидно “шукаючи для себе безпечного місця”, знайшов його також серед лицарів Зимового Походу.

Так виглядала “дезерція провідників і державного апарату УНР”. А на питання чи “Зимовий Похід кому поміг і чи врятував

він Армію?” хай відповідь історія. На нашу скромну думку, як би не було тих Зятківських і лютневих подій — Київ знову

був би в руках об’єднаної Української Армії, знову і назавжди...

РЕАКЦІЯ НА “ОСТАННІЙ САЛЮТ”

“Останній салют” сот. Ф. Запутовича викликав велике здивовання і обурення, і особливо серед вояцьких кіл. А тим більше, що появився він в часі, коли українська преса у Вільному Світі повідомила про об’єднання ветеранського фронту в Канаді, коли активізується справа Світового Конгресу Ветеранів, коли так тужиться за спільним і солідним ветеранським пресовим органом і т. п. Вислови цього здивовання і обурення є темою багатьох листів, що їх в останньому часі одержує як Генеральна Управа СБУВ, так і редакція “Дороговказу”. “Дивним було б об’єднуватися лише для об’єднання, — пишуть нам, напр., в одному з таких листів. — Життя і практика показують шляхи не до об’єднання, а до роз’єднання”... Серед різних прикладів цих явищ, які вже одержали в пресі свою назву “Збруч на еміграції”, наводиться і цей “Останній салют”.

Але чи не найбільш зворушливою і гідною реакцією на статтю сот. Ф. Запутовича була реакція хор. Армії УНР (майора Литовської Армії) І. Чесно—його стаття в “Українському Житті” (15. XI. 1964), що носить назву — “Думки без патиків”.

“У серпні 1919 року, — починає І. Чесно свою статтю, — у досить критичний день для Армії УНР, а зокрема для Залізнично-Технічної дивізії, яка ледви трималася перед масовим наступом більшовиків на відтинку фронту Староконстантинів — Проскурів, я був зв’язковим при Штабі Дивізії. Стою на дорозі і чекаю на сигнал... знову відступати. Та раптом від заходу, у сяєві сонця, на обрії з’являються якісь струнки по-статі. По дорозі наближаються — один, другий... десятий... сотий... Питаю. Відповідають — УГА.*)

*) УГА перейшла Збруч 16 липня 1919 року. Ред.

Гадаю, кожний може уявити собі нашу радість. Ще й сьогодні, знову і знову, переживаю незабутнє враження... Здається, заплачеш... Тож прийшли визволителі!

І сьогодні... — боюся, що заплачу старечими сльозами, бо ще маю очі і читаю. А читаю ось що:

Далі йдуть слова статті сот. Ф. Запутовича від “У цьому ювілейному році” до “Одним словом дезерція провідників і державного апарату”, які ми тут не повторюємо, бо вже подали їх у попередній статті.

“Я належу до ОБВУА. І сьогодні я чую від частини цього Об’єднання твердження, що мій Отаман в дезерції! — пише далі хор. І. Чесно. Що ви сказали?! Мій Отаман! — за якого я, — литовець, — ще й сьогодні пішов би у вогонь і в воду. Знущаетесь ви над моєю найкращою вірою у мій найкращий Ідеал — мого Отамана!!!

Я ж однаково зо всіма моїми братами — не по крові, а по світлій ідеї, — терпів недолу у походах, а потім знущання в Ланцугі, Вадовицях, Каліші... І чекав, чекав... коли мій Отаман покличе мене до бою за мою, литовським серцем улюблену, Україну — мою другу Батьківщину. А я ж мав багато обов’язків для своєї першої батьківщини — Литви... І ніяка приваба білогвардійців, червоноармійців чи пілсудчиків, ані страшний тиф не могли порушити моєї віри у мій ідеал — мого Головного Отамана”.

Це — литовським серцем писані думки. Про чин читаємо далі:

“Бувайте!.. Я повернусь до вас, коли ви засудите.. усіх, хто прилучився до брудної провокації очернення нашого Вождя ім’ям дезертира”. Під статтею підпис — “Був інструктор Спільної Юнацької Школи хорунжий Іван Д. Чесно, лицар Воєнного Хреста”.

Ми не сподіваємось, що провід ОБВУА,

чи УСС, забере слово в справі засуду подібного способу писання його членами своїх "історичних мемуарів", хоч ми свято переконані, що і він не зовсім поділяє думку автора "Останнього салюту Бригади УСС", що "у цьому ювілейному році 50-річчя УСС-ів буде доцільним" ТАК писати про нашу минувшину.

ВІЯСНЕННЯ РЕДАКЦІЇ "ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ"

Від Редакції "Вояцької Думки" ми одержали в'яснення в справі статті сот. Фр. Запатовича, наприкінці якого сказано:

... "Редакція цієї сторінки подає до відома, що ціла стаття була поміщена у добрій вірі до побратимів УСС-ів, яких Ювілей ми всі хочемо звеличати на добро народу і України. Заклик від Управи СУКВ, поміщений на тій самій сторінці, вказує на наше доброзичливе відношення до УСС-ів, які творять складову частину історії Укра-

Але ми хочемо почути думку, а може й побачити чин, тієї "старої УНР-івської гвардії", що нині належить до ОБВУА, а колись водила нас в кривавій бої, а в тому і в Зимовий Похід. Вона найбільш авторитетно може сказати чи наш незабутній Вождь Симон Петлюра був колинебудь хоч одну секунду в стані дезерції від обов'язків Головного Отамана Військ УНР.

їни і українського народу. Мусимо однак додати, що із змістом та формою цілого речення від "Диктатор" до "апарату" Редакція не може погодитися і була б цього не пропустила, бо це не є згідне з дійсністю і жодного добра нікому не дає. Всі вояки, в тому числі і УСС-си, завжди свій уряд шанували і відпочились до нього з повагою і пошаною.

Б. Панчук".

ВОЯЦЬКИЙ ШЛЯХ ХОР. І. ЧЕСНО

Іван Чесно — хор. Армії УНР і майор Армії Литовської Республіки

Хорунжий Іван Чесно народився 9-го квітня 1897 року, з походження литовець. В лютому 1918

року вступив в ряди Української Армії. 28-го липня 1921 року з відзначенням скінчив у Кам'янці Юнацьку Школу, одержавши рангу хорунжого і призначення на становище старшини II Кінного Дивізіону.

Вояцький шлях хор. І. Чесно в Українській Армії досить різноманітний і цікавий. На початку 1918 року перебував він чотовим у I-ому Укр. Стр. полку, потім у Кінній Сотні при Житомирській Комендатурі. Жовтень і листопад 1918 року перебував у повстанському загоні, що оперував у районі Овруч — Коростень — Житомир і брав участь в бойових сутичках з гетьманськими і німецькими відділами, що відвідували тамтешні села. Від листопада 1918 і до березня 1919 року хор. І. Чесно перебував, як урядовець, у мобілізаційному відділі Штабу I-го Республіканського Кадрового Корпусу. Далі зустрічаємо його у зв'язковій сотні Штабу Житомирської Групи і в команді зв'язку Штабу Корпусу Залізнично-Технічних Військ.

Як бачимо, хор. І. Чесно не змарнував ні одного дня у службі своїй новій батьківщині, якою стала для нього Україна, що перебувала тоді в огні і бурі визвольної боротьби.

Група молодших юнаків зі старшинами Кінного Дивізіону Спільної Юнацької Школи в таборі інтернованих у Вадовицях (Польща). Вересень 1921 року.

Сидять (зліва направо): юнак А. Кривоніс, хор. Теодор Добровольський, Я. Савчинський, хор. Іван Чесно, Ріхтер, командир Кінного Дивізіону полк. Єлчанінов, його заступник підп. Цурканів, Мельничук, хор. Пономаренко, Якіменко, М. Книгиницький і Захвалинський.

Стоять: Антоенко, А. Фанстіль, Трутенко, Завістовський, Рибачук, П. Чекарів, Іван Маницький, інструктор верх. їзди Володін, Вилниський, А. Сінкевич, Б. Лукасевич, П. Єриши і Волосевич.

1-го вересня 1919 року хор. І. Чесно відкомандировано юнаком до Кінного дивізіону Спільної Юнацької Школи, з Дивізіону, на короткий час, — у розпорядження Головного Державного Інспектора, а потім — у склад охорони Експедиції Заготовок Державних Паперів. І нарешті, 1-го січня 1920 року, хор. І. Чесно скеровується, як юнак, до Кам'янецької Пішої Юнацької Школи. Але два місяці пізніше він добровільно зголошується до загону Особливого Призначення і виїжджає на фронт. В тому часі (квітень-травень 1920 року) зустрічаємо його в 5-ій Стріль. Бригаді, у 8-ій Бригаді 3-ої Залізної дивізії (жінна сотня ім. І. Сірка). На по-

чатку червня 1920 року хор. І. Чесно вертає знову до Спільної Юнацької Школи, яку, як ми вже зазначили, з відзначенням закінчує 28-го липня 1920 року.

А далі — табори інтернованих у Польщі — Ланцут, Вадовиці, Каліш і спільна доля Українського Вояка на вигнанні...

У квітні 1922 року хор. І. Чесно повернувся у Литву, де в 1924 році закінчив Литовську Військову Школу, перебував стало в Литовській Армії, на еміграцію вийшов у ранзі майора.

І. Липовецький

БЮЛЕТЕНЬ

Союзу
Бувших Українських
Вояків у Канаді

Всеч. о. протопресвітера Володимира Слюзара — Генерального Капеляна і основоположника СБУВ, вітаємо щирим воєнним привітом з нагоди його 70-ліття, що сповинься 20 січня 1965 року, і 40-ліття його душпастирства.

Щасливих і довгих літ служення Богові і Народові, — дорогий отче Капеляне!

Генеральна Управа СБУВ
у Канаді

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ У КАНАДІ

— 19 жовтня ц. р. відбулося засідання Генеральної Управи, яким відкрито біжучий діловий сезон. На порядку денному, крім прийняття нових членів, був звіт голови Ген. Управи про сучасні актуальні проблеми ветеранського життя і зокрема СБУВ у Канаді, справи видавничі і інші.

— 13 листопада б. р. відбулися збори членів 5-ої Станиці у Торонті, на яких після звіту Управи Станиці про її діяльність голова Ген. Управи майор І. Липовецький накреслив біжучі завдання в праці Союзу на найближчий час.

— 26 листопада відбулося поширене засідання Ген. Управи, на якому обговорено справи, що стояли на порядку денному конференції СУКВ 28. XI ц. р.

— 6 грудня ц. р., в 45-ті роковини вимаршу Армії УНР в Зимовий Похід, у Соборі св. Володимира в Торонті відбулася, організована заходами Управи 5-ої Станиці СБУВ, урочиста панахида за спокій душ Командарма ген. М. Омеляновича-Павленка, полягалих Лицарів Зимового Походу і 359-ти Героїв Базару.

— 11-го грудня 1964 року відбулося засідання представників Центральних Органів СБУВ, на якому було всебічно обговорено справу поєднання українських ветеранських

організацій на базі СУКВ і винесено відповідну ухвалу. Наступного дня, після схвалення Конференцією представників ветеранських організацій Головних Тез об'єднання на базі СУВК, ця ухвала подана до відома Президії Конференції:

“Союз Бувших Українських Вояків у Канаді дає свою згоду на об'єднання українських ветеранів в рамках СУКВ, приступаючи як організація і зберігаючи всі прерогативи, зазначені в його чартері з дня 2-го квітня 1937 року, а також базуючись на Головних Тезах, що прийняті на Конференції представників ветеранських організацій в дню 12-го грудня 1964 року в Торонті”.

При обговоренні справи одної спільної репрезентації українських ветеранів в Комітеті Українців Канади, представник СБУВ вніс застереження, що СБУВ належить до КУК від липня 1953 року (4-ий Конгрес) і зі своєї індивідуальної приналежності до КУК резигнувати не може.

В Конференціях представників ветеранських організацій в днях 28-го листопада і 12-го грудня 1964 року з рамени СБУВ брали участь: члени Генеральної Управи — І. Липовецький, П. Федоренко і З. Шкурупій, а також уповноважені делегати — І. Янішевський і О. Кузьмінський.

Українському Воєцтву, що з вірою в перемогу Української Правди кривавилось і вмирало на Полях Слави, яке і сьогодні твердо і гордо стоїть на позиціях ідей Української Державности та всіма можливими засобами сприяє праці Державному Центру УНР в екзилі,

з нагоди Різдва Христового і Нового Року пересилаю щирий привіт і мої найкращі побажання. Хай Господь Всемогутній дозволить всім нам ще за життя побачити Батьківщину вільною і незалежною!

Микола Лівницький

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Сот. Богдан Панчук
— генеральний секретар СУКВ

ПОЄДНАННЯ — ФАКТ ДОКОНАНИЙ

28-го листопада 1964 року в Українському Народньому Домі в Торонті відбулася ширша Конференція представників українських ветеранських організацій, яку скликав провід СУКВ. У Конференції взяли участь представники Крайової Управи СУКВ на чолі з її головою адв. І. Карасевичем, заступником голови д-ом П. Смильським і генеральним секретарем сот. Б. Панчуком. Крайові ветеранські організації репрезентували голови централь та окремі делегати. Українські відділи Канадійського Легіону репрезентували їх голови — сот. С. Павлюк (Торонто), П. Окраїнець (Вінніпег) та інші.

На порядку денному Конференції було устійнення платформи поєднання українських ветеранських організацій на базі СУКВ і ціла низка справ організаційного ха-

рактеру, як єдина репрезентація ветеранів у Комітеті Українців Канади, організація Світового Конгресу Українських Ветеранів та інші.

Конференцію вступним словом відкрив генеральний секретар СУКВ сот. Б. Панчук, передаючи даліше ведення нарад голові СУВК адв. І. Карасевичеві. У широкому звіті представив сот. Б. Панчук історію СУКВ від початку його існування, а також його працю та цікавіші моменти його життя. З широкої програми Конференції досить докладно було обговорено базу поєднання, репрезентацію ветеранів у КУК і поділ праці в організації Всеканадійського З'їзду-Здвигу українських ветеранів у липні 1965 року у Вінніпегу з нагоди чергового Конгресу КУК і 25-ліття його існування.

12-го грудня 1964 року в Торонті, під головуванням сот. Б. Панчука, відбулася чергова Конференція представників українських ветеранських організацій. Була вона ще більш численною, як попередня. На цій Конференції було остаточно прийнято головні тези, що лягли в підставу об'єднання українських ветеранів у Канаді, а також більш детально обговорено напрямні діяльності СУКВ на найближчий час, як доповнення і зміни в статуті, відзначення 25-ліття КУК, організація Військового Музею в будинку КУК у Вінніпегу, організація Світового Конгресу Українських Ветеранів в 1967 році в столиці Канади — Оттаві, будова і відкриття в Оттаві пам'ятника св. пам. П. Коновалові і Незнаному Українському Воякові, видання пропам'ятної Золотої Книги, організація суспільно-ветеранської опіки і т. ін. Деякі із цих завдань положено на окремі організації: суспільна ветеранська опіка — на Б-во Дивізійників, організація Музею — на СБУВ і т. ін. Конкретні завдання дано комісіям — статутівій, номінаційній та пресово-видавничій.

Конференцію закрав заключним словом заступник голови Крайового Проводу СУКВ д-р П. Смильський, підкресливши в ньому велич завдань, які ставить перед собою

СУКВ, що є широкі, але легкі і для здійснення, коли до них підходити щиро і до їх здійснення братися — спільними силами...

У пресовому комунікаті Домініяльної Екзекутиви СУКВ з дня 29 листопада 1964 року подано, що на об'єднання на базі СУКВ погодилися наступні організації:

1. Відділи СУКВ, які існували окремо, як Ошава, Віндзор, Саскатун та ін.
2. Українські Відділи Королівського Канадійського Легіону — Вінніпег, Торонто, Монреал, Гемилтон і Ст. Кетеринс.
3. Українська Стрілецька Громада в Канаді,
4. Союз Бувших Українських Вояків у Канаді,
5. Братство Колишніх Вояків I-ої Дивізії УНА в Канаді,
6. Братство Українських Січових Стрільців у Канаді,
7. Братство Карпатських Січовиків у Канаді,
8. Об'єднання Колишніх Вояків УПА,
9. Товариство Бувших Вояків УПА,
10. Об'єднання Бувших Вояків Польських Збройних Сил.

ГОЛОВНІ ТЕЗИ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ НА БАЗІ СУКВ

Щоб формально і врочисто відзначити в Канаді 150-ліття народження Тараса Шевченка і доказати перед світом, що дух його міцно діє серед українського народу, а особливо серед ветеранів — колишніх вояків, без огляду на те, де і коли вони родились, де і коли та в яких формаціях служили, українці ветерани — колишні вояки, що живуть у Канаді, об'єднуються разом і добровільно, згідно з тезами, які тут подано:

ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ВОЛЮ, ЗА ЧЕСТЬ І СЛАВУ, ЗА НАРОДІ.
і за поклик **ВЕЛИКОГО ПОЕТА: БОРИТЕСЯ — ПОВОРЕТЕІ.**

1. Базою об'єднання стає організація Союзу Українських Канадійських Ветеранів, на підставі поширеного статуту, що був прийнятий на Ювілейному Засіданні Красвої Команди СУКВ у Вінніпегу в місяці травні 1964 року і буде відповідно

зревідований та доповнений на черговій конференції-зустрічі у Вінніпегу в липні 1965 року.

2. В ради СУКВ вступають **добровільно** всі українці ветерани, що живуть у Канаді, індивідуально або організовано, за внесенням відповідного акту заяви і вплаченням мінімум \$1.00 від особи, і додаткового мінімум \$25.00 від організації чи організаційної клітини.

3. Члени особи чи організації застерігають за собою право кожночасно виступити з Об'єднання в рядах СУКВ внесенням відповідної заяви.

4. Організації чи організовані клітини застерігають собі своє даліше окреме існування на існуючих правах і засадах та для існуючих специфічних цілей і завдань.

5. Всі цілі і завдання, що є спільними для всіх, передаються прововоді і організації СУКВ від дня формального прийняття цих тез.

6. Про рішення вступати чи не вступати, або виступити чи не виступити вирішає: для індивідуальної особи — дана особа, а для організації чи організаційної клітини — правий орган даної організації чи клітини (провід-управа, з'їзд, конвенція і т. п.).

7. Краєвий провід (Геиеральна Команда) Об'єднання СУКВ буде вибиратися на Делегатському З'їзді.

8. До часу першого Делегатського З'їзду, що відбудеться у Вінніпегу у день Канадійської Державности, 1-го липня, Красву Раді СУКВ доповнюють відпоручники складових організацій чи клітин за узгідненням.

9. Окремі члени складових організацій чи клітин, що вступають у члени СУКВ, затримують за собою всі права Подвійного Членства, як у СУКВ, так і в своїй організації.

10. Провід СУКВ ніяк, ніде, і ніколи не буде втручатися в будь які **внутрішні справи** своїх складових частин чи організацій.

11. Кожний член-особа обов'язаний набути собі **організаційний однострій** і обов'язаний носити його при всіх урочистих okazіях.

12. Всі постанови, ухвали та припоручення проводу СУКВ однаково обов'язують усіх повноправних членів.

Схвалені **одногосно на військових вічах у Торонті 12-го грудня, а у Вінніпегу 30-го грудня 1964 — Рік Тараса Шевченка з Канаді.**

ВШАНУВАЛИ ПОБРАТИМА

Перший заступник голови Крайової Екзекутиви Союзу Українських Канадійських Ветеранів професор д-р Петро Смильський призначений деканом дентистичного факультету Торонтонського Університету. Торонтонські Друзі і Громада вшанували Родину Смильських спеціальним прийняттям, що відбулося 27-го листопада ц. р., на якому присутніми були також мейор Вінніпегу Ст. Дзюба, голова СУКВ адв. І. Карасевич, голова Укр. Відділу Канадійського Легіону у Вінніпегу П. Окраїнець. Головну промову виголосив Ген. Секретар СУКВ Б. Панчук. Господарем прийняття був д-р Й. Горчинський.

На світлині зліва: д-р Петро Смильський — заст. голови Крайової Екзекутиви СУКВ.

11-ТЕ ЛИСТОПАДА У ВАНКУВЕРІ

11-го листопада ц. р. наш Відділ Української Стрілецької Громади взяв участь у загальній параді на "Вікторі Сквер". Програма урочистости складалася з походу, складання вінка перед пам'ятником Незнаного Вояка і дефіляди. Від УСГ вінок склав

Панна Марта Чуйко вручає квіти Січовим Стрільцям.

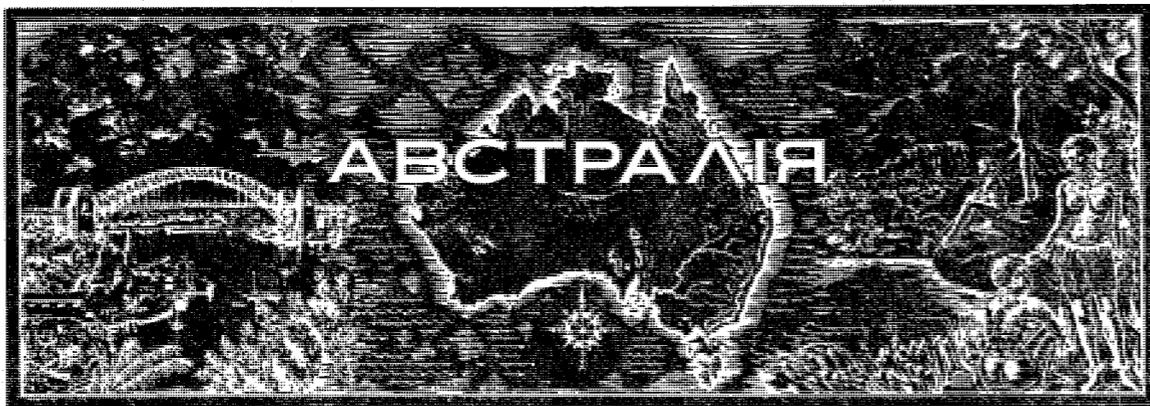
На світлині: Д. Стручинський, Й. Пригородський, П. Гарасимчук і В. Ткачук.

"Ванкувер Тайм", 12. II. 64.

хор. М. Заяць — голова Відділу, при асисті капітана В. Єлиняка і поручника О. Ільницького.

Як і кожного року, після нашого "походу" пані урядили нам "чайок" та дали ще раз можливість усім нам, ветеранам, зібратися та поговорити про ті справи, про які ми звичайно чомусь мало говоримо — про наше славне минуле, про часи збройної визвольної боротьби. Тоді на тому чайному прийнятті були і наші ювіляти — УСС-си: Й. Пригородський, Д. Стручинський і В. Ткачук. Бракувало ще четвертого — П. Гарасимчука, який у той день мусів залишитись у ліжку.. Під час спогадів побратим Д. Стручинський говорив про початки першої світової війни та процитував із пам'яті російську відозву, яку російська армія поширювала тоді в Галичині. Наприкінці чайного прийняття капітан В. Єлиняк поінформував присутніх про цьогорічний ветеранський З'їзд-Зустріч у Вінніпегу та звернувся до побратимів із закликом уписатися до Союзу Українських Канадійських Ветеранів. Багато з них у той день погодилися вимагані статуту вступні формальности.

Чайне прийняття закінчилося співом козацьких пісень і збірками на національні цілі...

Д. Денисенко

НА ЗЕМЛІ ПІВДЕННОГО ХРЕСТА

Ось і далека Австралія. Велика і завжди таємнича вона. Глянеш навкруги і здається, що ось заговорить той Творець неба і землі, який кинув своє божественне слово "Земля!" в безмежні глибокі води Великого океану і воля його найтвердішою стала дійсністю проти могутніх грізних хвиль морського демона. Чим більше і довше придивляєшся до неї, тим більше вона стає нерозгаданою прекрасною країною, що обіцяє не тільки нам, скитальцям, але й усьому людству цілого світу джерело правдивого райського життя: "Дай нам сьогодні хліба насущного". І його вона родить і дає.

Уявою не охопити її меж. Навколо безкраї степи, де пасуться вівці, корови, коні та гуляють мільярди кріликів і зайців. Далі зеленіють ліси, праліси, австралійський буш-джунгля, які старанно ховають собою Сині Високі гори незмірних, казкових багатств; де сиплеться золотий пісок, блищить срібло та чорний алмаз — вугілля.

А ось і безкраї лани золотої пшениці, баштани солодких кавунів, плянтації ананасів, бананів, винограду, помаранч, цитрин, усі знані у світі овочі та городина. І цьому всьому не має тут сезону. Це все родить Бог неба, землі, звірини і людини. А між цією надзмісловою картиною, Божою Благодаттю тиші, стирчать угору високі, задимлені димарі фабрик та гуде, свистить, гуркотить, кричить місто, де горить незго-

ральним вогнем життя людини, яку створив Бог на образ і подобу свою.

В цьому морі людських привидів можна легко пізнати і українську людину. Лише п'ятнадцять років тому її викинула українська доля на берег "Обітваної землі". Їхали тоді всі великі, малі, здорові, хворі, криві, сліпі й глухі, батьки і діти, хлібороби, робітники, фахівці. І між цією масою опинилися колишні військовики, люди-свідки, учасники нашого славного минулого, яким пощастило вийти з найтяжчої буривійни визвольної боротьби.

Це люди з надшербленим здоров'ям, мов решето постріляні, тяжкі і легші інваліди воєнні з ознаками утрати ніг і рук. Доля не усміхнулася до них. Вони, нарівні зі здоровими, по різних фабриках примушені були відробити свої примусові двохрічні контракти, виконуючи працю звичайних чорноробів. Але вони, покірні своїй долі, з піднесеною головою ішли все вперед, де чекала на них праця українського піонера. Їх надзвичайне завзяття, вироблена в боях вірність українському прапорю, кинула у другий бій за здобуття честі українського імені між чужим народом — господарями цього далекого від світу континенту, не забуваючи також про долю своїх побратимів, які лишилися на голодних німецьких картках.

Поміч бідним, голодним, чи просто потребуєчим не має окресленої межі, а тим

більше належного розуміння, яке приходить саме там, де ці речі зливаються в одне ціле. Думаю, що тут найпершою весняною ластівкою була збірка для воєнних інвалідів у Німеччині, організована бувшими воюючими в переходовому таборі Бетгурст. Було зібрано понад 40 споживчих пачок. Але цей почин не мав повного характеру організованого життя. Це був чин окремих людей, доброї їх волі, а тому і життя його було коротке.

І так пішли роки за роками, а з ними і контракти. Люди відчули волю. Австралійське, досьгодні спляче, життя з кожним днем набирає інтенсивності. Все змінює старе обличчя. І тут наша українська людина починає вишукувати себе. Тут і там спіткались старі знайомі, незнайомі, приятелі. Посміялись, пожурились, поговорили, але ні до чого не договорились і так собі розійшлися. Засадничо розбіглися до праці, яка кокетливо всіх зачарувала австралійським фунтом. Далі погоня за домами, холодильниками, телевізорами і, нарешті, на теренах чужої землі організуються перші українські громади. Їхніми піонерами були люди з більшими чи меншими військовими стажами.

Настав час засідань, зборів, дискусій, сварок і навіть ненависти один до одного. Цей, здавалось б, ненормальний стан у наше скитальче життя вніс українську енергію, яка розбудила тих, що приїхали до Австралії відпочивати після найтяжчого у світі лінивства.

Почали виростати різні організації, а разом з ними і різного роду військові, як от: Українські Комбатанти, Українські Ветерани, Легіон С. Петлюри, Дивізійники, Товариство УПА. Властиво, це були експерименти окремих людей, які пробували на чужій "Незнаній" землі посіяти зерно своєї мудрости. І воно зійшло. Властиво появилася тінь із гучною назвою організації, яка не ворожила жодного довшого росту. Але воно якимось чудом жило, присихало, умирало і знову оживало... Цей стан дійшов до сьогоднішнього дня.

Коли тепер приходиться оглянутись на пройдене, то сьогодні належить брати на увагу лише одну комбатантську організа-

цію на терені Австралії, яка дожила до наших днів. Це є Союз Українських Комбатантів в Австралії, що складається сьогодні з чотирьох діючих стейтових союзів. Ще до недавня ці стейтові союзи працювали самостійно, але минулого року на З'їзді Союзів Укр. Комбатантів в Мельборні організувався "Крайовий Союз Українських Комбатантів в Австралії", якому підпорядкувались усі союзи. Також Союз Укр. Ветеранів в Аделяїді влився до комбатантських організацій, приймаючи їх назву.

Союз Українських Комбатантів в Австралії побудований на безпартійній плятформі, притримуючись повної УНРадівської ідеології. Але по мимо цього до складу Союзу Укр. Комбатантів входять люди з іншими політичними переконаннями, які не співпрацюють з УНРадою, але не порушують засад організації.

Завдання і працю Стейтових Союзів частинно визначає статут, а решту накидає саме життя з його вимогами перебування нашої еміграції в Австралії, де до цього часу українська людина була незнана. Отже, для кожного члена є повно праці в громадах, у школах, у засягу мистецтва, у політичних партіях, в церковних і молодечих організаціях та на відтинку зовнішніх зв'язків і пропаганди.

Також важливою і великою є праця внутрішнього характеру, яку передбачує статут, як от — допомога інвалідам, хворим, пам'ятник С. Петлюри в Парижі, фінансова підтримка Державного Центру та багато інших. Це все можна сказати кількома словами: "Робити гроші".

І тут приходить питання: А чи ж вив'язуються з цього союзи і як? Беручи під увагу характер нашого піонерського еміграційного життя в Австралії, де кожна особа, а тим самим і члени союзів, є сильно обтяжені матеріально на потреби розбудови громадського життя, яке тут почалося від нуля, можна сміливо відповісти: "Частинно так". Бож членство Союзу Українських Комбатантів своєю енергією, відданістю нашій ідеї, домінує по всіх організаціях, які в своїх секторах не жаліють зусиль, щоб вийти на спокійні, організовані

води життя в Австралії. Рівнобіжно з цим не занедбується справа організаційних об'язків, як урядження державно-національних святкувань та різних збірок на згадані тут цілі. Одним Союзам це дається легше, іншим — тяжче. Це все залежить від чисельности членства, від рухливости та здібности самої Управи, а частинно від теренових можливостей по стейтах, які в Австралії мають свої окремі законодатні порядки. Але

в загальному всі віддано працюють, не нарікаючи на свою долю.

Лише час від часу загремить захмарний український обрій. Блисне кілька дужчих блискавок, а часом навіть зірветься громадська буря, вітер, дощ, і тоді знов на українське небо вийде веселка, і знову настає Божа Благодать-тиша. І знову праця... Тяжка піонерська праця...

Союз Українських Комбатантів Півд. Австралії

Побр. Кирило Закревський

В неділю 22-го листопада ц. р. в Аделаїді відбулося урочисте удекорування Воєнним Хрестом 13-ти побратимів, якого доконав член Представництва ВО УНРади на

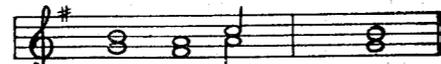
Австралію — побр. Кирило Закревський. З цього приводу удекоровані Воєнним Хрестом, з рамени Союзу Українських Комбатантів П. А., влаштували імпазантне прийняття, в якому взяло участь до 100 представників різних українських організацій, а також приятелів удекорованих. В держак організаційного прапора на цій урочистості було вбито пропам'ятних цвяшків на суму 37 фунтів. Відзначаючи цю подію, Управа СУК ПА придбала другу золоту грамоту Позики Визволення України, жертвуючи на УНРаду 100 доларів.

У програмі праць Союзу — переведення, спільно з ПЛАСТ-ом і СУМ-ом, коляди на українських воєнних інвалідів, спільне відзначення Крут, а в березні — відзначення 15-ліття СУВ-СУК в Аделаїді.

ОЙ РАДУЙСЯ, ЗЕМЛЕ,
СИН БОЖИЙ НАРОДИВСЯ...

ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОВІ,
ПАНЕ ГОСПОДАРИЮ, РАДУЙСЯ.

**ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО
НОВОГО РОКУ ДОМУ ЦЬОМУ З КОЛЯДОЮ БАЖАЄ**

**СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ Н.П.В.
P.O. BOX 76, GRANVILLE, N.S.W.**

**НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО КУТЮ ДЛЯ ТИХ, ЯКІ ВІДДАЛИ
СВОЄ ЗДОРОВ'Я ЗА ДРУЗІВ СВОЇХ І ДОЛЮ УКРАЇНИ...**

БЕЛЬГІЯ

Т-ВО БУВШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ У БЕЛЬГІЇ

15-го серпня ц. р. Т-во був. Українських Вояків у Бельгії, разом з бельгійськими комбатантами та усіма громадськими організаціями, взяло участь у поході на Форт Л'юссен. Такий похід відбувається щороку, і там перед пам'ятником героям-борцям, що загинули у цьому форті разом зі своїм комендантом у Першій світовій війні, — складаються вінки і квіти. В цьому році, з огляду на 50-ліття цієї події, її відзначення носило особливо урочистий характер. В дефіляді, крім цивільної адміністрації,

узяв участь бельгійський генерал, що репрезентував Королівську Родину, військові аташе Англії і Франції та багато інших видатних осіб. На чолі походу йшли два військові відділи, військова оркестра і прапори численних організацій. За цими прапорами першою йшла українська група з двома власними прапорами і вінком. Перед пам'ятником поляглих було зложено до сотки вінків, а серед них, шостим по черзі, зложило свій вінок і Т-во був. Українських Вояків у Бельгії.

ФРАНЦІЯ

Т-ВО Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

Зв'язок із комбатантським світом

На відтинку співпраці Т-ва з комбатантськими організаціями 1964-ий рік було розпочато Зустріччю делегатів б. Вояків Середньої та Східної Європи, що відбулася 17-го січня 1964 року. В ній взяли участь: полк. В. Солонар — голова української делегації, сотн. С. Созонтів, сот. Могилівський, М. Карачевський, М. Ковальський і д-р К. Митрович. На цій Зустрічі в дружній атмосфері було намічено плян діяльности федерації на найближчий час.

15-го лютого 1964 року делегація Т-ва в особах М. Ковальського і М. Карачевського взяла участь в Угорському Національному Святі, що його влаштувало Т-во б. Угорських Вояків у Франції.

7—10 травня 1964 року делегація Т-ва в особах М. Ковальського і братів Михайла та Миколи Карачевських взяла участь в черговому річному З'їзді "Юньон Насіональ де Комбатан" в Реймсі і в церемоніях, які там відбулися.

26-го травня 1964 року відбулося урочисте прийняття на честь ген. М. Вейгана, яке влаштувала Управа Т-ва в приміщенні "ЮНС", що було вже зрефероване в "Бюлетені СБУВ" і "Дороговказі".

20-го червня 1964 року делегація Т-ва і члени паризької філії взяли участь в урочистості запалення вогню на могилі Незнаного Вояка, яку організувала Рада "Юньон Насіональ де Комбатан".

Свято Покрови

1-го жовтня 1964 року Управа Т-ва звернулася до Управ і Членів Т-ва з обіжним листом, у якому підкреслила значення Свята Покрови, як "живої традиції збройної сили в історії України", від найдавніших часів і досьогодні, та закликала належно відзначити це свято як у цьому році, так і відзначити його взагалі, бо воно в'яже "в один непорушний ланцюг історію України".

Ціла низка філій Т-ва чином одізналася на цей заклик. Паризька філія разом з Громадською Опікою влаштувала 18-го жовтня в Православній Церкві урочисту Службу Божу з молебнем, а після того — спільний обід. Також 18-го жовтня Свято Покрови відсвятковано в Ліоні і Шалеті. Філія Т-ва в Греноблі разом з філією Укр. Християнського Руху урочисто відзначили його 1-го листопада панахидою за полеглих, спільним обідом після неї та академією з участю місцевого громадянства.

Медаля на честь Шевченка

У зв'язку з ювілейним Шевченковим роком Французька Монетна Палата вибила на честь Шевченка медалю великого розміру (7,5 см в діаметрі і 0,5 см товщиною). На одному боці медалі — знаний портрет Т. Шевченка (барельєф), на звороті — дата народження і смерті та слова: "Борітеся — поборете" (українською і французькою мовами). Управа Т-ва вислала подяку тим французьким чинникам, що здобули дозвіл на випуск цієї медалі, а також набула певну її кількість для розповсюдження серед членства. Вартість медалі — 25 фр. без пересилки.

Допомога "Дороговказові"

Управа Т-ва в обіжному листі — "На увагу Членів Товариства", подаючи характеристику і прихильну оцінку нашого журналу, повідомила Членство про призначення пор. А. Гришина представником "Дороговказу" на Францію. У згаданому обіжнику читаємо: "Розвиток і даліше існування цьо-

го журналу потребує не тільки моральної, але й матеріальної підтримки з боку бувшого Українського Вояцтва, яке стоїть на ґрунті традицій Державного Центру УНР"... "Управа Т-ва звертається до всіх членів Т-ва підтримати морально і матеріально цей цінний пресовий орган і забезпечити йому не тільки існування, але й дальший розвиток. Зі свого боку бажаємо цьому органу-ві багато успіху, а його представникові, нашому давньому і заслуженому членові Т-ва, сил та енергії у виконанні його обов'язків"...

В ОДИН РЯДОК

— На похороні св. пам. полк. Андрія Мельника Управу Т-ва репрезентував майор П. Василів, який виголосив прощальну промову.

— Підготовча праця до видання книжки про Армію УНР і бій під Замостям вже на укінченні. Почали надходити пожертви на видання цієї книжки. Першими жертводавцями були п. Юрій Сальський, що надіслав 10 дол і п. Черневський — 20 фр. фр.

— Управа Т-ва ухвалила відзначити в 1965 році 190-ліття зруйнування Запорізької Січі. Філії і Зв'язки Т-ва закликається влаштувати сходи ширшого порядку для відзначення цих роковин. Усім членам Т-ва має бути надісланий відповідний реферат.

— Намічено в днях 5—7 червня 1965 року скликати черговий, вже 22-ий, З'їзд членів Т-ва.

— Філія в Парижі відбула річні інформаційні сходи членства і, спільно з іншими організаціями, відзначила 1-ше Листопада і Базар.

— Філія в Греноблі, крім відзначення Листопада і Базару, взяла участь у французьких урочистостях 11-го Листопада.

— Спільно з іншими організаціями роковини Листопада і Базару відзначила і Філія Т-ва в Шалеті.

— Зв'язковий Т-ва в Мюльгузі пор. Д. Стахорський взяв участь у Святі Покрови в Сошо, у французьких листопадових урочистостях (з прапором Т-ва) а також в урочистому відзначенні роковин визволення Мюльгузу.

ЛИСТИ ВІД ПОБРАТИМІВ

Пам'яті Зіновія і Марії Ямкових

1-ше листопада... День, який живі присвячують померлим, відвідуючи їхні могили. Перед годиною і я з дружиною зложили квіти на могилі бл. пам. поручника 3-го Кінного полку 3-ої Залізної дивізії Терентія Павловича Терещенка, що 9-го червня 1939 року трагічно загинув при праці, і похований у Сан-Ніколя де-Порт на Сході Франції. Залишилась ще одна дорога нам могила незабутніх Зіновія і Марії Ямкових, що знаходиться у віддалі 15 кілометрів. За якусь хвилину до нашого дому підїхало авто, з якого вийшов французький полковник — зять св. пам. З. Ямкового, з дружиною і трьома доньками. Вони приїхали сюди за 300 кілометрів, щоб віддати шану своїм померлим родичам. Підкріпившись трохи, вирушаємо в дорогу. Подорозі відвідуємо могилу французького священика Веспера — великого приятеля українців, складаємо квіти і їдемо далі до Люневілья. На могилі св. пам. Ямкових старанням зятя, полк. Рожера Клера, поставлено гарний пам'ятник, посаджено квіти... Стиснулося серце на думку, що тут, у цій землі гостинної Франції, лежать ці українські патріоти, що ціле своє життя мріяли побачити Україну вільною державою. Щирий жаль витискає сльози на очах. Прощаємось і з почуттям виконаного обов'язку вертаємося додому.

Св. пам. сот. Ямковий помер 1-го січня 1955 року. Незабаром буде 10-та річниця з дня його смерті. Походив він із с. Сіянарні Липовецького повіту на Київщині. В 1915 році скінчив Війському Школу на Кавказі. Перебуваючи на Румунському фронті, брав активну участь в українізації військових частин. Був делегатом на 1-ий Військовий З'їзд у Києві. Наприкінці 1917 року Урядом Центральної Ради був призначений на становище Високого Комісара при Штабі Румунського фронту, і мав обов'язок направляти зукраїнізовані частини до Києва. У часі Директорії займав становище начальника повітової міліції в м. Липовці. Був учасником Зимового Походу. В 1920 році

Св. пам. Зіновій і Марія Ямкові.

перебував у 1-му Залізничному Курені при Штабі Дієвої Армії, а потім був відкомандирований до Спільної Юнацької Школи на становище курсового старшини.

Св. пам. Марія Титовна Ямкова, з роду Добровольських, народилася в м. Липовці в квітні 1898 року. Чесно і гордо пройшла вона свій тяжкий життєвий шлях, виконавши до кінця свій обов'язок перед Батьківщиною. Померла 4-го лютого 1964 року, залишивши по собі щирий смуток у всіх, хто її знав. Її брат, св. пам. Іван Добровольський за часів Української Влади був головою Повітової Народної Управи в м. Липовці, вемігрував з Урядом УНР до Польщі, а в 1924 році переїхав до Франції, де приймав активну участь в організації українського національно-громадського життя. Помер в 1941 році біля Парижа.

Вічна їм пам'ять!... Знаю, що багато друзів залишили вони і в Канаді, бо не були вони тим поживклим дубовим листком, якого, відірвавши від гілля, вітер самітно несе десь у світ. Вони жили для Громади та залишились серед неї і після своєї смерті.

22-ге листопада в Страсбурзі

Сьогодні неділя. Пригадав, як учора радіо заповідало, що президент республіки генерал Шарль де Голль цю ніч проведе в вагоні, бо нині має виступати на великих урочистостях на сході Франції. Урухомлюю

телевізю, бачу Страсбург. Перед двірцем уже зібралися великі маси народу. Підходить потяг і з вагону виходить президент Французької Республіки генерал Шарль де Голль. Не дивлючись на свій 73-літній вік і ніч проведену у вагоні, він веселий, бадьорий, з усіма вітається, кожному стискає руку, хто до нього підходить. З двірця президент направляє до Катедрі, де його тепло зустрічають, потім до Протестантської Церкви, де його також радісно і тепло вітають. По виході із цієї церкви він відвідує ізраїльську синагогу, де його зустрічають великі рабини Франції і Страсбургу. Зробивши ці візити, президент у відкритому авті направляє на Пляц Республіки, де біля монументу поляглих за волю Франції складає квіти... Сьогодні свято Страсбурга, 20-та річниця його звільнення з німецької окупації, його і цілої Альзациї, якої він є столицею. Тут відбувається урочисте удекорування великими нагородами генералів, старшин і вояків, що брали участь у бою за здобуття Страсбурга, а після цього — дефіляда військ місцевого гарнізону. Піс-

ля дефіляди президент промовляє до багатотисячних мас народу з балкону Мійської Управи на Пляцу Клебер. Вітає всіх із днем великої перемоги і приєднанням Альзаци до Франції. Говорить про заходи до об'єднання європейських держав і зазначає, що тепер не вистачає зупинитися тільки на шости державах, що належать до вільного світу, а треба звернути увагу і на держави, що перебувають по той бік "залізної заслони". Його промову дуже часто переривають оваційні оплески багатотисячних мас. По закінченні промови всі співають французький національний гімн, спів якого започатковує сам президент де Голль.

Дивлюсь на екран телевізора, слухаю промову президента і думаю: Франція — щаслива держава, що має такого вождя, який знову, і так високо, підніс її авторитет серед держав Світу. І я, хоч і чужинець у цій гостинній країні, але молю Всевишнього, щоб обдарував його здоров'ям і багатіттям для блага своєї нації та поневолених Москвою народів.

А. Гришин

ІЗ ВЕТЕРАНСЬКОГО ЖИТТЯ

— У 20-ліття створення 1-ої Дивізії Галичина, рішенням Головної Управи Братства кол. Вояків І УД УНА видається пропам'ятна Медаль ім. Архистратига Михаїла. Право на ношення Медалі мають всі члени фронтних вишкільних та запасних частин, як теж всіх спеціальних частин, що були приділені до Дивізії. Медалю отримують автоматично Родини всіх вояків, підстаршин та старшин Дивізії, що впали на поле слави, або загинули від бойових поранень.

— 3-го листопада 1964 року в Чикаго відбулася Зустріч Голови ВО УНРади Миколи Лівича з представниками місцевих українських комбатантських організацій, на якій в дружньому обміні думок обговорено різні актуальні справи і явища сучасного українського комбатантського життя. В Зустрічі взяли участь представники УСС, СУВ в

США, Українського Вільного Козацтва, Карпатської Січі, І УД УНА, і УПА (Т-во). Не були заступлені ОБВУА і УПА (Об'єднання). Обмін думок провадився в діловій і щиро-побратимській атмосфері.

— На "Сторінці Легіонера" в "Українських Вістях" повідомляється, що "З метою поживлення діяльності українських комбатантських організацій на терені Англії, та в інтересах національно-державної ратції, голова Союзу Бувших Вояків в Англії мгр. С. Онисько звернувся до всіх комбатантських організацій, що перебувають на терені Англії (а їх нараховується до 6) та які стоять на платформі Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі, з закликом - проханням про відбуття спільної наради в справі поєднання, вироблення спільного статуту і назви".

ЮВІЛЯТИ, ПРИХИЛЬНИКИ, АКТИВ

ПРЕДСТАВНИЦТВО "ДОРОГОВКАЗУ" В ДЕНВЕРІ

Сержант Микола Антоненко

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що з днем 1-го грудня 1964 року Представником "Дороговказу" в Денвері є сержант Микола Антоненко, який є уповноважений до збірки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашому журналі.

Адреса Представництва:
Mr. N. Antonenko
65 Pearl Str.
Denver, Colo, 80203, USA.

Редакція і Адміністрація "Дороговказу"

СЕРЖАНТ МИКОЛА АНТОНЕНКО

Сержант Микола Антоненко напевно є одним з наймолодших членів Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, але його вояцький шлях був досить довгий і цікавий: Турція, Палестина, Сирія, Трансйорданія, Єгипет, острів Кіпр тощо. А далі йде Італія: її історичне Салерно, Помпеї, гора Касіно та інші міста. В тому часі йому довелося особисто вітатися з королем Абіссинії та з

цілою його родиною, перебувати вблизи короля Єгипту Фарука. В Єгипті довелося йому бути ще й другим раз під час боїв з Німецькою Армією (ген. Ромель). Два рази перебував він і на острові Кіпрі, милуючись його природою та історичною минувшиною.

Після 2-ої світової війни Микола Антоненко переїхав до Канади, оселився в Вінніпегу, де належав до Українського Відділу Канадійського Легіону. З Вінніпегу переїхав до Гемилтону, де вписався до 7-ої Станиці СБУВ, одночасно належачи і до місцевого Відділу Канадійського Легіону. Потім попрощався він із своїми канадійськими друзями і виїхав до Дітройту в США. Тепер перебуває в Денвері. Хоч на місці свого нового поселення знайшов він нових і добрих друзів в особах сот. Олексієнка, сот. Шкута, полк. Глушка, сот. Мошинського і інших, з якими і тут провадить національну роботу, то всеж в його листах до нас відчувається туга за гемилтонською 7-ою Станицею СБУВ, за її побратимами і особливо за її тодішнім комендантом ст. лейт. М. Деркачем, з яким спільною працею і широкими та цікавими імпрезами заповнювали сторінки історії Станиці.

ІНЖЕНЕР МИКОЛА ФЕЩЕНКО-ЧОПІВСЬКИЙ

28-го листопада ц. р. минуло 65 років життя голови Управи Станиці СУВ у Чикаго інж. Миколи Феценка-Чопівського, хорунжого Армії УНР.

Інж. хор. М. Феценко-Чопівський

Із цієї нагоди Високоповажаному Ювілятові засилаємо наш щирний побратимський привіт і наші

найкращі побажання довгих і безтурботних літ життя та доброго здоров'я і сил до національно-громадської роботи.

Инж. М. Фещенко-Чопівський народився 28-го листопада 1899 року в м. Вчорайше на Київщині. Скінчивши в м. Радомислі гімназію, записався на математичний відділ університету св. Володимира в Києві. На початку 1919 року він перервав свої студії і вступив у ряди Української Армії, брав активну участь у повстанні проти большевиків на Київщині. Від 1919 року перебував у складі 1-ої Запорізької дивізії. В 1921 році з успіхом скінчив Спільну Юнацьку Школу і, як кіннотчик, дістав приділ до Окремої Кінної дивізії. Внемігрувавши з Польщі до Чехії, в 1927 році скінчив Українську Господарську Академію в Подєбрадах, одержавши диплом інженера-гідротехніка. Нині перебуває в Чикаго, США.

СОТНИК ВІКТОР ЧЕКІРДА

14 листопада ц. р. минуло 70 років життя сотника В. Чекирди — лицаря Хреста Симона Петлюри, Залізного Хреста, Хрестів Залізного Стрільця і Воєнного.

Сот. Віктор Чекирда
(Світлина з 1923 року)

Сот. В. Чекирда працював у Повстанському Штабі ген. Ю. Тютюнника. Перебуваючи в таборі Каліш, три рази їздив на Україну з різними його дорученнями.

Як "Чорний Ворон", керував повстанським відділом, оперуючи на Поділлі в 1920—1923 роках. По другій світовій війні перебував на еміграції в Німеччині, в Чехії і 13 років в Парагваю, де мав власну і добре процвітаючу молочарську ферму. Нині перебуває в США, тяжкою працею заробляючи на життя, є щедрим жертводавцем на національно-громадські потреби. ВШановному ювілятові, грізному "Чорному Воронові" 1920—1923 років, пересилаємо наші щирі побажання щасливих, безтурботних і довгих літ життя.

Сот. В. Чекирда перебуває в сталому кореспонденційному контакті з Редакцією "Дороговказу", в редакційній течці якої переходиться чимало спогадів про його минуле партизанське життя. Ушановуючи нині його, як ювілята, подаємо один з таких фрагментів.

...“Була осінь... Наш район був зайнятий большевиками. В сусідньому містечку перебувала ЧеКа, що вже добре розгосподарилася і почала дошкуляти місцевому населенню. Треба було зробити “порядок”. І для того вибрав я один зі святочних днів, бо знав, що як місцевий елемент, так і червоноармійці не оминуть нагоди, щоб добре забавитись. Тому, що в містечку була цукровня, самогону не бракувало.

Міліція була про це попереджена, бо це були свої люди. Тому, що мене в містечку усі знали і навіть уважали за родича директора цукроварні, я з відділом не поїхав. Умовились лише, що я окремо на телефонічній станції зв'яжу телефоністку і попереірізую дроти. Перед виконанням цього зайшов я до священника, який мене дуже мило прийняв і просив “зняти” комісара, що урядовав на цукроварні, був хворий на венеричну хворобу і залицявся до його дочки. Півгодини пізніше телефонічна станція, так як плянувалося, була унерухомлена. Я і моя охорона, що складалася з двох осіб, направились знову до священника, де залишили свої рушниці, бо мали при собі лише пістолі і гранати. Але зненацька із темряви перед нами виростили три постаті і ми почули російське — “Стой!”. То була патруля відділу “по боротьбі з бандитизмом”. Я відповів їм доброю російською мовою, що ми “свої”, селяни, та замість документу з кишені вий-

няв револьвера. З цією трійкою ми хутко розправились і на вулиці знову затихло. У священника нас обдарували “на дорогу” калачами, салом, часником, сіллю. Ми вийшли у відкрите поле і подалися далі. У певному моменті почули, що їдуть якісь підводи. Ми причаїлись. Коли вони наближались до нас, ми побачили кілька кіннотчиків і підводи з червоноармійцями. Почули знаву — “Стой!” В рух пішли пістолі і гранати. З кіннотчиками ми скоро дали собі раду, а підводи повтікали. Знову все затихло. Лісом діста-

лися ми на хутір, що був у віддалі кілометра. Незабаром на хуторі з'явилися і мої 25 партизанів, що принесли документи забитих чекістів, револьвери, кулемети і що випускали всіх, кого комуністи заарештували. Рано, як лише розвиднилось, послали старого дідуся на цукроварню довідатись про новини. Він швидко повернувся і повідомив, що директор цукроварні ставить відро спирту за вбитого комісара, а за красноармійців то вже най ставлять селяни, що їх нарешті позбулися...

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

НІНА ЯНОВА

25-го жовтня ц. р. з Волі Божої несподіваю відійшла у Вічність св. пам. Ніна Янова — дружина полковника Миколи Янова, дочка кол. голови м. Чернігова Петра Мандрикина.

Св. пам. Ніна Янова

Св. пам. Ніна Янова народилася 6-го січня 1900 року в м. Чернігові. Її батько походив зі старого козацького роду, мати — з діда праїда

священничого роду. Скінчивши гімназію і спеціальні медичні курси, Покійна деякий час працювала в зукраїнізованому військовому шпиталі, а потім, як урядничка, в чернігівській Міській Управі. Українське патріотичне виховання в родині, а потім і подружжя з полк. М. Яновим, що був в. о. начальника Штабу 9-ої пішої Чернігівської дивізії, не без впливу залишилися у виборі собі місця і чину в тодішній українській Визвольній Боротьбі, в якій бере вона участь, як медична сестра. Разом з Українською Армією і своїм чоловіком, ділила вона радість перемог і смуток відступу аж до переходу Збруча в листопаді 1920 року. На еміграції в Польщі, в таборі інтернованих в м. Каліші, в широкому масштабі провадила працю українських гафтарських ручних робіт. В Каліші також закінчила вона Вищі Курси медичних сестер при шпиталі св. Тройці, була заступницею голови Союзу Українок, опікувалася учнями. Ще більшу працю ручних робіт провадила Покійна у Варшаві, не занедбуючи і тут своєї харитативної діяльності, головно серед студентства. В 1944 році разом з полк. М. Яновим переїхала до Німеччини, а в 1950-ому році — до США, настало оселившись в Дітроїті. Тяжка праця підриває її здоров'я і вона залишає її, але і далі присвячує себе опіці над хворими українцями в шпиталях і допомогівій акції залишенцям в Європі, знаходячи в цій своїй діяльності повне моральне задоволення і ніколи нею не афішуючись.

Св. пам. Ніна Янова була довголітньою головою 5-го жіночого Відділу Української Гетьманської Організації, членом 81-го Відділу Союзу Українок, сестрою Сестрицтва Православної Катедри Св. Покрови в Дітройті. Їй завжди бракувало часу, але вона його знаходила.

Величавий похорон Покійної, що відбувся 27-го жовтня ц. р., був вимовним доказом, як українське громадянство оцінило її, а також її невсипущу працю для Громади.

Вічна їй пам'ять!

ПОБРАТИМ ВАСИЛЬ КОЛОМІЄЦЬ

25-го листопада ц. р. в шпиталі Варкені (Бельгія) після довгої і тяжкої хвороби помер член Т-ва 6. Вояків Армії УНР у Франції св. пам. Василь Коломієць.

Св. пам. В. Коломієць народився 28 січня 1900 року в с. Коробівка на Полтавщині. В часі Визвольної Боротьби належав до повстанських загонів от. Чорного-Голого і Левчеика. Від 1924 року переховувався на Кавказі і в Донбасі, в 1943 році йому пощастило дістатися до Німеччини, від 1947 року перебував у Гельгії, працюючи в копальнях. В Німеччині під час бомбардування утратив дружину і дітей. Був щирим українським патріотом, завжди жертвним для української справи. В його особі Т-во втратило зразкового члена і відданого українській справі патріота. Над його могилою в день похорону зібралося багато побратимів, щоб відпровадити його в останню путь. Теплим словом попрощав Покійного о. благочинний І. Бачинський. Від Українського Вояцтва прощальне слово виголосив, прибувши з Франції, сот. І. Вонарха-Варнак.

Вічна йому пам'ять!

З Різдвом Христовим і Новим Роком сердечно вітаю все Українське Громадянство, а зокрема всіх Побратимів Вояків.

Олександр Загородський
Генерал-полковник

Передаю Новорічний привіт для Генеральної Управи і всіх членів СБУВ. Вітаю всіх Вас моїми найкращими побажаннями.

Павло Шандрук
Ген. Шт. Генерал-полковник

З нагоди Нового 1965 року та Різдвяних Свят вітає всі Філії, Зв'язки та окремих членів Т-ва, як також і всі Організації Українських Комбатантів у Вільному Світі та бажає їм сил та енергії для дальшої праці на користь нашої Батьківщини і повернення їй Державної Самостійності.

Твердо тримаючи традиційні бойові прапори УНР, гуртуймо наші братні лави, поширюючи наші ряди безкомпромісових борців за Волю і Правду нашої України!

Управа Т-та 6. Вояків Армії УНР у Франції.

Ветеранським Організаціям у Вільному Світі, Генералітетові і Булавній Старшині Армії УНР і всім Побратимам по зброї, а також усім Українцям у Вільному Світі та на Рідних Землях радісних Свят Різдво Христового і щасливого Нового Року бажає

Майор П. Федоренко

— Уповноважений Військового Ресорту ВО УНРади у Канаді.

ДИРЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ В ЧІКАГО

засилає найщиріші поздоровлення з Новим Роком і святами Різдва Христового та віншує щастям-здоров'ям на многі літа всіх прихильників української музейної справи, що своїми дарами, пожертвами та безкорисною працею допомагали цій національно-культурній установі збирати докази української минулої слави та нашої боротьби за вільне і щасливе майбутнє України.

Д-р. М. Сімонович — президент Музею,
Павло Бабяк — ексекютивний директор,
Ант. Кущинський — секретар Музею.

З КОЛЯДОЮ
СОЮЗУ УКР. КОМБАТАНТІВ Н. П. В.

З нагоди Різдва Христового і Нового Року з далекої Австралії бажає всім вам веселих свят та сповнення спільної нашої ідеї-визволення з неволі Батьківщини-України.

Наші свята — мати чужина. Австралійське спекотне літо. Жовтий, рудий степ зі спаленою травою аж ніяк не пригадує нам Українського холодного Різдвяного Вечора, Божественного настрою "Куті", Зеленої запашної ялинки з фантазійною казковим кольором, скрипіння морозного снігу під ногами колядників, посипальників, щедрівників. Але нас чарують солодкі спомини минулого. Ми співаємо разом із цілою Україною: "Різдво Твоє Христе Боже наш". Ми тішимося тим вели-

ким днем Народження Богочоловіка, якій переніс скитальщину і прийшов, щоб "Спасити, Визволити, Помилувати люд". Ми тішимося тим Великим Днем, бо тут сьогодні росте життя наших скитальчих надій. Ми, при куті на чужині, згадуємо минулі дні, своїх знайомих, приятелів, друзів, які завжди були з нами "Во время оне" та досьогодні ділять з нами скитальчу долю, чекаючи, з повною вірою, дзвонів Святої Софії, які сповістять нам Боже Благодать.

Вітаю Вас цілим серцем своїм та бажаю Веселих Свят.

Д. Денисенко

Сідней (Австралія), 22-го грудня 1964 року.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ В США

— Станиця в Чикаго

З нагоди Різдва Христового і Нового Року шлемо наші найкращі побажання Достойному Президентові УНР в екзилі д-рі Ст. Витвицькому, УНРаді і її Виконному Органові, Генералітетові, Головній Управі СУВ, Первоієрархам і Всечесному Духовенству Українських Церков, громадським та комбатантським організаціям, а також всім Вам, дорогі Побратими і Вашим Родинам.

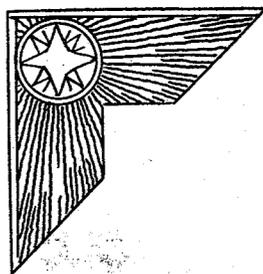
ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

За Управу Станиці СУВ у Чикаго:

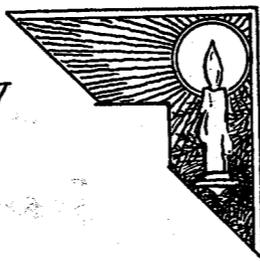
Инж. Микола Феценко-Чопівський — голова, пор. Степан Будний — секретар, Іван Чесно — прес. референт.

З нагоди Різдвяних Свят і Нового 1965 року, в імені членства Відділу Союзу Українських Комбатантів Півд. Австралії, засилаємо свої щирі воляцькі привітання Президентові УНР в екзилі, Зверхникам Українських Церков, членам УНРади і її Виконного Органу, Генералітетові Армії УНР, Генеральній Управі СБУВ у Канаді, Союзіві Українських Організацій в Австралії, Крайовій Управі Союзу Українських Комбатантів в Австралії та всім Побратимам, що об'єднані в українських комбатантських організаціях Вільного Світу, із щирим побажанням здоров'я і многих літ в праці для скріплення та консолідації українського організованого життя на еміграції.

Управа СУК ПА (Аделаїда)

*Веселих Різдвяних Свят
та Щасливого Нового
Року!*

...Засилаю всім щирі святочні побажання — в Новому Році зміцнити здоров'я і витривалість для виконання чергових завдань та обов'язків... Стану поневолених Управіні наказує всієї Українській Громаді, у Вільному Світі перебуваючій, мобілізувати всі засоби моральні і матеріальні для прищиплення визволення Батьківщини. А українських комбатантів зобов'язує: 1. Зорганізуватись в одну когорту, підпорядковану єдиному політичному провідові — Державному Центрові УНР в екзилі і 2. Ідею збройного чину за незалежну Суверенну

Україну втілити в свідомість всієї Української Громади, а зокрема — Української Молоді, на чужині dorостаючої".

Андрій Вовк, генерал-полковник
— Керівник Ресорту Військових Справ

Із Різдвом Христовим та Новим Роком вітаю
Генеральну Управу СБУВ, усіх членів 5-ої Станиці
в Торонті та всіх Вояків Армії УНР.

І. Складенко.

ЗНОВУ ЯКАСЬ РУКА Б'Є ПО ПАМ'ЯТІ СИМОНА ПАТЛЮРИ

В паризькому широкорозповсюдженому ілюстрованому тижневику "МАТЧ" ч. 822 за 9 січня 1965 р. вміщено репортаж про сучасного французького вченого Гальперна.

Як виходить з репортажу д-р Гальперн походить з України. Заголовок репортажу: "Гальперн, втікач з України".

В тому репортажі на стор. 20 є одна фраза, яка на українця робить вражіння вибуху атомової бомби:

...Петлюра — великий вбивець жидів...

Знову, як кілька років тому, чиясь рука б'є по пам'яті Симона Петлюри, Українського Національного Героя, б'є по імені цілої Української Нації, б'є по правді Української Історії.

Мало дивуватися, як могла головна редакція такого тижневика з мільйоновим тиражем допустити такий ляпсус. Чи то зроблено свідомо чи не свідомо, але вся українська спільнота не може не висловити свого обурення і протесту. Тому Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР, висилаючи гострий протест до редакції згаданого тижневика

"МАТЧ", закликає всі українські організації й установи, наукові, політичні, мистецькі і громадські, не гаючи часу надіслати до редакції "МАТЧ-у" листи з протестами й обуренням проти такого трактування пам'яті Симона Петлюри.

Нехай редакція "Матч-у", отримавши такі листи зо всіх країн української діаспори, переконається, що кидати на вітер так легковажно і необачно обвинувачення проти імені і честі Українського Народу — не вільно.

Адреса редакції "Матч-у" наступна:

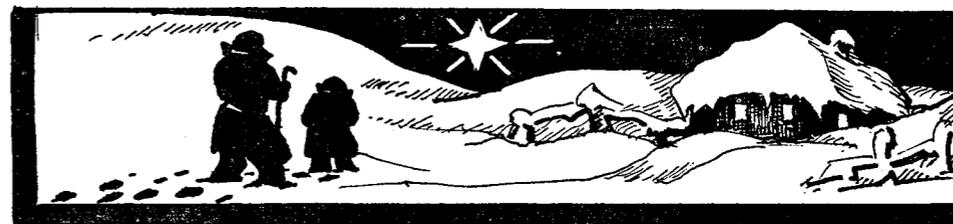
"PARIS -- MATCH"
51, Rue Pierre Charron
Paris 8, France.

**Управа Товариства
б. Вояків Армії УНР у Франції**

Париж, 9 січня 1965 р.

До закликів Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР приєднується і протест до Редакції "Матч" висилає

**Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді**

Усій нашій "Дороговказ"-івській Родині, розсіяній по цілому світові, але зцементованій спільною ідеєю, спільним прагненням волі для Українського Народу і вірою в остаточну перемогу

радісних Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року
щиро бажає

Редакція "Дороговказу"

Адміністрація "Дороговказу" повідомляє, що в часі від 10 вересня до 15 грудня 1964 року на пресовий фонд пожертви склали:

Канада:

М. Яремій — 10 дол. Гр. Турко, Ф. Колісник і С. Кравченко — по 3 дол. А. Владарчик і М. Золотників — по 2 дол. К. Балас, о. Ю. Цукорник, С. Сокач і А. Шумовський — по 1 дол.

США:

М. Антоненко — 5 дол. Ю. Гончаренко, І. Криловецький — по 3 дол. Б. Шевченко, Й. Дацько і А. Валінський — по 2 дол.

Усім жертводавцям складаємо сердечну подяку.

В часі від 1 липня до 10 вересня 1964 року передплату внесли:

США:

Всеч. о. С. Магальяс — 10 дол.; С. Кожухар, Т. Маль-Малюта і О. Антипів — по 6 дол.; І. Настоящий, М. Чернокошинський, В. Герасименко — по 5 дол.; І. Нешидименко, Д. Пасішніченко, А. Гнатюк і М. Суржко — по 4 дол.; О. Вишнівський — 3 дол.; М. Отрешко-Арсський, В. Романовський, В. Гарбер, П. Бербець, В. Зарицький, І. Журжа, С. Сідлярчук, П. Смородський, П. Красоніс, В. Дзюблик, А. Голуб, Й. Гелета, М. Гейниш, М. Шумський, А. Даниленко, А. Дорош, М. Глянько і Т. Лехман — по 2 дол.

В часі від 10 вересня до 15 грудня 1964 року передплату внесли:

Канада: І. Білоцерківський — 6 дол. М. Квасньовський — 5 дол. Пані М. Савченко, С. Сокач і В. Максимук — по 4 дол. М. Іваненко, А. Владарчик, М. Золотників, Бібліотека при Церкві св. Володимира в Калгарах, І. Горішній, М. Харів — по 3 дол. А. Шумовський, пані М. Волосевич, Гр. Турко, о. Ю. Цукорник, Ю. Буцманюк, М. Молящий, Ф. Колісник, Л. Саїн, В. Дубінський, В. Ковальчук, Д. Беркута, о. П. Запаринюк і А. Ільницький — по 2 дол.

США:

І. Сірий — 8 дол. Ю. Сальський і Гр. Ранюк — по 5 дол. Ф. Савин і Б. Кашуба — по 4 дол. Ю. Кухарчук, М. Лозовий, І. Піддубний, Д. Герчанівський і М. Білок — по 3 дол. Й. Мандзенко, Є. Велигорський, А. Валінський, Ю. Гончаренко і І. Криловецький — по 2 дол. А. Яремівич — 2,50 дол. і Б. Шевченко — 1,50 дол.

Австралія:

І. Завада — 9 дол. Т. Чубатий — 3,50 дол. А. Кордовський — 2,40 дол. І. Войцехівський, М. Словачевський і Г. Полішко — по 2 дол. В. Голян — 1,20 дол.

Пресовий фонд: М. Словачевський — 0,30 дол. і Т. Чубатий — 1,30 дол.

Англія: К. Дударів — 5 дол.

Франція: І. Вонарха-Варнак — 10 фр. фр.

Пожертви — ювілейний дар містить "Ювілейний листок" ч. 2, що є додатком до цього числа "Дороговказу".